

**KIELEN YKSINKERTAISTAMISEN KEINOT
ELÄVÄSSÄ UUTISESSA**

Suomen kielen

Pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopistossa

toukokuussa 2001

Marja Leinonen

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos suomen kielen laitos
Tekijä Marja Leinonen	
Työn nimi Kielen yksinkertaistamisen keinot Elävässä uutisessa	
Oppiaine suomen kieli	Työn laji pro gradu
Aika kevät 2001	Sivumäärä 66
Tiivistelmä - Abstract Työssäni tarkastelen Uuden testamentin kielen yksinkertaistamiskeinoja. Aineistona on neljä erityyppistä kirjaa Uuden testamentin parafrasisuomennoksesta <i>Elävä uutinen: Uusi testamentti vapaasti kerrottuna</i>. Elävä uutinen kirjoitettiin 1970-luvulla käyttäen lähtöteksteinä englanninkielistä parafrasiraamattua <i>The Living Bible</i> sekä vuoden 1938 kirkkoraamattua josta käytän tutkielmassa nimitystä <i>Kirkkoraamattu</i>. Vertailen Elävän uutisen kieltä ensisijaisesti Kirkkoraamattuun, jota pidän parafrasoin lähtökohtana. Lisäksi vertailukohteena on <i>The Living Bible</i> sekä nykyinen kirkkoraamattu vuodelta 1992. Tarkastelen Elävän uutisen piirteitä kokonaisvaltaisesti. Erityisesti keskityn syntaksiin, sanastoon ja kuvakieleen. Tärkeimmät Kirkkoraamatun piirteet, jotka on katsottu muutosta tarvitseviksi, ovat pitkät virkkeet, epäselvät rakenteet, uskonnollinen ja kulttuurisidonnainen sanasto sekä kielikuvat. Tärkeimpiä kielen yksinkertaistamisen keinoja Elävässä uutisessa ovat virkkeiden yksinkertaistaminen ja lyhentäminen, sanaston muuttaminen yleisemmäksi ja kuvallisuuden vähentäminen. Myös Osmo A. Wiion kaavojen mukaan laskemani luettavuusarvot vahvistavat, että Elävän uutisen kielen yksinkertaisuus syntyy ensisijaisesti lyhyehköistä virkkeistä ja arkikielen sanastosta. Kaavat eivät kuitenkaan mittaa kielikuvien tai kielen abstraktisuuden vaikutusta luettavuuteen.	
Asiasanat	uskonnollinen kieli Raamattu yksinkertaistaminen luettavuus
Säilytyspaikka	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimusaineisto: Elävä uutinen	1
1.2. Tutkimustehtävä	3
1.3. Uskonnollinen kieli	4
1.4. Käännösperiaatteet	6
1.5. Raamatun kääntämisestä	9
1.6. Tekstin luettavuus ja ymmärrettävyys	10
1.7. Selkokieli	12
2. YLEISTÄ ELÄVÄSTÄ UUTISESTA	14
2.1. Ulkonäkö	14
2.2. Jaerakenne	15
2.3. Kielen uudistaminen	17
3. SYNTAKSI	18
3.1. Lauserakenne ja virkkeiden pituus	18
3.2. Toisto	22
3.3. Muut syntaksin muutokset	23
4. SANASTO	25
4.1. Uskonnollinen	25
4.2. Kulttuurisidonnainen	32
4.3. Nimet	35
4.4. Muut sanastomuutokset	36
5. KUVALLISUUS	39
5.1. Kuvailmaukset	39
5.2. Kuvan poisto	41
5.3. Kuvan helpottaminen ja selittäminen	43
5.4. Kuvallisuuden korostaminen	45
5.5. Kuvan vaihtaminen	46

6. MUITA PIIRTEITÄ.....	47
6.1. Alaviitteet	47
6.2. Lisäykset	50
6.3. Tulkinta	55
7. ELÄVÄN UUTISEN LUETTAVUUS	56
8. PÄÄTÄNTÖ	61
8.1. Muutosten syyt ja keinot	61
8.2. Kirjojen vertailua	63
8.3. Lähtötekstien suhde	64
8.4. Elävän uutisen ymmärrettävyys	65
AINEISTO	67
LÄHTEET	67
LIITTEET	69

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusaineisto: Elävä uutinen

Elävä uutinen: Uusi testamentti vapaasti kerrottuna on parafrasisuomennos Uudesta testamentista. Parafraasi tarkoittaa kielellisen ilmauksen esittämistä toisin sanoin tai toisessa muodossa, usein nimenomaan selventäen (USS). Elävä uutinen on siis Uusi testamentti kerrottuna toisin sanoin, ja sen pyrkimyksenä on parantaa uskonnollisen tekstin luettavuutta.

Elävä uutinen ei ole uusi raamatunkäännös, vaan siinä on Uuden testamentin sisältö esitetty vapaasti, toisin sanoin. Se on siis parafraasi – selventävä mukaelma – samoin kuin sen kansainvälinen esikuva Living- Uusi testamentti. Se pyrkii niin tarkasti kuin mahdollista ilmaisemaan, mitä Uuden testamentin kirjoittajat tarkoittivat – mutta sanoin, jotka ovat aikamme ihmisille tuttuja. Ovathan monet Uuden testamentin sanonnat meille niin vieraita, että joskus tarvitaan kokonainen nykykielen virke selittämään yhtä ainoaa Raamatun sanaa. (EU 1977: 5)

Elävä uutinen julkaistiin vuonna 1977 ja siitä otettiin kolme painosta. Näiden lisäksi julkaistiin vuonna 1984 kielellisesti uudistettu painos (Käyhty¹ maaliskuussa 2001), johon tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan oteta kantaa, vaan aineistona käytetään Elävän uutisen ensimmäistä painosta vuodelta 1977.

Suomennos tehtiin kääntämällä amerikkalaista parafrasiraamattua *The Living Bible*, joka sai alkunsa amerikkalaisen Kenneth Taylorin muokatessa Raamatun tekstejä lapsilleen sopivaksi. Parafrasiraamattuja on käännetty useille kielille ympäri maailmaa Living Bibles Internationalin ohjauksessa ja valvonnassa. (Käyhty heinäkuussa 2000.)

Käännös tavoitteli sanomalehtitasoista yleiskieltä: Elävää uutista tuli voida lukea samalla tavoin kuin sanomalehteä. Parafrasikäännöksellä pyrittiin herättämään kadunmiehen kiinnostus Raamattua kohtaan sekä takaamaan jokaiselle mahdollisuus lukea Jeesuksesta ymmärrettävällä kielellä. Kirjan oli tarkoitus toimia Raamattuun ohjaavana teoksena, kiinnostuksen herättäjänä Raamattua ja kristinuskoa kohtaan. Kohdeyryhmänä ajateltiin tavallista sanomalehden lukijaa, jonka tavoittamista edistettiin myös

¹ Kaija Käyhty oli Karas-Sanan kustannustoimittaja Elävän uutisen toimitusvaiheessa.

myyntipaikan valinnalla: Elävää uutista myytiin R-kioskeissa muiden pökkareiden keskellä (Käyhty heinäkuussa 2000, ks. myös EU 1977: 5).

Elävän uutisen keskeisimpänä pyrkimyksenä voitaneen pitää kielen ymmärrettävyyttä: koska kohdeyleisönä ovat uskonnosta vieraantuneet, kaikkien Elävässä uutisessa esitettävien asioiden pitäisi tulla helposti selväksi kenelle tahansa suomen yleiskieltä osaavalle ilman aiempaa uskonnon, uskonnollisen kielen tai Lähi-Idän kulttuurin tuntemusta.

Kääntäjiä johdateltiin parafrasikäännöksen tekemiseen seuraavin ohjein:

Huomio on kiinnitettävä siihen, miten lukija kussakin kulttuurissa lukemansa ymmärtää. – – Living-käännös on dynaaminen, ei sanatarkka. Living-raamattu on kirjoitettu ihmiselle, joka ei ole lukenut muuta Jeesuksesta – – Lauseisiin kätkeytyvä tunne ilmaistaan sanoin. Sanojen konnotatiiviset merkityserot otetaan huomioon. Kirjan kieli on sitä puhekieltä, jota suurin osa kansaa käyttää. Se saakin vanhentua 10 vuodessa – sen jälkeen tehdään uudistettu painos. Tärkeintä on ilmaisun selkeys. (Käyhty heinäkuussa 2000.)

Elävän uutisen kustansi Kansan Raamattuseuran kustantamo Karas-Sana. Myös helluntaiseurakunnat lähtivät hankkeeseen mukaan siten, että niiden kustannusliike Ristin Voitto julkaisi samanaikaisesti täysin saman kirjan. Ainoa ero oli kustantajan nimi kirjan kannessa. Living Bibles Internationalin sääntöihin kuuluu, että kääntäjien tai tarkastajien nimiä ei julkaista. Englanninkielisissä maissa The Living Bible on ollut valtava menestys. (Käyhty joulukuussa 2000.) Suomessa yhtä laajaa menestystä ei ole saavutettu, mm. sen vuoksi, että nykyinen, varsin nykykielinen, kirkkoraamattu julkaistiin varsin pian Elävän uutisen ilmestymisen jälkeen, Uuden testamentin käännösehdotus jo vuonna 1989. Suomen seurakunnissa tekemäni suppean kyselyn mukaan Elävästä uutisesta ei välttämättä edes tiedetä; suurin osa kyselyyn vastanneista oli selannut kirjaa, muttei tutustunut tarkemmin. Menestyksen puute Suomessa voi osaksi johtua huonosta markkinoinnista: Elävää uutista ei ole mainostettu kirkon piirissä eikä sitä ole arvosteltu kirkollisissa lehdissä. Jonkin verran sitä on kuitenkin käytetty alkuopetuksessa uskontotunneilla.

The Living Biblea on syytetty Raamatun sanoman vääristelystä. Vastustajat ovat huolissaan siitä, että The Living Bible on paikoin syrjäyttänyt ”oikean” Raamatun. Vastustajien näkökulmaa esittelee esimerkiksi David W. Cloud sivulla <http://www.whidbey.net/~dcloud/articles/living.htm>.

Suomentajat käyttivät apunaan The Living Biblen lisäksi vuoden 1938 raamatunsuomennosta, josta käytän tutkimuksessani nimitystä Kirkkoraamattu (KR)². Lisäksi tekstin sisällön tarkastaneet teologit käyttivät kreikankielisiä alkutekstejä. Tyylin tarkastajina toimivat mm. tv-toimittaja ja kirjailija. Oikeakielisyyden tarkasti äidinkielenopettaja. (Käyhty heinäkuussa 2000.)

Tekstin ymmärrettävyyttä testattiin opiskelijoilla ääneenlukutehtävin: koetilanteessa tehdyt lukuvirheet listattiin. Lisäksi käytettiin ns. aukkotestiä (= cloze-testi eli Taylorin täydennysmenetelmä): tekstistä poistetaan joka viides sana, ja koehenkilön tulisi pystyä kontekstin perusteella arvaamaan oikein vähintään 35 % puuttuvista sanoista. (Käyhty heinäkuussa 2000.) Nida (1982: 169–170) ja Wiio (1968: 27–32) pitävät aukkotestiä hyvänä sen monipuolisuuden vuoksi. Aukkotesti mittaa yhtä aikaa yksilöllisiä ymmärtämiseroja, oppimisen edistymistä, yleistä älykkyyttä ja erikoistietoa (Wiio 1968: 130). Tätä voidaan pitää myös sen heikkoutena: mitatessaan niin monia eri asioita testi ei lopulta mittaa mitään. Aukkotestin mahdollisuuksia, etuja ja ongelmia on pohtinut muiden muassa Pirjo-Liisa Vatanen (1987: 35).

1.2. Tutkimustehtävä ja metodit

Pro gradu -työssäni tarkastelen Elävän uutisen kieltä. Vertailen Elävän uutisen (esimerkeissä EU) tekstiä siihen raamatunsuomennokseen, joka oli virallisesti käytössä Elävän uutisen ilmestyessä, vuoden 1938 käännökseen (esimerkeissä KR). Käsittelen tässä työssä Elävän uutisen kieltä enimmäkseen niin kuin se olisi itsenäinen parafrasi, joka on kirjoitettu muuttamalla Kirkkoraamatun tekstiä. Vertailen kuitenkin paikoin raamatunkohtia myös Elävän uutisen lähtötekstiin The Living Bible (esimerkeissä LB), josta käytössäni on Ison-Britannian markkinoille tarkoitettu painos vuodelta 1975. Tulintojen oikeellisuutta pohtiessani olen käyttänyt auktoriteettina Uutta testamenttia 1992 (esimerkeissä UT92).

Elävästä uutisesta ei ole aiemmin julkaistu tutkimuksia. Siksi pyrin luomaan yleissilmäyksen sen kielen tärkeimpiin piirteisiin syntaksin, sanaston ja kuvakielten osalta. Koska tarkasteltavia piirteitä on paljon, niiden kaikkien käyminen systemaatt-

² Käytän nimitystä *Kirkkoraamattu* tässä erisnimenä vuoden 1938 raamatunsuomennoksesta. Yleisnimenä *kirkkoraamattu* viittaa kyseisellä hetkellä käytössä olevaan viralliseen raamatunsuomennokseen.

tisesti läpi ei ole mahdollista yhdessä pro gradu -tutkielmassa. Tarkoituksena onkin nostaa esimerkinomaisesti tarkasteltavaksi piirre kerrallaan ja pohtia, minkäluontoisen kokonaisuuden ne muodostavat.

Lähtöoletuksena on, että kaikki Elävän uutisen Kirkkoraamatusta poikkeavat piirteet tähtäävät kielen luettavuuteen ja ymmärrettävyyteen. Sovellan lopuksi Osmo A. Wiion luettavuuskaavioita Elävän uutisen ja Kirkkoraamatun teksteihin nähden, onko yleiskielinen parafraasikäänös onnistunut lisäämään luettavuutta kyseisten mittareiden mukaan.

Aineistonani ovat Matteus, 1. kirje korinttolaisille, Kirje heprealaisille ja Johanneksen ilmestys. Nämä kirjojen nimet ovat Elävän uutisen mukaiset. Koko Uuden testamentin käsitteleminen ei olisi ollut tarkoituksenmukaista tämän tutkimuksen puitteissa. Olen kuitenkin pyrkinyt valitsemaan mahdollisimman erilaisia Uuden testamentin kirjoja, jotta aineisto olisi kattava. Yleisesti kyseisistä kirjoista (myös Kirkkoraamatussa ja muissa käänöksissä) puhuttaessa käytän nimiä Matteuksen evankeliumi, Ensimmäinen korinttilaiskirje, Heprealaiskirje ja Ilmestyskirja.

Esimerkit vertailun helpottamiseksi aseteltu palstoittain niin, että toisiaan vastaavat Kirkkoraamatun ja Elävän uutisen kohdat ovat vierekkäin. Paikoin vertailukohteena on myös The Living Biblen muoto, joissain kohdin myös vuoden 1992 Uusi testamentti. Esimerkeissä on kursivoituna tarkasteltavana oleva sana tai rakenne. Mikäli kursivoinnilla on jokin muu merkitys, siitä on maininta esimerkin perässä.

1.3. Uskonnollinen kieli

Uskonnollinen kieli määritellään yleensä viestintätilanteen mukaan. Sitä käytetään mm. uskonnollisissa tilaisuuksissa ja kirjoissa. Kieliopillisesti se ei välttämättä juuri eroa profaanista kielenkäytöstä. Päivikki Suojasen mukaan uskonnollinen kieli on se järjestelmä

jota puhutaan, luetaan, kirjoitetaan tai/ja tulkitaan sakraaliksi koetussa tapahtumassa tai sellaisessa tilanteessa, missä kosketellaan sosiaalisen ryhmän ja yksilön pyhiksi ja uskonnollissisältöisiksi mieltämiä tajunnansisältöjä ja aiheita. Sen elementtien valintaa säätelevät puheyhteisön uskonnollinen traditio sekä sen sosiaalisten suhteiden verkosto. (Suojanen 1975: 231)

Kieli määritellään uskonnolliseksi tilanteen (esim. häät, hautajaiset), aiheen (pyhä) ja/tai supranormaaliuden (tuonpuoleisuus) perusteella. (Suojanen 1975: 232.)

Uskonnollinen kieli on tyyliltään vanhahtavaa ja juhlavaa erikoiskieltä. Se on kristinuskon piirissä aina ollut tiukasti sidoksissa Raamatun kieleen. (Mielikäinen 1998: 14) Tässä tutkimuksessa termi *uskonnollinen kieli* viittaa suomalaiseen kristinuskon kieleen, jolla on tietysti voimakas yhteys juutalaisuuteen Vanhan testamentin kautta.

Raamatun kieli on alunperin ollut enimmäkseen arkista puhekieltä. Vieläpä Agricola pyrki kirjoittamaan mahdollisimman ymmärrettävää suomen kieltä, ei erityisen juhlavaa uskonnollista erikoiskieltä. Käyttöyhteyksissään Raamatun kieli ja etenkin sen sanasto on kuitenkin saanut profaanista kielenkäytöstä poikkeavia merkityksiä. Konteksti pyhitti jotkut sanat niin, että ne jäivät merkitsemään uskonnolliseen elämään liittyvää tarkoitetta, kun uudissana otti sanan alkuperäisen merkitystehtävän (esim. *ehtoollinen–illallinen*). Siksi arkaismit ovat yhä oleellinen osa uskonnollisen kielen tyyliä. Monet nimenomaan uskonnollisina pidetyt ilmaukset ovatkin peräisin jo Agricolalta. (Mielikäinen 1998: 14, 2000: 251.)

Uskonnollinen sanasto on poikkeavaa ennen kaikkea siinä mielessä, että sitä käytetään hyvin kuvallisesti: *taivas* ei ole konkreettisesti maan yläpuolella toisin kuin arkikielen *taivas*, *Jumalalla on ääni*, jonka voi *kuulla* jne (Mielikäinen 1998: 14–15). Erään uskonnonfilosofisen koulukunnan mukaan uskonnollisen kielen totuusarvoilla ei ole samanlaista merkitystä kuin kielellä yleensä, koska se käsittelee aiheita, joiden olemassaoloa ei voi todistaa (Salomäki 1990: 403).

Tietyt Raamatun kielen tyylipiirteet ovat peräisin muista kielistä. Raamatua käännettäessä lähtökielistä (kreikka, latina, saksa, ruotsi) on siirtynyt raamatunsuomennoksiin mm. vierasperäisiä lauserakenteita, sanajärjestyksiä ja yhdysverbejä. (Toivanen 1989: 18; Mielikäinen 1998: 14.)

Kontekstinsa perusteella jotkut pitävät Raamatun kieltä itsessään pyhänä ja koskemattomana, ”aitona” Jumalan sanana, ja Raamatun kielellistä uudistamista on siksi joillain tahoilla vastustettu. Kieli kuitenkin elää ja muuttuu jatkuvasti, ja Raamattu on tarkoitettu luettavaksi ja ymmärrettäväksi. Uuden testamentin kirjoittajien alkuperäinen tehtävä oli tuoda ilosanoma mahdollisimman monelle, kirjallisia tavoitteita heillä ei ollut (IRT s. v. *kreikan kieli*). Myöskään Agricola ei pitänyt suurimpana ongelmana suomennostyössä uskollisuutta lähdetekstien tyyliille, vaan suomenkielisen tekstin ym-

märrettävyyttä (Mielikäinen 2000: 251). Raamatun kieli – ja muu uskonnollinen kielen mukana – on mm. käännösperinteen säilyttämisen ja raamatunkäännöstyön hitauden vuoksi vähitellen eriytynyt normaalista puhekielestä arkaistiseksi erikoiskieleksi (Mielikäinen 1998: 15).

Uskonnollisen kielen etäisyys arkikielestä voidaan nähdä niin positiivisena kuin negatiivisenakin asiana. Toisille uskonnollisessa tilaisuudessa (esim. häät, hautajaiset, jumalanpalvelus, ristiäiset) kieli luo juhlan tunnelman, toiset kokevat kielen uskonnosta ja kirkosta etäännyttäväksi tekijäksi. Kanta riippuu yleensä siitä, missä määrin kukin on sosiaalistunut uskonnolliseen yhteisöön tai kirkolliseen kulttuuriin.

Uskonnollinen kieli on erityisen herkkä yksilöllisille merkitysvivahteille ja konnotaatioille, jotka lähtevät subjektiivisista kokemuksista. Sen sanat ja sanonnat saattavat herättää eri ihmisissä aivan päinvastaisia reaktioita: se, mikä on yhdelle läheistä ja turvallista, on toiselle käsittämätöntä ja vierasta (Mielikäinen 1998: 16).

Uskonnollinen kieli siis lähentää uskuntoon niitä, jotka ovat siihen jo valmiiksi sosiaalistuneita ja etäännyttää niitä, jotka ovat ennestään uskonnosta vieraantuneita.

1.4. Käännösperiaatteet

Tekstejä voidaan kääntää kieleltä toiselle monella eri tavalla. Käännösperiaate määräytyy yleensä tekstityypin ja käännöksen tavoitteen perusteella. Kaunokirjallisissa teksteissä pyritään yleensä säilyttämään alkuperäinen tyyli, asiateksteissä tärkeämpää on asiasisältö. Toisaalta pyrkimyksenä voi olla tavoittaa tietty kohdeyleisö ja taata tekstin ymmärrettävyys.

Käännösperiaatteet voidaan jakaa muodollisen vastaavuuden, tekstin laadun ja käännöksen tarkoituksiperän mukaisesti. Selkein ja tunnetuin jakotapa on muodollisen vastaavuuden mukainen jako:

Formaalisen eli muodollisen käännösperiaatteen (Ingo 1990: 79 käyttää nimitystä **kirjaimellinen** käännös) mukaan lähtökielen rakenteita ei saa käännettäessä muuttaa.

Päälauseetta vastaa aina päälause, sivulauseetta sivulause, sanaa vastaa aina sana, verbi käännetään verbillä, substantiivi substantiivilla, prepositiorakenne korvataan prepositio- tai postpositiorakenteella tai sitä vastaavalla sijamuodolla jne. Keskeinen piirre on myös ns. sanakonkordanssi: saman lähtökielen sanan vastineena on aina sama kohdekielen sana. Käännösmenetelmä on muoto- ja lähdekielikeskeinen.” (Suihkonen 1996)

Tekstiä käännetään siis sana sanalta, jolloin mm. virkerakenteet jäävät alkukielen mukaisiksi. Sanakonkordanssista johtuu mm. Kirkkoraamatun käyttämä sana *liha* merkityksissä 'ihmisluonto', 'ihmiset' ja 'inhimilliset mahdollisuudet', joita suomen kielessä käyttää vain Raamattu. Ilmaus on alunperin peräisin kreikan sanasta *sarks*, jolla on kaikki nämä merkitykset. (Rintala 1969: 52.) Muutenkin eri kielten sanojen merkitysalueet ovat erilaiset – tästä voidaan mainita esimerkkinä vaikkapa zulun kieli, jossa 'kävelemiselle' on olemassa 120 eri teonsanaa (Rintala 1969: 35).

Formaalisen käännöksen etuna voidaan pitää tekstin esteettis-poettisen arvon säilyminen: kääntäminen muuttaa tekstiä mahdollisimman vähän alkuperäisestä, vaikka esim. äänteelliset ja rytmilliset piirteet eivät säilykään. Kirkkoraamatua pidetään taiteellisesti hyvin korkeatasoisena (Toivanen 1989: 48). Ongelmana on kielen aitous ja sujuvuus: käännös kuulostaa oudolta, koska se ei käytä kohdekielen, vaan lähtökielen rakenteita. Myös metaforien ymmärrettävyys kärsii, koska ne ovat syntyneet eri kulttuuriympäristössä kuin missä kohdekielistä tekstiä luetaan. KR 1938 on suomennettu pitkälti formaalista käännösperiaatetta käyttäen, ei kuitenkaan aivan täysin siinä pitäytyen. (Rintala 1969: 56)

Dynaaminen (nyk. funktionaalinen) käännös (ks. esim. Nida 1982: 22–28; Kuningas-Autio 1998) pyrkii reaktioiden vastaavuuteen: onnistunut dynaaminen käännös aiheuttaa lukijassa saman reaktion kuin alkuperäinen teksti. Tämän saavuttaminen vaatii usein lähtötekstin rakenteista poikkeamista ja toisinaan kuvallisten ilmausten sanomista toisin. Myös implisiittistä (kielen rakenteeseen sisältyvää, mutta ”piilossa” olevaa) informaatiota (esim. sukupuoli näkyy persoonapronominista) voidaan eksplikoita, jos väärinymmärtämisen vaara on suuri. Sen sijaan kontekstuaalista informaatiota (esim. talojen tasakattoisuus, Kuningas-Autio 1998: 13) ei dynaaminen käännös salli. Dynaaminen menetelmä on merkitys- ja kohdekielikeskeinen (Suihkonen 1996). Dynaamista vastaavuutta on tavoiteltu nykyisin käytössä olevassa vuoden 1992 raamatun-suomennoksessa.

Myös **idiomaattinen** käännös (kehittäjät Kuningas-Aution mukaan Cal- low ja Beekman) pyrkii lähde- ja kohdetekstin dynaamiseen suhteeseen. Tärkeimpänä

pidetään kuitenkin luontevaa (idiomaattista) kieltä ja ymmärtämisen helppoutta. Kohdekielisen tekstin sujuvuuden nimissä idiomaattinen käännös sallii paitsi implisiittisen, myös kontekstuaalisen informaation eksplikoinnin. Muokkaamisen tarvetta aiheuttavat mm. kulttuurierot; muutamia tällaisia eroja esittelee Kuningas-Autio (1998: 13). Yleensäkin tekstiä on muutettava, jos lukijan voidaan muuten olettaa ymmärtävän asian kirjoittajan intentioiden vastaisesti. Ongelmana on, mistä kääntäjä voi tietää kirjoittajan intentiot. (Kuningas-Autio 1998: 12.)

Ingo (1990: 79–80) käyttää sekä dynaamisesta että idiomaattisesta käännöksestä nimitystä **vapaa** käännös tai **joustokäännös**. Rintala (1969: 61–62) tarkoittanee myös idiomaattista käännöstä (tai parafrasaa) termillään **selittelevä** käännös. Hän pohtii dynaamisen, vapaan ja selittelevän käännöksen eroja teoksessaan *Heprean sanat sikseen* ja huomauttaa, että dynaaminen käännös ei lisää alkutekstiin mitään toisin kuin selittelevä. Tässä termien merkitykset törmäävät: Kun eri tutkijat käyttävät samasta asiasta eri nimityksiä, joilla on erilaiset viittausalueet, vertailu on vaikeaa.

Suora käännös (Kuningas-Autio 1998 mukaan alun perin Gutt) pyrkii ottamaan huomioon kielten rakenne-erot, mutta asiasisältö pidetään identtisenä. Kaikki tulkinta jätetään lukijalle. Ero dynaamiseen käännökseen on, että kielikuvat jätetään suorassa käännöksessä aina lähtökielisiksi.

Parafraasikäännös on Nykysuomen sanakirjan mukaan tavallisesti laajennettu, usein selittävä tai selventävä mukaelma jostakin tekstistä. Ingo näkee parafrasitien käännöksen vapaan käännöksen alaluokkana, joka on semanttisesti tarkka, mutta joka ei silti ole hyvä käännös, koska se ei vastaa alkutekstin tyyliä, sekä koska se selittelevän luonteensa vuoksi pyrkii venymään huomattavasti alkutekstiä pidemmäksi. Siksi se on ”yleisvaikutelmaltaan jonkin verran naiivi ja banaali, mikrokieltä muistuttava.” Ingo kuitenkin hyväksyy parafrasien käytön erikoistilanteissa, kuten jos maallikolle on selitettävä vaikeatajuista tekstiä. (Ingo 1990: 81.) Raamatun kieli lienee luettavissa vaikeatajuiseksi tekstiksi, etenkin, ellei lukija tunne kristinuskoa ennestään sekä erityisesti formaalisen käännösperiaatteen mukaan käännettyjen outojen metaforien osalta.

Parafraasikäännös vaatii selittämistä, selittäminen taas edellyttää tulkintaa. Raamatun selittämisessä on kuitenkin ongelmansa: Raamatun eri osien tulkinnasta ei olla suinkaan yhtä mieltä, mistä ovat osoituksena useat erilaiset raamatunselitysteokset.

Koska selittäminen vaatii yhden tulkinnan valitsemista, parafrasikäänös riistää lukijalta mahdollisuuden muihin tulkintoihin.

Ingo (1990) näkee käänösperiaatteen määrääjänä myös tekstin laadun ja käänöksen tarkoitusperän:

Pragmaattista käänöstä käytetään lähinnä tieteellisissä teksteissä. Tärkeää on asiasisällön esittäminen oikein, muodon vastaavuudella ei niin ole väliä. Tavoite on toisaalta yhteinen selkokielen kanssa.

Esteettis-poeettinen näkökulma on ensisijainen runoudessa ja tärkeä kaunokirjallisuudessa yleensäkin. Sitä on pidetty raamatunkäännöksissä varsin tärkeänä, jotta mielenkiinto Raamattuun myös kaunokirjallisena teoksena säilyisi (Toivanen 1989: 48). Kaunokirjallisuudesta erotuksena on mainittava ns. kioskikirjallisuus, jossa muoto (tai lähtö- ja kohdekielen vastaavuus) on sivuseikka – vain sisältö on tärkeää. Elävässä uutisessa tekstin esteettisyys ja poeettisuus on jätetty lähes huomiotta: sanoman välittyminen selkeästi ja yksiselitteisesti on ollut ensisijaisena, ellei jopa ainoana tavoitteena.

Etnografinen käänös on tarkoitettu tietyille väestöryhmälle, jonka tarpeet on huomioitu käänöstyössä. Esimerkiksi selkokirjat on tarkoitettu eri tavoin vammaisille, mm. heikkonäköisille, kuulovammaisille tai kehitysvammaisille. Elävä uutinen on siinä mielessä etnografinen käänös, että se on suunnattu uskonnollisesta elämästä (ja uskonnollisesta kielestä) vieraantuneille.

Callowin ja Beekmanin *idiomaattinen käänös*, Ingon *parafraasi* ja Rintalan *selittelevä käänös* ovat varsin läheisiä käsitteitä, jotka kaikki sopivat määrittelynsä puolesta nimitykseksi Elävälle uutiselle: Elävä uutinen painottaa hyvää ja ymmärrettävää suomen kieltä ja muokkaa lähtötekstiä varsin voimakkaasti lisäten kontekstuaalista tietoa kulttuurin piirteistä. Elävän uutisen suomentajien käyttämä nimitys *parafraasi* lienee paras nimitys, vaikka heidän piirissään on puhuttu myös *dynaamisesta* käänöksestä (ks. s. 3).

1.5. Raamatun kääntämisestä

Koska Raamattu on kristinuskon pyhä kirja, sen kääntämiselle on tunnusomaista, että sanoma pyritään pitämään mahdollisimman identtisenä. Sanoman identtisen välittymisen keinoista on kuitenkin ollut erilaisia mielipiteitä. Näiden mielipiteiden perusteella

myös käännösperiaatteet ovat vaihdelleet eri aikoina. Toiset pitävät Raamatun heprean- ja kreikankielisiä alkutekstejä niin ylivoimaisina, että käännösten tulisi mahdollisimman tarkasti mukailla niitä. Sanatarkka käännös ei kuitenkaan tuota aitoa kieltä, koska eri kielet poikkeavat toisistaan niin paljon. (ks. esim. Rintala 1969.)

Raamatun kääntäminen vaatii niin kielellistä, historiallista kuin maantieteellistäkin asiantuntemusta. Suomentamisessa ongelmia aiheuttaa ajallinen, paikallinen ja kielellinen etäisyys alkutekstin syntykontekstiin: On vaikea ensinnäkin päätellä, mikä on ollut vaikkapa Uuden testamentin alkuperäisten kirjoittajien intentio, koska heidän kulttuurinsa on poikennut meidän kulttuuristamme monin tavoin. Toiseksi on vaikea kirjoittaa sama asia toisella kielellä niin, että kohdekielinen lukija ymmärtäisi tekstin samoin kuin alkukielinen. Myös kielten erilaisuus tuottaa vaikeuksia, Raamatun käyttämää sanastoa kun ei ole olemassa kaikissa kielissä (Rintala 1969: 37). Lisäksi Raamatun kääntämisessä on yleensä pidetty tärkeänä myös Raamatun kirjallisen arvon säilyttämistä (Toivanen 1989: 48); kielen tulisi olla aitoa ja kaunista.

Yleensä Raamattua käännettäessä on edellisessä luvussa mainittujen käännösperiaatteiden lisäksi otettu huomioon myös käännösperinne (Nikolainen 1993: 97). Rakkaiksi käyneitä ja paljon lainattuja raamatunkohtia ei ole haluttu muuttaa ainakaan kovin paljoa. Koska Elävä uutinen on tarkoitettu Raamattua ennestään tuntemattomille, ei ole luultavaa, että käännösperinne olisi ulottunut sen kielenkäyttöön.

1.6. Tekstin luettavuus ja ymmärrettävyys

Luettavuudella tarkoitetaan karkeasti sitä, miten helppo lukijan on ymmärtää kirjoittajan ajatukset (Vatanen 1987: 27). Termiä *luettavuus* käytetään yleensä yläkäsitteenä tarkoittamaan typografista luettavuutta ja kielen sisällöllistä ymmärrettävyyttä. Luettavuudella voidaan tarkoittaa myös typografista luettavuutta; englannin kielessä käytetään termiä *legibility* typografiasta riippuvaa luettavuutta tarkoittaessa, kun *readability* tarkoittaa sisällöstä riippuvaa luettavuutta, ymmärrettävyyttä. (Wiio 1974: 161) Luettavuus tarkoittaa tässä tutkimuksessa mekaanista vastaanotettavuutta, selvän saamista tekstistä; ymmärrettävyys taas ajatuksen ilmaisemista niin, että lukija löytää merkityksen muodon takaa.

Wiion mukaan luettavuus (tässä yläkäsitteenä) jaetaan seuraaviin osa-alueisiin: 1. selvä käsiala tai painojälki, 2. kirjoitustyylin helppous, ymmärrettävyys ja 3. sisällön aiheuttama mielenkiinto. Kohta 3 lienee vaikeimmin mitattavissa, koska se riippuu yksilön psyykkisistä ominaisuuksista. Kohtaa 2 on tutkittu eniten. Kaikki kolme luettavuuden osatekijää ovat toisistaan riippuvaisia. (Wiio 1968: 9.)

Ymmärrettävyys voidaan jakaa viiteen eri osa-alueeseen tärkeysjärjestyksessä: 1) käsitteellisyysaste, 2) samastumisen mahdollisuus, 3) sanoman kieliasu, 4) sanoman kiinnostavuus ja 5) ulkoasu, typografia (Wiio 1989: 131). Koska ymmärtäminen on lähinnä ihmisen psyykkinen ominaisuus, ymmärrettävyyden osatekijät ovat suureksi osaksi semanttisia: käsitteellisyys, samastuminen ja kiinnostavuus riippuvat voimakkaasti lukijasta; vain kieliasu ja typografia ovat selkeästi tekstin ominaisuuksia. Kielelliset ymmärrettävyystekijät Wiio (1974: 181) jakaa sanatekijöihin (sanojen harvinaisuus, pituus ja vierasperäisyys) ja monimutkaisuuteen (lauseiden pituus, pääsanojen määreiden määrä, lauserakenteiden sisäkkäisyys ja sivulauseiden määrä).

Arffman ja Brunell ovat todenneet, että vaikeat tekstit poikkeavat helpoista useissa suhteissa. Niissä on enemmän sivulauseita pääverbin edellä sekä harvinaisempia, pidempiä ja morfologisesti kompleksisempia sanoja. Niiden sisältämä informaatio on luonteeltaan usein yleistävää ja abstraktia, ja niiden teema-reema-jakauma on epäjohdonmukaisempi, joten ne ovat vähemmän koherentteja. Vaikeat tekstit poikkeavat myös useammin stereotyyppisestä rakenteesta ja lineaarisesta järjestyksestä, ja niissä on runsaammin pääasioita. Lisäksi niiden propositiorakenne on lukijan kannalta vaativaa. (Arffman ja Brunell 1989) Tulokset lienevät päteviä myös suomen kielessä, vaikka kyseinen tutkimus käsitteleekin ruotsinkielisiä tekstejä. Edellämainituista luettavuustekijöistä tekstin abstraktisuutta on hyvin vaikea mitata (Wiio 1974: 223).

Lurian mukaan tekstin kieliopillinen rakenne vaikuttaa ymmärtämiseen huomattavasti enemmän, jos tekstin sisältö ei ole tuttu. Ymmärtämisestä tulee jopa mahdotonta, jos sisältö on outo ja teksti sen lisäksi kieliopillisesti vaikea. (Vatanen 1987: 18.)

Vataseen mukaan luettavuusarvot (esim. Wiion luettavuuskaavioiden perusteella lasketut; ks. luku 7) eivät kerro joidenkin tekstien ymmärrettävyydestä paljoakaan (Vatanen 1987: 29). Usein sanaston vaikeus on ratkaiseva tekijä tekstin ymmärrettävyyttä määritettäessä. Sanaston vaikeustasoon vaikuttavat abstraktius, vierasperäisyys, yleisyys ja tieteenalan erikoistermit. (Vatanen 1990: 110.) Lauserakenteissa ymmärrettävyy-

teen vaikuttavat sanajärjestys, teeman osuus koko tekstistä sekä lauseenjäsenten luonne (Vatanen 1987: 32–33).

Virkkeiden pituutta pidetään yleisesti tekstin ymmärtämistä vaikeuttavana tekijänä. Vasta valmis merkityskokonaisuus (usein yksi virke) voi siirtyä pitkäkestoiseen muistiin; yksittäiset sanat kuormittavat lyhytkestoista muistia (Turunen 1994: 28–29). Vatanen huomauttaa kuitenkin, että kun virkkeet pilkotaan lyhyiksi päälauseiksi, poistetaan samalla ilmiöiden suhteita osoittavia konjunktioita ja adverbeja sekä vähennetään adjektiiveja. Tällöin ymmärtäminen vaikeutuu. (Vatanen 1990: 111.) Raamatun tekstiin kyseinen yleistys ei kuitenkaan sellaisenaan päde: Kirkkoraamatun virkkeet sisältävät monin paikoin useita rinnasteisia, puolipisteellä erotettuja päälauseita, eikä näiden jakaminen erillisiksi virkkeiksi vaikuta asioiden välisten suhteiden hahmottamiseen. Kuitenkin virkkeenalkuisen ison kirjaimen puuttuminen vaikeuttanee virkkeen hahmottamista. Ainakin on todettu, että versaalikirjaimin kirjoitettu teksti on vaikea hahmottaa, koska sanahahmo tunnistetaan helpommin pienistä kirjaimista (Heiskanen 1992: 13). Voidaan olettaa, että samalla periaatteella myös iso alkukirjain virkkeen alussa helpottaa virkkeiden hahmottamista ja siten myös asiakokonaisuuksien ymmärtämistä.

Tekstin luettavuuteen vaikuttavat siis varsin useat erityyppiset seikat, joten täysin varmaa objektiivista luettavuusmittaria ei ole käytettävissä. Kaikki aiemmin tehdyt luettavuustutkimukset tuovat oman näkökulmansa ymmärrettävyyteen. Raamatun kieli kuitenkin poikkeaa tutkituista teksteistä (esim. lehtiartikkeleista ja koulukirjoista), eikä tutkimustuloksia voi yleistää koskemaan sitä täysin.

1.7. Selkokieli

Rajala ja Virtanen määrittelevät selkokielen seuraavasti:

Selkokielessä kieltä on tietoisesti ja suunnitelmallisesti muutettu niin rakenteellisesti kuin sisällöllisestikin helpommaksi ymmärtää. Tyypillisesti selkokielinen viesti tai taideteos suunnataan jollekin rajatulle väestöryhmälle, jonka vastaanottokyvyssä tiedetään olevan puutteita. (Rajala ja Virtanen 1986: 31.)

Koska selkokielinen viesti on suunnattu tietylle väestöryhmälle, kaikki selkokirjat ovat etnografisia käänöksiä. Selkokieltä tarvitsevat ns. funktionaalisesti lukutaidottomat,

lähinnä eri vammaisryhmät (esim. kehitys-, kuulo- ja CP-vammaiset) sekä lukivaikeuksista kärsivät. Myös suomea toisena kielenä puhuvat ja vanhukset voivat tarvita selkokieliä tekstejä. (Sainio 1994: 11)

Selkokirjoissa kiinnitetään huomiota lukemisen helppouteen kielessä, painoasussa ja kuvissa, siis sekä mekaaniseen luettavuuteen että ymmärrettävyyteen (Turunen 1994: 21). Selkokieli ei ole yhtenäinen kielimuoto, mutta sen tunnistaa seuraavista seikoista:

- käytetään lyhyitä lauseita
 - vältetään vaikeita lauserakenteita (ei lauseenvastikkeita, mahdollisimman vähän sivulauseita)
 - paljon verbejä ja substantiiveja, vähän adjektiiveja ja adverbejä
 - vältetään pitkiä sanoja
 - käytetään tuttuja ja yleisiä sanoja
 - oudot ja vaikeat sanat selitetään (joko itse tekstissä tai esim. alaviitteellä)
 - vältetään fakki-ilmaisuja, slangi- ja murre sanoja, epätäydellisiä fraaseja, liian runollisia ja symbolisia ilmaisuja, kielikuvia käytetään varoen
 - lehtijuttujen, tarinoitten ym. tulee olla rakenteeltaan selkeitä, ei liikaa henkilöitä
 - mitä oudompi ympäristö, tapahtuma tai ilmiö, sitä enemmän selitetään
 - otetaan huomioon kohderyhmän kielelliset taidot, tausta ym.
- (Rajala ja Virtanen 1986: 32–33)

Heiskanen (1991: 106) on havainnut tutkimuksessaan tekstin yksinkertaistamisessa hyödyllisiksi seuraavat strategiat: 1) pääausevoittainen teksti, vähän sivulauseita, 2) mieluummin rinnastus- kuin alistuskonjunktioita, 3) lyhyet sanat ja virkkeet, 4) vähän konjunktioita ja pronomineja, 5) paljon toistoa, 6) poistetaan sanoja ja tekstin osia. Lisäksi hän toteaa, ettei selkoteksti pohjautu mihinkään tiettyyn teoriaan vaan kielelliseen intuitioon (1991: 107).

Arffman ja Brunell pitävät tärkeänä myös ydinvirkkeiden, otsikoiden ja kuvien merkitystä. Ne kiteyttävät tekstin pääkohdat ja parantavat näin ymmärrettävyyttä. (Arffman ja Brunell 1989: 128).

Selkokääntäminen on uuden tekstin luomista enemmän kuin varsinaista kääntämistä. Yleensä käännöksessä pyritään alkuperäisen ilmauksen kaikkien merkityspiirteiden ja tyyllivaihteiden mahdollisimman tarkkaan välittämiseen. Tähän selkokääntämisessä ei ole mahdollisuutta. Sen sijaan tehtävänä on löytää mahdollisimman selkeät ja ymmärrettävät käännösvastineet lähtötekstin ilmauksille. Selkokääntäminen on siis vapaata kääntämistä, formaalinen kääntäminen on mahdotonta. (Vinni ja Sainio 2000: 94–95.) Sitä, täyttävätkö selkokielliset tekstit todella nämä kriteerit, ei juuri ole tutkittu – kielen helppous arvioidaan edelleen varsin intuitiivisesti (Heiskanen 1992: 12,

17). Selkokielen kriteerit täyttävä tekstikin voi olla joko selkeää tai vaikeasti ymmärrettävää (Laurinen 1994: 58).

2. YLEISTÄ ELÄVÄSTÄ UUTISESTA

2.1. Ulkonäkö

Elävä uutinen on ulkonäöltään varsin tyyppillinen taskukirja, mitä muotoa Bruhn (1994: 101) suosittelee selkokirjoille. Kirjasintyyppi (14 pisteen antiikva) ja rivivälit ovat hyvin yleisesti taskukirjoissa käytetyt (ks. liite 1). Kirjasinlaji (antiikva-/groteskikirjain) ei ilmeisesti juuri vaikuta luettavuuteen (Heiskanen 1992: 13). Elävän uutisen typografinen luettavuus on siis samaa tasoa kuin tavallisen romaanin. Heiskanen (1992: 13) mukaan painoasun tuttuus parantaa luettavuutta. Selkokirja ei saa näyttää päällepäin erikoiselta. Sen on myös oltava ulkonäöltään miellyttävä – sen on läpäistävä testi ”kehtaako lukea ratikassa”. (Bruhn 1994: 101.)

Elävän uutisen sivulla on vain yksi palsta, jonka leveys on 8,5 cm. Ruotissa tehdyn lukijatutkimuksen mukaan lukijat pitävät helpoimpana lukea tekstiä, jonka rivit olivat 5–12 cm pitkiä (Rajala ja Virtanen 1986). Wiio mainitsee sopivaksi palstan leveydeksi 5–10 cm kirjasinkoosta riipuen (Wiio 1989: 140). Kirkkoraamatuthan on yleensä painettu mahdollisimman tiiviiksi kahdelle palstalle. The Living Bible muistuttaa ulkoasultaan enemmän perinteistä Raamatun tyyliä: se on pientä, tiivistä tekstiä, rivivälit ovat pienet ja teksti on aseteltu kahdelle 4,5 cm:n palstalle (ks. liite 3). Elävä uutinen on ulkonäkönsä puolesta siis selvästi luettavampi kuin The Living Bible tai Kirkkoraamattu.

Elävän uutisen tekstikatkelmat on jaettu kappaleiksi asiasisällön, ei välttämättä perinteisen lukujaon mukaan, vaikka luvut ja jakeet onkin merkitty. Elävän uutisen tekstin kokonaisuuksien hahmottamista helpottamaan on lisätty lihavoituja, helposti erottuvia väliotsikoita, jotka kiteyttävät tekstin keskeisimmän sisällön. Esimerkiksi 1. kirjeessä korinttolaisille on 14. luvun 26. jakeesta lähtien katkelma, joka on otsikoitu *Jumalanpalvelusohjeita*. Näin lukija löytää helpommin etsimänsä kohdan, vaikkei muistaisi lukua ja jaetta. Huomionarvoista on, että The Living Biblessa otsikointi on

sivun ylälaudassa – yhdelle sivulle voi siis tulla vain yksi väliotsikko. Kun otsikko on tietyn sivun ylälaudassa, on vaikea tietää, mihin tekstinosaan se itse asiassa viittaa. Elävässä uutisessa teksti katkaistaan väliotsikolla aina uuteen asiaan siirryttäessä, The Living Biblessa jaksottelu tapahtuu ainoastaan perinteisen Raamatun luku- ja kappalejaon avulla. Elävän uutisen kirjeiden lyhyemmät tekstikatkelmat, joissa siirrytään nopeammin asiasta toiseen, on paikoin erotettu tähtirivillä (= muuten tyhjällä rivillä kolme tähteä keskellä). Tästä hyvä esimerkki on Heparalaiskirjeen 13. luku (ks. liite 1). Tällaista tekstin jaottelua ei The Living Biblessa ole.

Selkokiekiset kirjat suosivat usein virkkeiden asettelua niin, että jokainen uusi virke tai lauseke alkaa uudelta riviltä. Elävä uutinen ei ole tältä osin selkokirja – koko Uuden testamentin kirjoittamista näin aseteltuna voisi tuskin pitää mielekkäänäkään. Tekstin katkeilemattomuus (verrattuna esim. Kirkkoraamatun tapaan aloittaa jokainen jae uudelta riviltä) helpottaa laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamista. Jokainen Elävän uutisen kirja alkaa uudelta sivulta ja lukujen välissä on aina kaksi tyhjää riviä.

Elävässä uutisessa on alaviitteitä, joiden sisältöä käsitellään myöhemmin omassa luvussa. Ulkonäöltään alaviitteet ovat tyypillisiä: pistekoko on muuta tekstiä pienempi. Viitteen tunnisteena on kirjan luvun numero ja kirjain, joka kertoo, monesko kyseinen viite luvussa on (esim. 3a on kirjan kolmannen luvun ensimmäinen viite). Elävässä uutisessa, kuten The Living Biblessakaan, ei ole kuvia.

Elävän uutisen kappalejako on usein Kirkkoraamatusta poikkeava. Uusi kappale vaihtuu paikoin jopa kesken jakeen. Työssäni en asettele tekstiä alkuperäistä vastaavasti, jollei sillä ole kulloinkin käsiteltävän asian kannalta olennaista merkitystä.

2.2. Jaerakenne

Uuden testamentin jaenumerointi on peräisin vasta 1500-luvulta jKr. Siksi sitä ei ole tarpeen pitää alkuperäisenä tai koskemattomana, eikä se aina ole kovinkaan hyvin sisälön kannalta perusteltu. (Toivanen 1989: 61). Kirkkoraamatun painoksissa jakeet on aseteltu niin, että jokainen jae alkaa uudelta riviltä, mikä pirstoo tekstiä ja vaikeuttaa kokonaisuuksien hahmottamista etenkin, kun kappalejako on usein merkitty hyvin huomaamattomasti esim. lihavoidulla alkukirjaimella (ks. liite 3).

Elävän uutisen ja Living Biblen jaenumerointi on erinäköistä kuin Kirkkoraamatusta: ensinnäkin numerot ovat keskellä tekstiä – jokaista jaeetta ei siis aloiteta uudelta riviltä. Lisäksi numerot ovat pieninä yläindekseinä, joten ne eivät juuri häiritse lukemista. Jaenumeroa ei ole merkitty lukujen ensimmäiseen jakeeseen missään aineistonani käyttämässäni teoksessa.

Kenneth Taylor kirjoitti parafrasiversiona Raamatusta muuttamalla jakeen kerrallaan ymmärrettävämmäksi, ja tämä tapa on jatkunut suurelta osin myös suomenoksessa. Jakeiden ja propositioiden järjestys on siis enimmäkseen sama kuin Kirkkoraamatusta. Paikoin kerronnan sujuvuus vaatii kuitenkin propositioiden sekoittamista; proposition paikka voi siirtyä jakeen sisällä tai jopa jaerajan yli. Tällöin jaenumerot on yleensä merkitty tekstikatkelman alkuun pilkuin erotettuna. Enimmäkseen siirrokset jaerajan yli koskevat yksittäisiä sanoja tai lyhyitä lauseita:

Matt. 6:16–18

KR: 16. Ja kun paastatte, älkää olko synkännäköisiä niinkuin ulkokullatut; sillä he tekevät kasvonsa surkeiksi, että ihmiset näkisivät heidän paastoavan. Totisesti minä sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.

17. Vaan kun sinä paastat, niin voitele pääsi ja pese kasvosi,

18. etteivät paastoamistasi näkisi ihmiset, vaan sinun Isäsi, joka on salassa; ja sinun Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle.

EU: ^{16, 17, 18} Ihmisten ei tarvitse tietää myöskään teidän paastostanne. Teeskentelijät ovat paastotessaan surkean näköisiä, että muut säälisivät heitä. Sääli onkin ainoa palkka, jonka he saavat. Olkaa reippaan näköisiä, ettei kukaan aavistakaan teidän paastoavan. Vain Isänne, joka tietää kaiken, on selvillä asiasta, ja hän palkitsee teidät.

Tässä Kirkkoraamatun kohta 18:nesta jakeesta *etteivät paastoamistasi näkisi ihmiset* on toistettu tekstikatkelman alussa (sama asia jätetään myös entiselle paikalleen muodossa *ettei kukaan aavistakaan teidän paastoavan*). Muuten propositiojärjestys on sama, vaikkakin toisin sanominen muuttaa tekstin ilmettä huomattavasti (esim. *että ihmiset näkisivät heidän paastoavan* > *että muut säälisivät heitä; voitele pääsi ja pese kasvosi* > *olkaa reippaan näköisiä*).

Jaenumeroiden merkitseminen joko yksi jae kerrallaan tai useampi yhdessä on hieman vaihtelevaa. Useissa tapauksissa jaenumeroiden merkitseminen yhteen viittaa siihen, että kohtaan on lisätty jotain. Kuitenkin on paljon kohtia, joissa jakeet on Elävässä uutisessa merkitty erikseen, vaikka tekstin osa on siirretty jakeesta toiseen. Toisaalta monta jaenumeroa on paikoin merkitty pitemmän tekstikatkelman eteen tapauksissa, joissa propositiot ovat täsmälleen samassa järjestyksessä kuin Kirkkoraamatusta.

Hepr. 7:12–14

KR: 12. Sillä pappouden muuttuessa tapahtuu välttämättä myös lain muutos.

13. Sillä se, josta tämä sanotaan, oli toista sukukuntaa, josta ei kukaan ole alttaritointia hoitanut.

14. Onhan tunnettua, että meidän Herramme on noussut Juudasta, jonka sukukunnan pappudesta Mooses ei ole mitään puhunut.

EU: ^{12, 13, 14}Jumalan lain on täytynyt muuttua, kun hän voi lähettää uudenlaisen papin. Kuten tiedämme, Kristus ei kuulunut Leevin pappissukuun. Hän kuului Juudan sukuun, jolle Mooses ei ollut antanut pappistehtävää.

Tekstikatkelmaa vastaavat jakeet on Elävässä uutisessa merkitty tekstin alkuun. Se, että kolmen jakeen numerot on merkitty kaikki peräkkäin, viittaa siihen, että propositiot olisivat siirtyneet jaerajan yli tai kohtaan olisi lisätty jotain. Jakeiden sisällöt ovat kuitenkin samassa järjestyksessä – yksi virke vastaa yhtä Kirkkoraamatun jakeita. Tosin jakeen 12 sisällöt ovat toisin päin (pappouden muutos, lain muutos > lain muutos, pappouden muutos). Merkityksen muutos kyseisessä kohdassa on pienehkö mutta olemassaoleva: Kirkkoraamatun kohta väittää lain muutoksen olevan seurausta pappouden muutoksesta, Elävän uutisen kohta taas pappouden muutoksen edellyttävän jo tapahtunutta lain muutosta.

Jakeesta 13 on jätetty pois loppuosa *josta ei kukaan ole alttaritointia hoitanut*, koska sama asia tulee seuraavassa jakeessa uudestaan.

2.3. Kielen uudistaminen

Elävän uutisen kieli on 1970-luvun yleiskieltä. Se pyrkii poistamaan Kirkkoraamatun arkaistisuudet ja käyttämään mahdollisimman ymmärrettävää ja sujuvaa kieltä. Useat kielen uudistustavat ovat suhteellisen yksinkertaista ilmaisujen nykyaikaistamista. Uuden raamatunkäännöksen (UT92) ilmaukset ovat näissä tapauksissa usein samankaltaiset Elävän uutisen kanssa, eivät kuitenkaan aina.

Kieli muuttuu jatkuvasti. 1970-luvulla vuoden 1938 raamatunkäännös oli useilta piirteiltään jo vanhentunutta kieltä; itse asiassa sen kieli oli varsin vanhahtavaa jo sen ilmestyessä (Toivanen 1985: 11). Myös formaalinen käännösperiaate aiheutti monenlaisia ongelmia Kirkkoraamatun ymmärrettävyydelle. Elävä uutinen halusi tuoda Uuden testamentin sanoman kaikkien ulottuville, niidenkin, jotka eivät ymmärtäneet Kirkkoraamatun tekstiä tai eivät sen raskauden takia jaksaneet edes lukea sitä.

On tiettyjä piirteitä, jotka ovat erityisen leimallisia Kirkkoraamatun kielelle. Näitä piirteitä on niin morfologiassa kuin sanastossakin. Niiden muuttaminen nykykielisiksi on varsin yksinkertaista.

Morfologiset arkaismit Kirkkoraamatussa ovat lähinnä puhekielessä harvinaisia taivutusmuotoja, kuten yksikön kolmannen ja monikon 1. persoonan imperatiivit. Kirkkoraamatun kyseisenlaiset imperatiivit on Elävässä uutisessa korvattu vaihtoehdoisella rakenteella: *pitäköön jokainen > teidän on pidettävä* (1. Kor. 4:1), *käykäämme > voimme mennä* (Hepr. 4:16), *kaikki tapahtukoon > pitää huoli siitä, että kaikki tapahtuu* (1. Kor. 14:40), *älköön kukaan halveksiko > kenenkään ei pidä väheksyä tai halveksia* (1. Kor. 16:11).

Sanaston yleisiä uudistuksia ovat Kirkkoraamatulle tyypillisten vanhahvien sanojen ja sananmuotojen muuttaminen täysin samanmerkityksiseksi nykykielen sanaksi, kuten Matt. 1:21: *hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä > hän pelastaa kansansa sen synneistä*. Samassa kohdassa myös keinotekoinen futuuri *on synnyttävä, on vapahtava* on poistettu. Sanaston uudistuksia ovat myös

anoa > pyytää (Matt. 7:7)

iankaikkisesti > ikuisesti (mm. Hepr. 13:8)

jalopeura > leijona (Ilm. 5:5)

nuhdella > moittia, lausua vakavat sanat (Matt. 11:20), *käskeä*

(tekemään jotain) (Matt. 17:18 ja 20:31), *keskustella* (Matt. 18:15)

näyttää, missä olet väärässä (Hepr. 12:5), *kasvattaa* (Ilm. 3:19);

vaski > kupari (Ilm.2:18).

Edelliset sanastonmuutokset ovat vain näytteitä sanaston uudistustavoista: kaikkia sanaston uudistustapauksia ei ole mahdollista tässä käsitellä.

3. SYNTAKSI

3.1. Lauserakenne ja virkkeiden pituus

Virkkeen pituus vaikuttaa ymmärtämiseen siten, että vasta valmis merkityskokonaisuus voi siirtyä lyhytkestoisesta muistista pitkäkestoiseen ei-kielellisenä merkityksikkönä.

Ennen kuin merkityskokonaisuus hahmottuu, jokainen sana vie lyhytkestoisessa muistissa yhden muistipaikan. Lyhytkestoisen muistin liiallinen kuormittuminen estää viestin perillemenon. (Turunen 1994: 28–29.)

Kielen hierarkiassa eli rankijärjestyksessä ylemmän rangin yksiköt koostuvat aina alemman rangin yksiköistä. Näitä yksiköitä ovat foneemi, morfeemi, sana, lauseke ja lause. Tarkemmassa jaossa voidaan nimetä lausemaisuukseltaan eriasteisia yksiköitä, joita ovat järjestyksessä substantivointi, partisiippi-ilmaus, infinitiivirakenne, lauseenvastike, sivulause ja päälause. Yksikkö on sitä itsenäisempi, mitä ylempänä rangissa se on eli mitä lausemaisempi se on. (Suihkonen 1998: 63–64.)

Raamatun kielelle ovat tyypillisiä pitkät, rinnasteisista päälauseista koostuvat virkkeet sekä substantivoinnit, lauseenvastikkeet ja usein kiilamaiset sivulauseet, jotka vaikeuttavat luettavuutta. Ymmärrettävyyden vuoksi näissä tapauksissa on suositeltavaa käyttää lausemaisempia vaihtoehtoja, kuten sekä Elävä uutinen että UT92 ovat tehneetkin.

Matt. 28:19–20

KR: 19. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, *kastamalla* heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen
20. ja *opettamalla* heitä pitämään kaikki, mitä minä olen käskenyt teidän pitää. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti."

EU: ¹⁹Menkää ja kutsukaa ihmisiä kaikista kansoista minun oppilaikseni. *Kastakaa* heitä Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen.
²⁰*Opettakaa* heitä noudattamaan kaikkia käskyjä, jotka olen antanut teille. Saatte olla varmat, että minä olen teidän kanssanne – aina maailman ajan täyttymykseen asti."

Esimerkissä infinitiivirakenteet (*kastamalla* – – ja *opettamalla*) on muutettu päälauseiksi (*Kastakaa*, *Opettakaa*). Rakenteet ovat UT92:ssa Elävän uutisen kanssa samanlaiset.

1. Kor. 1:4–7

KR: 4. Minä kiitän Jumalaani aina teidän tähdenne siitä Jumalan armosta, joka on annettu teille Kristuksessa Jeesuksessa,
5. että kaikessa olette rikastuneet hänessä, kaikessa puheessa ja kaikessa tiedossa,
6. sen mukaan kuin todistus Kristuksesta on teissä vahvistettu,
7. niin ettei teiltä puutu missään armolahjassa, teidän odottaessanne meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen ilmestystä.

EU: ⁴En voi lakata kiittämästä Jumalaa kaikista niistä ihmeellisistä lahjoista, joita olette nyt, Kristuksen omina, saaneet. ⁵Hän on antanut elämällemme uuden, rikkaan sisällön. Hän on auttanut teitä puhumaan hänestä rohkeasti ja ymmärtämään, mikä on totuus. ⁶Juuri kaikkea tällaista sanoimmekin Kristuksen voivan saada teissä aikaan. ⁷Teillä on kaikki armolahjat ja voima toteuttaa Herramme Jeesuksen Kristuksen tahtoa odottaessanne hänen paluutaan.

Kuten esimerkistä hyvin huomaa, Kirkkoraamatun virkerakenteet voivat olla hyvin monimutkaisia ja vaikeita hahmottaa. Elävän uutisen muokatessa kieltä ymmärrettävämmäksi lausemaisuuksien aste on noussut useissa kohdissa ja eri tavoin. Teonnimiraakenteita on muutettu infinitiivirakenteiksi (*kaikessa puheessa ja kaikessa tiedossa > puhumaan rohkeasti ja ymmärtämään, mikä on totuus*) ja lauseenvastikkeiksi (*todistus Kristuksesta on teissä vahvistettu > Kristuksen voivan saada teissä aikaan*). Sivulauseita on muutettu päälauseiksi (*niin ettei teiltä puutu missään armolahjassa > Teillä on kaikki armolahjat*).

UT92:n sananmuoto on Elävän uutisen ja KR:n välimuoto: se ei kuulosta aivan niin arkikieliselältä ja suoralta puhuttelulta kuin EU:n teksti, mutta virkerakenne on lähes yhtä yksinkertainen.

Samalla, kun esimerkiksi sivulause tai lauseenvastike muutetaan päälauseeksi ja omaksi erilliseksi virkkeekseen, virke lyhenee. Siten virkkeiden pituus on kääntäen verrannollinen lausemaisuuksien asteeseen.

Kirkkoraamatussa sama virke voi jatkua hyvinkin pitkään, ja yhteen virkkeeseen saattaa sisältyä useita erillisiä merkityssisältöjä. Koska Kirkkoraamatun virkkeet sisältävät kuitenkin paljon rinnasteisia lauseita, jotka on erotettu toisistaan puolipisteellä, niiden ymmärtäminen on suhteellisen helppoa. Virkkeiden hahmottaminen voi kuitenkin olla vaikeampaa, kun niiden alussa ei ole isoja alkukirjaimia. Joka tapauksessa Elävä uutinen on lyhentänyt Kirkkoraamatun ylipitkiä virkkeitä pilkkomalla ne lyhyemmiksi.

1. Kor. 4:5

KR: 5. Älkää sentähden lausuko mitään tuomioita, ennenkuin aika on, ennenkuin Herra tulee, joka myös on saattava valoon pimeyden kätököt ja tuova ilmi sydänten aivoitukset; ja silloin kukin saa kiitoksensa Jumalalta.

EU: ⁵Varokaa, ettette tee hätiköityjä johtopäätöksiä toinen toisistanne. Odottakaa Herran tuloa. Kun hän palaa, näemme selvästi, millaisia pohjimmaltamme olemme. Vaikuttimme Herran työhön käyvät ilmi. Jumala kiittää silloin jokaista sen mukaan kuin on aihetta.

Hepr. 7:1–3

KR: Sillä tämä Melkisedek, Saalemin kuningas, Jumalan, Korkeimman, pappi, joka meni Aabrahamia vastaan, hänen palatessaan kuninkaita voittamasta, ja siunasi hänet;

2. jolle Aabraham myös antoi kymmenykset kaikesta ja joka ensiksi, niinkuin hänen nimensäkin merkitsee, on "vanhurskauden kuningas" ja sen lisäksi vielä "Saalemin kuningas", se on "rauhan kuningas";

3. jolla ei ole isää, ei äitiä, ei sukua, ei päivien alkua eikä elämän loppua, mutta joka on Jumalan Poikaan verrattava – hän pysyy pappina ainaisesti.

EU: Melkisedek oli Saalemin kaupungin kuningas ja korkeimman Jumalan pappi. Kun Aabraham palasi kotiin voitettuaan monta kuningasta suuressa taistelussa, Melkisedek meni häntä vastaan ja siunasi hänet.

²Aabraham lahjoitti hänelle kymmenesosan siitä, mitä oli taistelussa voittanut. Nimi Melkisedek merkitsee "oikeudenmukaista kuningasta". Saalemin kuninkaana hän on myös "rauhan kuningas", koska Saalem merkitsee rauhaa.

³Hänellä ei ollut isää eikä äitiä, eikä hänen esisistään tiedetä mitään. Hän ei syntynyt koskaan eikä kuollut koskaan: hän on kuin Jumalan Poika, ikuinen pappi.

Jälkimmäinen esimerkki kuvaa varsin hyvin sitä, kuinka monimutkaisia Raamatun virkkeet voivat olla. Päälauseen ydin (*Melkisedek pysyy pappina iankaikkisesti*) on vaikea hahmottaa kiilalauseiden ja arvonimien seasta. Kirkkoraamatun yhdestä ainoasta virkeestä Elävä uutinen on muokannut – asiasisältöä muuttamatta – seitsemän virkettä ilman ainoatakaan ylilyhyttä virkettä tai yksitoikkoisuuden tai hakkaavuuden tuntua.

Ilm. 20:4

KR: 4. Ja minä näin valtaistuimia, ja he istuivat niille, ja heille annettiin tuomiovalta; ja minä näin niiden sielut, jotka olivat teloitettut Jeesuksen todistuksen ja Jumalan sanan tähden, ja niiden, jotka eivät olleet kumartaneet petoa eikä sen kuvaa eivätkä ottaneet sen merkkiä otsaansa eikä käteensä; ja he virkosivat eloon ja hallitsivat Kristuksen kanssa tuhannen vuotta.

EU: ⁴Ne, jotka olivat saaneet valtuudet tuomita, istuivat nyt valtaistuimellaan. Näin myös niiden sielut, jotka oli teloitettu siksi, että he todistivat Jeesuksesta ja julistivat Jumalan sanaa. He eivät olleet palvoneet petoa tai hänen kuvaansa eivätkä olleet suostuneet ottamaan hänen merkkiään otsaansa tai käteensä. He olivat nyt heränneet eloon ja hallitsivat tuhat vuotta Kristuksen kanssa.

Viimeisessä esimerkissä on havaittavissa virkkeiden lyhentämisen lisäksi myös hieman erilaiset merkitykset: Kirkkoraamatussa eritellään selkeästi marttyyrit ja ne, jotka eivät olleet kumartaneet petoa. Elävä uutinen sen sijaan esittelee yhden yhtenäisen joukon. UT92 on Elävän uutisen kannalla, joten tulkintavirhe lienee tapahtunut Kirkkoraamatun käännösvaiheessa.

3.2. Toisto

Kirkkoraamatusta toisto on yksi keskeisiä tehokeinoja. Osmo Ikolan mukaan toistamalla voidaan painokas sana takoa kuulijan tai lukijan mieleen, tai synnyttää elävä kuva **monilukuisuudesta** (Ikola 1986: 226), kuten seuraavissa esimerkeissä. Elävä uutinen ei käytä toistoa, vaan sen poistamisella on tavoiteltu lyhyempiä virkkeitä ja lukemisen helppoutta. Toiston vähentäminen myös lyhentää tekstiä, joten Elävä uutinen ei ole niin paljon Kirkkoraamatusta pidempi kuin parafrasikäännökseltä voisi odottaa. (Vrt. esim. Ingo 1990: 81.)

Ilm. 7:4–8

KR: 4. Ja minä kuulin sinetillä merkittyjen luvun, sata neljäkymmentä neljä tuhatta merkittyä kaikista Israelin lasten sukukunnista:

5. Juudan sukukunnasta kaksitoista tuhatta merkittyä, Ruubenin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Gaadin sukukunnasta kaksitoista tuhatta,

6. Asserin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Naftalin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Manassen sukukunnasta kaksitoista tuhatta,

7. Simeonin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Leevin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Isaskarin sukukunnasta kaksitoista tuhatta,

8. Sebulonin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Joosefin sukukunnasta kaksitoista tuhatta, Benjaminin sukukunnasta kaksitoista tuhatta merkittyä.

EU: ^{4,5,6,7,8}Miten moni tuon merkin sai? Kuulin lukumäärän: 144 000 kaikista Israelin heimoista. Juudan, Ruubenin, Gaadin, Asserin, Naftalin, Manassen, Simeonin, Leevin, Isaskarin, Sebulonin, Joosefin ja Benjaminin heimoista merkittiin kustakin 12 000.

Ilm. 21:13

KR: 13. idässä kolme porttia ja pohjoisessa kolme porttia ja etelässä kolme porttia ja lännessä kolme porttia.

EU: ¹³Jokaiseen ilmansuuntaan oli kolme porttia.

Elävässä uutisessa mainitaan ensimmäisen esimerkkikohdan 12 000 merkittyä vain kerran, ja luku on kirjoitettu numeroin, kun Kirkkoraamatusta luku on kirjoitettu kirjaimin kaikissa kahdessatoista kohdassa. The Living Biblessä luku 12 000 toistetaan yhtä monta kertaa kuin Kirkkoraamatusta, mutta numeroin kirjoitettuna, mikä sekin lyhentää ja selkeyttää tekstiä. Jälkimmäisessä esimerkissä The Living Bible mainitsee ilmansuunnat, toisin kuin Elävä uutinen, mutta ei toista *kolmea porttia* aina erikseen (*There were three gates on each side – north, south, east and west.*).

Toistoa on Raamatussa käytetty myös laajemmassa mitassa ja pidemmin välein. Ilmestyskirjan ohjeissa seurakunnille toistuu Kirkkoraamatussa (Ilm. 2:7, 2:11, 2:17, 2:29, 3:6, 3:13 ja 3:22) kuin kertosaakeena tekstikatkelma *Jolla on korva, se kuulee, mitä Henki seurakunnille sanoo*. Tavoistaan poiketen Elävä uutinen yhtyy toiseen – kyseiset kohdat ovat keskenään samanlaiset: *Kuunnelkaa, jokainen joka pystyy kuulemaan, mitä Pyhä Henki sanoo seurakunnille*. Vain jakeen 2:7 sanamuoto poikkeaa muista (*Kuulkaa, mitä Pyhä Henki sanoo seurakunnille*).

3.3. Muut syntaksin muutokset

Niissä kohdissa, joissa Kirkkoraamattu sisältää suoran lainauksen esimerkiksi Vanhasta testamentista, Elävässä uutisessa on usein kerrottu sama asia suorasanaisesti.

Hepr. 12:21

KR: 21. ja niin hirmuinen oli se näky, että Mooses sanoi: ”Minä olen peljästynt ja vapisen”;

EU: ²¹Mooseskin pelästyivät näkemäänsä niin että vapisi.

1. Kor. 3:19

KR: 19. Sillä tämän maailman viisaus on hullutus Jumalan silmissä. Sillä kirjoitettu on: ”Hän vangitsee viisaat heidän viekkautensa”;

Job 5:13. 1Kor.1:20

EU: ¹⁹Tämän maailman viisaus on Jumalalle tyhmyyttä. Kuten Jobin kirjassa sanotaan, Jumala antaa ihmisten kompastua omaan nerokkuuteensa.

Jälkimmäisessä esimerkissä on myös nostettu Kirkkoraamatun viite tekstin sisään. Tällaisia tapauksia on paljon. Elävässä uutisessa ei ole samalla tavalla kuin Kirkkoraamatussa lisätty viitteitä sisällöltään läheisiin kohtiin, vaan ainoastaan suoran lainauksen alkuperä kerrotaan tekstin sisällä.

Matt. 2:5–6

KR: 5. He sanoivat hänelle: ”Juudean Betlehemissä; sillä näin on kirjoitettu profetaan kautta:

6. 'Ja sinä Betlehem, sinä Juudan seutu, et suinkaan ole vähäisin Juudan ruhtinasten joukossa, sillä sinusta on lähtevä hallitsija, joka kaitsee minun kansaani Israelia.'"

IMoos.49:10. Hes.34:23. Miika 5:1. Joh.7:42

EU: ⁵”Kyllä, Betlehemissä”, he vastasivat. ”Profeetta Miika kirjoitti: ⁶Pieni Betlehemin kaupunki, et ole Juudan kaupunkien joukossa ollenkaan vähäpätöinen, sillä sinusta nousee kansani Israelin hallitsija.”

Profeetta Miikan tekstiin nostamisen lisäksi Elävä uutinen vähentää tässä kielen runollisuuden vaikutelmaa sanajärjestyksen ja asettelun keinoin. Seuraavassa esimerkissä *psalmit* on nostettu viitteestä tekstiin.³

1. Kor. 3:20

KR: 20. ja vielä:
"Herra tuntee viisasten ajatukset, hän tietää ne turhiksi". *Ps.94:11*

EU: ²⁰Ja *psalmit kertovat meille*, että Jumala tietää viisaidenkin ihmisten ajatusten turhanpäiväisyyden.

Samankaltaisia tapauksia on myös mm. kohdissa Hepr. 2:6 (*psalmeissa Daavid sanoo Jumalalle*) ja Hepr. 2:12 (*Hänhän sanoo psalmeissa*) sekä 1. Kor. 2:9 (KR: *niinkuin kirjoitettu on* > EU: *tätä Raamattu tarkoittaa sanoessaan*).

Koska Elävä uutinen pyrkii hyvään suomen kieleen, sen tavoitteena on myös täydellisten lauseiden käyttö. Elävässä uutisessa (samoin kuin UT92:ssa) käytetään johdonmukaisemmin täydellisiä lauseita kuin Kirkkoraamatussa.

Ilm. 1:6

KR: 6. ja tehnyt meidät kuningaskunnaksi, papeiksi Jumalalleen ja Isälleen, *hänelle kunnia ja voima aina ja iankaikkisesti!* Amen.

EU: ⁶Hän on koonnut meidät valtakuntaansa ja tehnyt meistä Isänsä, Jumalan, pappeja. *Antakaa hänelle aina kunnia! Hän hallitsee ikuisesti!* Amen.

Elävä uutinen ei kuitenkaan ole aivan johdonmukainen lauseiden täydellisyydessä. Seuraavassa esimerkissä Kirkkoraamatun lause (*pyhä on Herra Jumala*) on täydellinen, Elävän uutisen (*pyhä Herra Jumala*) vaillinainen:

Ilm. 4:8

KR: 8. Ja niillä neljällä olennoilla oli kullakin kuusi siipeä, ja ne olivat yltämpäri ja sisältä silmiä täynnä.
Ja ne sanoivat lakkaamatta yötä päivää:
"Pyhä, pyhä, pyhä
on Herra Jumala, Kaikkivaltias,
joka oli ja joka on ja joka tuleva on".

EU: ⁸Jokaisella olennoilla oli kuusi siipeä, jotka olivat keskeltä täynnä silmiä. Nuo olennot ylittivät taukoamatta: "Pyhä, pyhä, pyhä Herra Jumala kaikkivaltias, joka oli, on ja kerran tulee."

³ Tässä tutkielmassa ei Kirkkoraamatun viitteitä ole yleensä kirjoitettu näkyviin – ainoastaan näissä tapauksissa viitteen merkitseminen on perusteltua, koska se vaikuttaa suoraan Elävän uutisen tekstiin.

4. SANASTO

Sanaston tuttuus vaikuttaa huomattavasti ymmärrettävyyteen (aihetta käsittelevät mm. Wiiio 1974: 181–184; Vatanen 1990: 110–111). Siksi helppolukuiseksi tarkoitettussa tekstissä sanaston yleisyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Kirkkoraamatusta on uskonnosta vieraantuneelle nykysuomalaiselle monella tavalla outoa sanastoa. Sanastosta suuri osa on uskonnollisen kielen erikoissanastoa, osa viittaa Raamatun syntyajan ja -paikan kulttuuriin, jota harva nykysuomalainen kovin hyvin tuntee. Lisäksi on joitakin tarkoitteensa hyvin spesifisti eritteleviä sanoja, asiayhteyden kannalta usein liiankin tarkkoja. Kaikkiin näihin sanatyyppeihin Elävä uutinen suhtautuu samalla tavalla vaihtaen, poistaen tai selittäen outoja sanoja.

Paikoin Elävän uutisen rakenne on niin erilainen kuin Kirkkoraamatun, että on mahdotonta sanoa, mikä Elävän uutisen sana vastaa mitään Kirkkoraamatun sanaa. Siksi vastineista ei voi tehdä täydellisiä luetteloita, enkä siihen pyrikään.

4.1. Uskonnollinen sanasto

Uskonnollinen kieli käsittelee asioita, joilla ei juuri ole sijaa arkikielessä. Siksi siinä tarvitaan myös käsitteitä, joille arkikielessä ei ole vastineita. Tällainen sanasto on yleensä uskonnollisen yhteisön ulkopuolella eläneille vierasta. Jotkut sanat voidaan korvata lähes samaa merkitsevällä arkikielen sanalla, toiset vaativat laajempaa selitystä tai rakenteen muutosta.

Vanhurskas-sanue on tyypiesimerkki uskonnollisesta sanastosta. Sen merkitystä ei pysty täysin kattamaan arkikielen sanoilla (viite). Sanakirjan antama selitys adjektiiville *vanhurskas* on Jumalasta puhuttaessa 'ehdottoman oikeamielinen, pyhydessään täydellinen', ihmisistä 'Jumalalle kelpaava' (PS).

Matt. 3:15

KR: 15. Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Salli nyt; sillä näin meidän sopii täyttää kaikki *vanhurskaus*". Silloin hän salli sen hänelle.

EU: ¹⁵Mutta Jeesus vastasi: "Kasta sinä kuitenkin minut, sillä minun on tehtävä *niin kuin Jumala tahtoo*." Lopulta Johannes suostui.

Hepr. 1:9

KR: 9. Sinä rakastit *vanhurskautta* ja vihasit laittomuutta; sentähden on Jumala, sinun Jumalasi, voidellut sinua iloöljyllä, enemmän kuin sinun osaveljiäsi."

EU: ⁹Rakastat *oikeutta* ja vihaat vääryyttä. Siksi Jumala, sinunkin Jumalasi, on antanut sinulle iloa enemmän kuin kenellekään muulle."

Ilm. 16:5

KR: 5. Ja minä kuulin vetten enkelien sanovan: "*Vanhurskas* olet sinä, joka olet ja joka olit, sinä Pyhä, kun näin olet tuominut.

EU: ⁵Kuulin tämän vesien enkelin sanovan: "Tämä on sinun *oikeudenmukainen* tuomiosi, pyhä Jumala, joka olet ja olit.

Jakeessa Ilm. 16:5 Elävän uutisen vastine *oikeudenmukainen* on merkitykseltään läheinen *vanhurskaan* kanssa. Se kuitenkin viittaa eri pääsanaan (*tuomio*) kuin Kirkkoraamatun *vanhurskas* (*sinä*).

Ilm. 19:8

KR: 8. Ja hänen annettiin pukeutua liinavaatteen, hohtavaan ja puhtaaseen: se liina on pyhiin *vanhurskautus*."

EU: ⁸Hän saa pukeutua valkoisiin pellavavaatteisiin." (Hieno pellava *kuvaa* Jumalan kansan *oikeita tekoja*.)

Ilm. 22:11

KR: 11. Vääryyden tekijät tehkööt edelleen vääryyttä, ja joka on saastainen, saastukoon edelleen, ja joka on *vanhurskas*, tehköön edelleen *vanhurskautta*, ja joka on pyhä, pyhittköön edelleen.

EU: ¹¹Kun se aika tulee, pahat ja epäpuhtaat ihmiset muuttuvat entistä pahemmiksi, mutta Jumalan omat tulevat pyhemmiksi."

Vanhurskas/vanhurskaus on selitetty aika lailla samoin ja sanakirjan merkitystä vastaavasti (*niin kuin Jumala tahtoo, oikeus, oikeudenmukainen, oikeat teot*). Useimmiten pelkkä sanan muutos ei ole riittänyt, vaan tekstin rakennetta on jouduttu muuttamaan lähes kaikissa esimerkeissä: toisin sanominen ei siis ole ollut kovin yksinkertaista⁴. Viimeisessä esimerkissä (Ilm. 22:11) sana on yhdistetty *pyhä*-sanan kanssa *Jumalan omiksi* – sanojen merkityksethän tulevat aika lähelle toisiaan.

Muita *vanhurskas*-sanan vastineita Elävässä uutisessa ovat mm. *hyvä* (Matt. 9:13, 27: 19), *Jumalan ihminen* (Matt. 10:41), *Jumalan hyväksymä* (Matt. 12:37),

⁴ Räsänen (1986: 185–188) pohtii *vanhurskas*-sanueen osalta kirkkoraamatun uudistaneen Raamatunkäännöskomitean päätöstä luopua sanakonkordanssista ja toteaa komitean tekemät muutokset yleensä onnistuneiksi. Hän kritisoi kuitenkin irrallisia *vanhurskauttaa*-verbejä Paavalin kirjeissä. Sanan merkitys ja yhteys muihin raamatunkohtiin jää lukijalta huomaamatta, mikä ongelma on paikoin myös Elävässä uutisessa. Toivanen (1989: 70–71) taas puolustele sanan jättämistä kyseisiin kohtiin ennalleen. Hän luottaa siihen, että sanan merkitystehtävät opetetaan seurakunnissa, sekä siihen, ettei yksi outo sana tee asian ymmärtämistä mahdottomaksi.

Jumalan lapsi (Matt. 13:43), *Jumalan mies* (Matt. 23:29), *rehellinen* (Matt. 5:45) ja *täydelliseksi tehty* (Hepr. 12:23). Kaikki edelliset viittaavat vanhurskaksiin ihmisiin.

Vastaavasti substantiivin *vanhurskaus* vastineita ovat esim. *usko* (Matt. 5:10), *oikeudenmukaisuus* (Hepr. 7:2 ja 11:33) ja *yhteys Jumalaan* (Matt. 5:20). Lähes jokaisessa jakeessa, jossa Kirkkoraamatusta on sana *vanhurskas/vanhurskaus*, Elävä uutinen on muuttanut lauserakennetta niin voimakkaasti, että sanan vastinetta on vaikea määrittää.

Jakeessa Ilm. 22:11 on huomionarvoinen myös se seikka, että Kirkkoraamatun imperatiivin tilalla Elävässä uutisessa on indikatiivi. Muodon muuttaminen vaiuttaa myös merkitykseen: 3. persoonan imperatiivi ilmaisee toivomusta, indikatiivi asiantilan toteamista tai ennustusta.

Hurskas-sana esiintyy aineistossa vain kaksi kertaa, molemmat Matteuksen evankeliumissa. Ensimmäisellä kerralla (Matt. 1:19) sana on poistettu muuttamalla rakennetta, toisella kertaa (Matt. 23:28) jätetty ennalleen.

Matt. 1:19

KR: 19. Mutta kun Joosef, hänen miehensä, oli *hurskas*, ja koska hän ei halunnut saattaa häntä häpeään, aikoi hän salaisesti hyljätä hänet.

EU: ¹⁹Silloin Joosef katsoi, että hänen oli purettava kihlaus, mutta hän ei halunnut nolata Mariaa julkisesti, vaan päätti erota kaikessa hiljaisuudessa.

Matt. 23:28

KR: 28. Samoin tekin ulkoa kyllä näytätte ihmisten silmissä *hurskailta*, mutta sisältä te olette täynnä ulkokultaisuutta ja laittomuutta.

EU: ²⁸Yritätte näyttää kunnollisilta, mutta *hurskaan* ulkokuorene alla on vain tekopyhyyttä ja vääryyttä.

Tässä myös *ulkokultaisuus* ja *laittomuus* on muutettu *tekopyhyydeksi* ja *vääryydeksi*.

Tyypillinen uskonnollinen sana on myös *armo*, 'Jumalan osoittama ansaitsematon anteeksiantava rakkaus ihmisiä kohtaan' (PS). Seuraavassa esimerkissä Elävä uutinen on eksplikoanut 'ansaitsemattomuuden' merkityksen *armo*-sanan vastineessaan:

1. Kor. 15:10

KR: 10. Mutta Jumalan *armosta* minä olen se, mikä olen, eikä hänen *armonsa* minua kohtaan ole ollut turha, vaan enemmän kuin he kaikki minä olen työtä tehnyt, en kuitenkaan minä, vaan Jumalan armo, joka on minun kansani.

EU: ¹⁰Jumalan *ansaitsemattoman* *hyvyyden tähden* minusta tuli se mikä olen. Hänen *armahduksensa* ei ole mennyt hukkaan, sillä olen tehnyt työtä enemmän kuin muut apostolit – tai itse asiassahan Jumala kaiken on tehnyt.

Esimerkin toisen *armo*-sanan vastineena Elävässä uutisessa on *armahdus*, joka on käytössä myös oikeustieteellisenä terminä ja siten tuttu ehkä useammille kuin *armo*.

Muut Elävän uutisen käyttämät vastineet ovat kyllä merkitykseltään läheisiä, mutta niistä puuttuu 'ansaitsemattomuuden' ja 'anteeksiantavuuden' merkitysvahde.

1. Kor. 16:23

KR: 23. Herran Jeesuksen *armo* olkoon teidän kanssanne.

EU: ²³Jeesuksen Kristuksen *rakkaus ja hyvyys* kanssanne!

Muita *armon* vastineita ovat *siunaus* (1. Kor. 1:3), *hyvyys* (1. Kor. 3:10) ja *suuri hyvyys* (Hepr. 2:9). Paikoin (toivotuksissa sekä Johanneksen ilmestyksessä) Elävä uutinenkin käyttää sanaa *armo*, kuten kohdissa Hepr. 13:25, Ilm. 1:4, Ilm. 22:21. Jakeessa Hepr. 4:16 *armo* samoin kuin merkitykseltään läheinen *laupeus* (PS: *laupias* 'rakastavan ja anteeksiantavan lempeä, lempeästi auttava, hyväsydäminen, säälivä, armias, armelias, armollinen, armahtava') on kokonaan poistettu muuttamalla rakennetta (*että saisimme laupeuden ja löytäisimme armon, avuksemme > saadaksemme avun*).

Muuten *laupias* ja *laupeus* on muutettu seuraavilla tavoilla: *laupias* > *hyväsydäminen ja ystävällinen* (Matt. 5:7), *armahtava* (Hepr. 2:17) ja *laupeus* > *miten kohtelette lähimmäisiänne* (Matt. 9:13 ja Matt. 12:7), *armeliaisuus* (Matt. 23:23), *hyvyys* (1. Kor. 7:25). Jakeessa Matt. 5:7 on vaihdettu paitsi kantasanaa, myös sanaluokkaa: *he saavat laupeuden > heidät armahdetaan*.

Pyhä ('Jumalalle, jumalanpalvelukseen omistettu, kunnioitettava, palvotava; PS) ja *epäpyhä* ('jumalaton, syntinen, maallinen, profaani'; PS) on korvattu suhteellisen samanmerkityksisillä vastineilla.

1. Kor. 3:17

KR: 17. Jos joku turmelee Jumalan temppelin, on Jumala turmeleva hänet; sillä Jumalan temppele on *pyhä*, ja sellaisia te olette.

EU: ¹⁷jos joku likaa ja turmelee Jumalan temppelin, Jumala tuhoaa hänet. Jumalan temppele on *puhdas ja varattu hänen käyttöönsä*: se temppele olette te.

Hepr. 12:16

KR: 16. ja ettei kukaan olisi *haureellinen* tahi *epäpyhä* niinkuin Eesau, joka yhdestä ateriasta myi esikoisuutensa.

EU: ¹⁶Varokaa, ettei kukaan *lankeaisi epäsiiveelliseen elämään* tai *suhtautuisi Jumalaan välinpitämättömästi* kuten Eesau, joka vaihtoi esikoispojan oikeutensa yhteen ateriaan.

Toisessa esimerkissä on myös sana *haureellinen*, jonka vastine *epäsiveellinen elämä* on sanakirjan merkityksen mukainen (haureuteen kuuluva, haureutta harjoittava; PS s. v. *haureus* ‘sukupuolivietin luvaton t. epänormaali tyydyttäminen, sukupuolikuria t. säädyllyisyyttä loukkaava teko, seksuaali-, siveellisyysrikos; siveettömyys’), mutta jota Raamatussa käytetään jakeessa Ilm. 19:2 epäjumalanpalvonnasta (EU 1977: 531). Nykykieliset nimitykset *haureudelle*, samoin kuin merkitykseltään läheiselle *huorintekemiselle*, ovat hyvin asiallisia, lähes virkakielisiä termejä, ja niiden tiheä esiintyminen tekstissä tekee siitä kankean sävyistä.

Haureus on Elävässä uutisessa korvattu seuraavasti: *huvitukset* (Ilm. 18:3), *irralliset sukupuolisuhteet* (Matt. 15:19, 1. Kor. 6:18), *irstailu* (Ilm. 2:14), *luvaton suhde* (1. Kor. 7:2), *moraaliton suhde* (Ilm. 17:2), *moraalittomuus* (1. Kor. 5:1), *rietas elämä* (Ilm. 18:9), *siveettömyys* (Ilm. 2:20, Ilm. 9:21, Ilm. 17:2, Ilm. 18:3), *siveetön elämä* (1. Kor. 10:8), *synti* (Ilm. 14:8, Ilm. 19:2), *synti sukupuolielämän alueella* (1. Kor. 5:1). Lisäksi *haureuden riettaus* (Ilm. 17:4) on muutettu *rivoudeksi* sekä adjektiiviksi *haureellinen moraalittomaksi* (Hepr. 13:4). **Huorintekijä** ja *huorintekeminen* on korvattu Elävässä uutisessa sanoilla *paha ihminen* (1. Kor. 5:9), *moraaliton* (Ilm. 21:8) *siveetön ihminen* (Ilm. 22:15), *eläminen holtittomasti* (1. Kor. 5:10), *irralliset sukupuolisuhteet* (1. Kor. 5:11) ja *aviorikos* (1. Kor. 6:9, Ilm. 2:22).

Evankeliumi (‘sanoma Jeesuksesta ihmiskunnan pelastajana’; PS) on lainasana kreikasta. Sille on varsin tarkka suomenkielinen vastine (*sanoma/ilosanoma*), jota Elävä uutinen myös käyttää.

1. Kor. 9:14

KR: 14. Samoin myös Herra on säättänyt, että *evankeliumin* julistajain tulee saada *evankeliumista* elatuksensa.

EU: ¹⁴Samalla tavoin Herra on tarkoittanut, että *ilosanoman* julistajien on saatava ylläpitonsa niiltä, jotka ottavat *sanoman* vastaan.

1. Kor. 9:23

KR: 23. Mutta kaiken minä teen *evankeliumin* tähden, että minäkin tulisin siitä osalliseksi.

EU: ²³Päämääräni on välittää ihmisille *hyvä uutinen* Jeesuksesta, ja olen itsekin onnellinen, kun näen heidän tulevan Kristuksen luo.

Uskonnollisissa sanoissa ymmärrettävyys ei ole ainoa ongelma, vaan myös sanojen konnotaatiot voivat vaikuttaa niiden valintaan. Nykyarkikielessä *perkele-* ja *helvetti-*sanoja käytetään lähes yksinomaan kirosanoina. *Perkele-* sanaa ei Elävä uutinen käytä lainkaan, vaan sen tilalla on useimmiten *saatana*, joskus *kiusaaja* tai *paholai-*

nen. *Helvetin* tilalla on enimmäkseen *kadotus*, tosin se on paikoin myös jätetty ennalleen. Myös UT92:ssa on *perkeleen* tilalla *paholainen*, *helvetti* on säilytetty.

Matt. 25:41

KR: 41. Sitten hän myös sanoo vasemmalla puolellaan oleville: ‘Menkää pois minun tyköäni, te kirotut, siihen iankaikkiseen tuleen, joka on valmistettu *perkeleelle* ja hänen enkeleillensä.

EU: ⁴¹Sitten käännyin niihin päin, jotka ovat vasemmalla puolellani, ja sanon: ‘Menkää teihenne, te kirotut! Joudutte ikuisen tuleen, joka on tarkoitettu *saatanalle* ja pahoille hengille.

Ilm. 12:12

KR: 12. Sentähden riemuitkaa, taivaat, ja te, jotka niissä asutte! Voi maata ja merta, sillä *perkele* on astunut alas teidän luoksenne pitäen suurta vihaa, koska hän tietää, että hänellä on vähemmän aikaa!”

EU: ¹²Riemuitkaa, taivas ja sen asukkaat! Mutta teitä, maan ihmisiä, on sääli, sillä *kiusaaja* on tullut luoksenne. Se on suunniltaan raivosta, koska sillä on vain vähän aikaa jäljellä!”

Matt. 10:28

KR: 28. Älkääkä peljätkö niitä, jotka tappavat ruumiin, mutta eivät voi tappaa sielua; vaan ennemmin peljätäkää häntä, joka voi sekä sielun että ruumiin hukuttaa *helvettiin*.

EU: ²⁸Älkää pelätkö ihmisiä, jotka voivat tappaa ruumiinne, mutta eivät voi viedä teiltä ikuista elämää. Pelätkää sen sijaan Jumalaa, joka voi sulkea *kadotukseen* sekä sielun että ruumiin.

The Living Bible käyttää enimmäkseen sanoja *hell* ‘*helvetti*’ ja *devil* (tai *Devil*) ‘*paholainen*’.

Adjektiivista *pyhä* johdetut sanat *pyhittää*, *pyhittyä* ja *pyhitys* ovat lähes yhtä vaikeita kääntää arkikielelle kuin *vanhurskas*-sanue. Elävän uutisen rakennetta on muutettu hyvin voimakkaasti kohdissa, joissa kyseiset sanat esiintyvät.

1. Kor. 1:30:

KR: 30. Mutta hänestä on teidän olemisenne Kristuksessa Jeesuksessa, joka on tullut meille viisaudeksi Jumalalta ja vanhurskaudeksi ja *pyhitykseksi* ja lunastukseksi,

EU: ³⁰Jeesuksen uhrikuoleman tähden Jumala on antanut meille elämän. Jeesus paljasti meille Jumalan pelastussuunnitelman, ja hänen ansiossaan Jumala hyväksyy meidät. Jeesuksen *puhtaus* on meidän *puhtautes*. Hän vapautti meidät tuomiosta.

Hepr. 2:11

KR: 11. Sillä sekä hän, joka *pyhittää*, että ne, jotka *pyhitetään*, ovat kaikki alkuisin yhdestä. Sentähden hän ei häpeä kutsua heitä veljiksi

EU: ¹¹Jeesus *puhdisti* meidät synnistä, ja meillä on nyt sama Isä kuin hänellä. Siksi Jeesus ei häpeä nimittää meitä veljikseen.

1. Kor. 7:14

KR: 14. mies, joka ei usko, *on pyhitetty* vaimonsa kautta, ja vaimo, joka ei usko, *on pyhitetty* miehensä, uskonveljen, kautta >

EU: ¹⁴Kristitty vaimo *voi auttaa* miehensä uskoon, ja samoin uskovan aviomiehen vaikutuksesta *voi vaimo tulla kristityksi*.

Hepr. 10:29

KR: 29. kuinka paljoa ankaramman rangaistuksen luulettekaan sen ansaitsevan, joka tallaa jalkoihinsa Jumalan Pojan ja pitää epäpyhänä liiton veren, jossa hänet on *pyhitetty*, ja pilkkaa armon Henkeä!

EU: ²⁹Miten paljon ankaramman rangaistuksen sitten saakaan sellainen, joka polkee jalkoihinsa Jumalan Pojan, suhtautuu hänen verensä *puhdistukseen* kuin mihin tahansa jokapäiväiseen asiaan ja loukkaa Pyhää Henkeä, joka tuo Jumalan armahduksen ihmisille.

Muissa kohdissa kyseiset sanat on korvattu seuraavasti:

pyhitetyt > *jotka Jumala on kutsunut omikseen ja hyväksynyt* (1. Kor. 1:2),

pyhittää > *pestä synti pois* (1. Kor. 6:11), *puhdistaa (synnistä)* (Hepr.

9:13, 10:10, 13:12), *saattaa Jumalan omaksi* (Hepr. 10:14),

pyhitys > *puhdas ja pyhä elämä* (Hepr. 12:14),

pyhittyä > *tulla pyhemmäksi* (Ilm. 22:11).

Elävä uutinen on lisännyt verbin *pyhittyä* yhteen kohtaan, jossa Kirkko-
raamatusta ei kyseistä sanaa ole, vaikka verbi on muulloin korvattu toisenlaisella ilma-
uksella.

1. Kor. 14:4

KR: 4. Kielillä puhuva rakentaa itseään, mutta profetoiva rakentaa seurakuntaa.

EU: ⁴Kielillä puhuessaan ihminen siis auttaa itseään kasvamaan hengellisesti, mutta profetoiva auttaa koko seurakuntaa *pyhittymään* ja saamaan lisää iloa.

Pyhittyminen on teologisena terminä kiistanalainen eikä sen lisääminen kyseiseen kohtaan ei vaikuta perustellulta – suomentajilta kohta on voimakas teologinen tulkinta. Sitä paitsi Elävän uutisen lukijan on vielä vaikeampi ymmärtää verbin merkitys kuin Kirkko-
raamatun lukijan, koska vertailukohtia, joissa samaa sanaa olisi käytetty, ei ole; *pyhit-
tää/pyhittyä*-verbiä ei ole käytetty muissa kohdissa, vaan se on vaihdettu.

Synti ja *profeetta* ovat uskonnollisia sanoja, joiden merkityksen Elävä uutinen olettaa tiedetyksi eikä selitä niitä, vaan käyttää niitä samoissa kohdissa kuin Kirkko-
koraamattukin.

4.2. Kulttuurisidonnainen sanasto

Kulttuurisanasto ei tietenkään ole leimallista vain Raamatun kielelle, mutta Raamattu lienee tärkein lähde, josta nykysuomalainen tuntee kahden tuhannen vuoden takaisen Välimeren seudun kulttuuria; Raamattua tuntemattomalle sanasto on varsin outoa. Elävässä uutisessa sanasto on varsin neutraalia, mahdollisimman yleistä, joten hyvin erilaisistakin oloista tulleet voivat ymmärtää tekstin mahdollisimman samalla tavalla. Kulttuurisesti leimallinen sanasto on vaihdettu hyperonyymiin eli yläkäsitteeseen, muutettu länsimaisen kulttuurin mukaiseksi, poistettu tai selitetty tekstin sisällä. Seuraavassa esimerkissä on korvattu sana hyperonyymillaan:

Matt. 24:41

KR: 41. Kaksi naista on *jauhamassa käsikivillä*; toinen korjataan talteen, ja toinen jätetään.

EU: ⁴¹Kaksi naista tekee *kotitöitä*: toinen oteetaan, toinen jää siihen missä on.

Tässä kulttuurisesti leimallinen ilmaus *jauhaa käsikivillä* on vaihdettu yläkäsitteeseen *kotitöiden tekeminen*, joka on alkuperäistä ymmärrettävämpi nykykulttuurissa. Hyperonyymi on yleensä sanana hyponyymiaan yleisempi ja siksi ymmärrettävämpi. Toisaalta hyperonyymi on aina hyponyymia abstraktimpi ja siten käsitteenä vaikeampi ymmärtää. (Pyysiäinen 1997: 189; käsitteistä tarkemmin ks. Ingo 1990: 147–148 ja Karlsson 1998: 221–222.)

Seuraavassa esimerkissä *viinitarha* on muutettu *pelloksi*:

1. Kor. 9:7

KR: 7. Kuka tekee koskaan sotapalvelusta omalla kustannuksellaan? Kuka *istuttaa viinitarhan, eikä syö sen hedelmää*? Tai kuka kaitsee karjaa, eikä nauti karjansa maitoa?

EU: ⁷Onko armeijassa palvelevan sotilaan maksettava ruuastaan? Oletteko kuulleet, että joku *maanviljelijä korjaisi sadon mutta ei saisi syödä peltonsa antimia*? Huolehtiiko paimen karjastaan juomatta sen maitoa?

Esimerkissä *viinitarha* assosioituu ehkä länsimaisen (tai ainakin pohjoismaisen) ihmisen mielessä ennen kaikkea viiniin ja sitä kautta humaltumiseen, jota tässä ei haluta korostaa. Muutenkin viininviljelykulttuuri on outo pohjoisessa asuville, maanviljelys taas on useimmille ainakin käsitteenä tuttua, joten Elävän uutisen *maanviljelijä* vaikuttaa perustellulta vaihtoehdolta. Myös The Living Bible käyttää sanaa *farmer*.

Suuteleminen ei kulttuurissamme ole kovin tyypillinen tervehtimistapa, toisin kuin Raamatun ajan Lähi-Idässä. Tervehtimistavan muuttaminen kohdekulttuurin mukaiseksi (esim. *kättelemiseksi* tai *halaamiseksi*) vaikuttaa vääristelyltä; joka tapauksissa adaptaatio tuottaa hankaluuksia. Seuraavistakin ensimmäisessä esimerkissä hyponyymi on korvattu hyperonyymilla (*antaa suuta > tervehtiä*).

Matt. 26:48

KR: 48. Ja se, joka hänet kavalsi, oli antanut heille merkin sanoen: ”Se, jolle minä *suuta annan*, hän se on; ottakaa hänet kiinni”.

EU: ⁴⁸Juudas oli sopinut, että hän *tervehtisi* miestä, joka heidän oli tarkoitus ottaa kiinni.

Seuraavassa Elävän uutisen jakeessa (Matt. 26:49) ilmaistaan kuitenkin myös tervehtimisen tapa: ”*Iltaa, opettaja!*” hän sanoi ja tervehti Jeesusta *suudelmalla*. The Living Bible ilmaisee asian *embraced him with a friendly fashion*. Suuteleminen tervehdysmuotona on kerrottu kyllä alaviitteessä.

Toisessa kohdassa *suunannon* vastine (*sydämellisyys*) kuulostaa hieman keinotekoiselta.

1. Kor. 16:20

KR: 20. Kaikki veljet lähettävät teille tervehdyksen. Tervehtikää toisianne *pyhällä suunnolla*.

EU: ²⁰Kaikki takäläiset ystävät pyytävät välittämään terveisensä. Osoittakaa toisillenne *sydämellisyyttä*.

Jälkimmäisen esimerkin *sydämellisyys* on suomentajien tuotos; Living Bible ilmaisee asian *And give each other a loving handshake when you meet*. On mielipidekysymys, kumpi vaihtoehdoista, *kättely* vai *sydämellisyys*, on lähempänä alkuperäistä merkitystä vai olisiko jokin muu vaihtoehto ollut vielä parempi.

Oudon sanan poistaminen poistaa synonyymien tai hyperonyymien etsimisen ongelman. Poistoa Elävässä uutisessa on käytetty vain, jos sanan merkitys kontekstissa ei ole olennainen.

Matt. 21:33

KR: 33. Kuulkaa toinen vertaus: Oli perheenisäntä, joka istutti viinitarhan ja teki aidan sen ympärille ja *kaivoi siihen viinikuurnan* ja rakensi tornin; ja hän vuokrasi sen viinitarhureille ja matkusti muille maille.

EU: ³³Kuunnelkaahan toista kertomusta. Tilanomistaja istutti viinitarhan ja ympäröi sen aidalla. Hän rakensi torninkin *vartijalle*. Sitten hän vuokrasi tarhan muille ja muutti ulkomaille.

Viinikuurnan kaivaminen on tässä ainoastaan osa skeemaa, kertomuksen miljöön esitellyä. Siksi se on voitu ilman merkittävää menetystä poistaa kokonaan. Elävä uutinen sisältää esimerkkikohdassa myös pienen kontekstuaalisen tiedon lisäyksen: lukija voisi ihmetellä, mihin viinitarhassa tarvitaan *tornia*. Elävä uutinen täsmentää, että torni rakennettiin *vartijalle*.

Samalla tavoin on toimittu seuraavassa jakeessa:

Matt. 3:12

KR: 12. Hänellä on viskimensä kädessään, ja hän puhdistaa puimatanterensa ja kokoaa niisunsa aittaan, mutta ruumenet hän polttaa sammumattomassa tulella

EU: ¹²Hän erottelee jyvistä akanat ja polttaa ne sammumattomassa tulella, mutta kokoaa jyvät talteen.”

Viskin kädessä ja puimatantereeseen puhdistaminen eivät ole olennaista tietoa, joka pitäisi kertoa toisin tai selittää; olennaista sen sijaan on jyvien ja akanoiden erottelu toisistaan ja akanoiden tuhoaminen. Koska sanat ja niiden tarkoitteet ovat nykykulttuurissa outoja, ne voisivat vaikeuttaa olennaisen merkityksen hahmottamista, joten niiden poistaminen on perusteltua.

Seuraavassa esimerkissä juutalaisen kulttuurin piirre, *happamatoman leivän päivä*, on selitetty tekstin sisällä:

Matt. 26:17

KR: 17. Mutta ensimmäisenä *happamatoman leivän päivänä* opetuslapset tulivat Jeesuksen tykö ja sanoivat: ”Mihin tahdot, että valmistamme pääsiäislampaan sinun syödäksesi?”

EU: ¹⁷Alkoi pääsiäisviikko, jonka aikana juutalaiset saivat käyttää vain *happamatonta leipää*. Ensimmäisenä päivänä oppilaat tulivat kysymään Jeesukselta: ”Oletko suunnitellut, missä syömme pääsiäisaterian?”

Substantiivien *fariseus* ja *saddukeus* merkitys selitetään Elävän uutisen alaviitteessä, kun ne esiintyvät ensimmäisen kerran jakeessa Matt. 3:7. Tämän jälkeen sanoja käytetään lähestulkoon aina alkuperäisessä muodossa. Vain silloin, kun *fariseus* esiintyy muiden arvonimien kanssa, se on saatettu muuttaa tai poistaa, kuten jakeessa Matt. 21:45 *ylipapit ja fariseukset > johtomiehet*.

Kirkkoraamatussa Jeesus toistelee paikoin puhuttelua *Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut* muutaman jakeen välein, esimerkiksi Matt. 23:13, 15, 23, 25, 27 ja 29. Näissä tapauksissa Elävässä uutisessa käytetään puhuttelua vain kohdissa, joissa muuten puhuttelun kohde olisi epäselvä. Toistoa on siis vähennetty, puhuttelu on jätetty pois jakeista 15 ja 29. Toiston tunnun vähentämiseksi *ulkokullattu*

on myös korvattu eri vastineilla: *tekopyhä*, *teeskentelevä* ja *hurskasteleva* sekä poistettu kokonaan jakeesta 27.

Samoin ensimmäisellä kerralla esiintyessään *synagooga* on selitetty alaviitteessä (Matt. 4:23) ja sen jälkeen käytetty tunnettuna sanana. Ainoastaan Johanneksen ilmestyksessä on *synagooga*-sana poistettu jakeissa Ilm. 2:9 ja 3:9. Näissä kohdissa on kyseessä kuvallinen ilmaus *saatanan synagooga*, jolla tarkoitetaan paholaisen kannattajia.

Sanaa *kirjanoppineet* Elävä uutinen ei käytä lainkaan, vaan sen tilalla käytetään ilmauksia (*juutalaisten*) *johtomiehet* (Matt. 12:38, 15:1, 16:21, 21:15, 26:57 ja 27:41), (*lain*)*opettajat* (Matt. 7:29, 23:2, 23:13, 23:34), (*juutalaisten*) *lain tuntijat* (Matt. 8:19, 13:52), *uskonnolliset johtajat* (Matt. 9:3), *kansan johtajat* (Matt. 17:10), *johtavat juutalaiset* (Matt. 20:18) ja *oppineet* (1. Kor. 1:20). *Ylipappeja ja kirjanoppineita* yhdessä sanotaan *juutalaisten hengellisiksi johtajiksi* (Matt. 2:4, 5:20).

Publikaani, 'valtion tulojen ja verojen vuokraaja' (SKPS), oli halveksittu ihminen. Elävä uutinen ei käytä *publikaani*-sanaa, vaan vastineena on *paha ihminen* (Matt. 5:46), *huonomaineinen ihminen* (Matt. 9:10), *tuollainen ihminen* (Matt. 9:11) tai *huono ihminen* (yhdessä *syntisen* kanssa Matt. 11:19); *veronkantaja* (Matt. 10:3), *syntinen* (yhdessä *porton* kanssa Matt. 21:31) tai *julkisyntinen* (Matt. 21:32). Jakeessa Matt. 18:17 esiintyvät *pakana ja publikaani* on selitetty toisin (KR: *olkoon hän sinulle, niin kuin olisi pakana ja publikaani* > EU: *hänet on erotettava seurakunnasta*).

4.3. Nimet

Kirkkoraamatussa on paikoin apostolien lisänimiä sekä kuvallisia nimityksiä, joilla on uskuntoon liittyvä lisävivahde ja joita ymmärtääkseen lukijan tarvitsee jonkin verran tuntea juutalaisuutta. Elävässä uutisessa tällaisten nimien tilalla on kohteesta yleisimmin käytetty nimi. Yleensäkin yhdestä henkilöstä tai kansasta käytetään Elävässä uutisessa vain yhtä nimitystä. Alkuperäistä muotoa ei ole mainittu edes alaviitteissä muissa kohdin kuin jakeessa Ilm. 11: 8 Jerusalemissa puhuttaessa:

Ilm. 11:8

KR: 8. Ja heidän ruumiinsa viruvat sen suuren kaupungin kadulla, jota hengellisesti puhuen kutsutaan Sodomaksi ja Egyptiksi ja jossa myös heidän Herransa ristiinnaulittiin.

EU: ⁸Heidän ruumiinsa viruvat kolme ja puoli päivää *Jerusalem*^c kadulla – kaupungissa, jossa heidän Herransakin naulittiin ristiin.

11c Sananmukaisesti: "sen suuren kaupungin kadulla, jota hengellisesti sanotaan Sodomaksi ja Egyptiksi".

Silmään pistävää on, ettei *Sodoman* ja *Egyptin* merkitystä tässä mitenkään selitetä, vaikka tällaisen yksityiskohdan voisi olettaa kiinnostavan useimpia lukijoita. Muita nimenmuutoksia ovat esimerkiksi

Tytär Siion > *Jerusalem* (Matt. 21:5)

Keefas > *Pietari* (1. Kor. 1:12, 3:22, 9:5, 15:5)

Aabrahamin siemen > *juutalainen* (Hepr. 2:16)

Leevin pojat > *israelilaiset* (Hepr. 7:5)

Nimien muuttaminen kuvallisesta nimestä tai lisänimestä yleisemmäksi sopii selkokielen tavoitteeseen: henkilöiden tulee olla helposti tunnistettavissa silloin, kun he esiintyvät tekstissä (Turunen 1994: 32). Esimerkiksi Pietarin arameankielisen nimen *Keefas* voidaan olettaa olevan täysin uusi ja outo nimi Elävän uutisen kohdeyleisölle. Sen sijaan nimi *Pietari* on esiintynyt jo aiemmin evankeliumeissa.

4.4. Muut sanastomuutokset

Ymmärrettävyyteen pyrkiessä sanastoa on muutettava muissakin tapauksissa kuin uskonnollisen ja kulttuurisanaston kohdalla. Liian tarkka erikoissanasto voi olla lukijalle outoa ja merkitys saattaa siksi jäädä ymmärtämättä. Menetelmät ovat kuitenkin pitkälti samanlaisia kuin uskonnollisen ja kulttuurisanaston poistamisessa: korvaaminen sujuvammalla ja yleisemmällä sanalla (usein hyperonyymillä) lienee yleisin.

Ilm. 4:3

KR: 3. Ja istuja oli näöltänsä *jaspis-* ja *sardionkiven* kaltainen; ja valtaistuimen ympärillä oli taivaankaari, näöltänsä smaragdin kaltainen.

EU: ³joka hehkui kuin *jalokivi*. Smaragdin tavoin hehkuva sateenkaari ympäröi tuota istuinta.

Edellisessä esimerkissä *jaspis-* ja *sardionkivi* on korvattu yhteisellä hyperonyymillä *jalokivi*. Seuraavassa esimerkissä Elävä uutinen poikkeaa kuitenkin linjastaan:

Matt. 2:1

KR: Kun jeesus oli syntynyt Juudean Beetlehemissä kuningas Herodeksen aikana, niin katso, *tietäjiä* tuli itäisiltä mailta Jerusalemiin.

EU: Jeesus syntyi Juudeassa, Betlehemin kaupungissa, kuningas Herodeksen hallituskaudella.

Idästä tuli silloin Jerusalemiin muutamia *tähtientutkijoita*. He kysyivät:

Yleensä elävä uutinen sanastonmuutoksissaan suosii suuntaa hyponyymi > hyperonyymi (vrt. s. 25–27). Tässä kohdin sen sijaan *tietäjä* on muutettu *tähtientutkijaksi*, siis hyperonyymista hyponyymiksi. Pelkkä *tietäjä*-sanana vanhahtavuus ei muutosta selitä: sekä *tietäjä* että *tähtientutkija* esiintyvät jo Agricolaalla (Jussila 1998). UT92 on piitäytynyt *tietäjä*-sanassa.

Elävä uutinen pyrkii elävään ja luonnolliseen suomen kieleen. Siksi sanastokin on yritetty tehdä mahdollisimman monipuolista ja ilmeikästä, kuitenkin ymmärrettävyyden ehdoilla. Kirkkoraamatussa frekvenssiltään ylliedustetut sanat on pyritty paikoin korvaamaan.

Kirkkoraamattu käyttää pronominia *hän* varsin tiheään. Syynä lienee formaalinen käänösperiaate: pronominin muuttaminen esimerkiksi nimeksi olisi ollut tulkintaa, jota formaalisuuden periaate ei salli. Suomen kielessä on vain yksi henkilöön viittaava yksikön 3. persoonan pronomini *hän*. Kreikan kielessä pronominilla *hän* on kolme mahdollista sukua (maskuliini, feminiini ja neutri) ja vieläpä englannissakin pronomini *he/she* ilmaisee sukupuolen mies- tai naispuoliseksi, joten henkilöt eivät mene niin helposti sekaisin. Lisäksi kreikassa, toisin kuin suomessa, tekijä voidaan jättää mainitsematta, ja Kirkkoraamattuun näihinkin kohtiin on lisätty tekijäksi pronomini *hän*. Elävä uutinen vähentää saman pronominin toistoa käyttämällä sen tilalla paikoin yleis- tai erisnimeä tai muuttamalla rakennetta laajemmin.

Matt. 1:25

KR: 25. eikä yhtynyt *häneen*, ennenkuin *hän* oli synnyttänyt pojan. Ja *hän* antoi *hänelle* nimen Jeesus.

EU: ²⁵*Maria* säilyi kuitenkin neitsyenä lapsen syntymään asti. *Joosef* antoi *pojalle* nimen Jeesus.

LB: ²⁵but *she* remained a virgin until *her* son was born; and *Joseph* named *him* "Jesus."

Alkutekstissä ei ole epäselvää, kehen milläkin pronominilla viitataan. Sen sijaan Kirkkoraamatussa ainakin viimeisen virkkeen merkitys voi jäädä epäselväksi. Kumpikin pronomini voisi periaatteessa viitata keneen tahansa kolmesta henkilöstä.

Sanoa-verbin frekvenssi Kirkkoraamatussa on ylisuuri. Syy on osittain formaalisen käännöksen: Uuden testamentin kreikassa käytetään kertovassa tekstissä (jota suurin osa Uudesta testamentista on) paljon suuritaajuuksisia perussanoja, kuten verbejä *lalein* ja *legein*, jotka molemmat on yleensä suomennettu verbillä *sanoa*. Tämän lisäksi *sanoa*-verbin frekvenssiä ovat voineet nostaa Agricolalta periytyneet 2. infinitiivin instruktiivimuodot. Agricolahan käytti rakenteita *kysyi sanoen*, *vastasi sanoen*, *sanoi vastaten* (Itkonen-Kaila 1997: 25)

Sanoa-verbin muuttaminen Elävässä uutisessa kuvaammaksi (esimerkiksi *kysymiseksi*, *vastaamiseksi*, *huokaamiseksi* tai *huudahtamiseksi*) tekee kielestä vaihtelevampaa, sujuvampaa ja helpompaa ymmärtää, vaikka *sanoa*-verbi onkin frekvenssiltään suurempi.

Matt. 17:14–15

KR: 14. Ja kun he saapuivat kansan luo, tuli hänen tykönsä muuan mies, polvistui hänen eteensä

15. ja *sanoi*: ”Herra, armahda minun poikaani, sillä hän on kuunvaihetautinen ja kärsii kovin; usein hän kaatuu, milloin tuleen, milloin veteen.

EU: ¹⁴Suuri kansanjoukko odotti heitä vuoren juurella. Eräs mies polvistui Jeesuksen eteen ja *pyysi*: ¹⁵”Herra, armahda minun poikaani! Hän on sairautensa tähden usein suuressa vaarassa, sillä hän kaatuu jopa tuleen ja veteen.

Matt. 26:33

KR: 33. Niin Pietari *vastasi ja sanoi* hänelle: ”Vaikka kaikki loukkaantuisivat sinuun, niin minä en koskaan loukkaannu”.

EU: ³³Pietari *julisti*: ”Vaikka kaikki muut jättäisivät sinut, niin minä en jätä.”

Ilm. 6:16

KR: 16. ja *sanoivat* vuorille ja kallioille: ”Langetkaa meidän päällemme ja kätkekää meidät hänen kasvoiltansa, joka valtaistuimella istuu, ja Karitsan vihalta!

EU: ¹⁶ja *huusivat* kallioille: ”Kaatukaa meidän päällemme! Suojatkaa meitä valtaistuimella istuvan katseelta ja Karitsan vihalta.

Postpositiota *kautta* käytetään suomessa lähinnä paikkaa ilmaisemassa; muissa tapauksissa merkitys ei ole aivan selvä. Kirkkoraamattu käyttää kuitenkin mm. ilmauksia *uskon kautta* ja *profeettojen kautta* (agentillisena passiivina). *Kautta*-sanana poistamisesta muissa kuin paikanilmauksissa tehtiin periaatepäätös jo suomennostyötä aloitettaessa (Käyhty heinäkuussa 2000). Vain yhdessä kohdin *kautta*-sana on jäänyt tekstiin:

Hepr. 1:2

KR: 2. on hän näinä viimeisinä päivinä puhunut meille Pojan *kautta*, jonka hän on pannut kaiken perilliseksi, jonka *kautta* hän myös on maailman luonut

UT92: 2. mutta näinä viimeisinä aikoina hän on puhunut meille *Pojassaan*, jonka hän on pannut kaiken perilliseksi ja jonka *välityksellä* hän myös on luonut maailmat.

EU: ²Nyt hän on puhunut meille Poikansa *välityksellä*. Hän on antanut Pojalleen kaiken ja luonut hänen *kauttaan* koko maailman.

LB: ²But now in these days he has spoken to us *through* his Son to whom he has given everything, and *through* whom he made the world and everything there is.

On huomattava, että tässä kohdin Elävä uutinen poikkeaa The Living Biblesta sekä syntaktiselta rakenteeltaan että sanastolta – joitain Living Biblen sanoja on Elävästä uutisesta jätetty pois. Englannin sana *through* on käännetty ensin *välityksellä*, toisella kertaa *kautta*, sen sijaan UT92 käyttää jälkimmäisessä kohdassa sanaa *välityksellä*.

Seuraavassa esimerkissä Elävä uutinen korvaa tai poistaa *kautta*- ilmauksen eri kohdissa eri tavoin:

Hepr. 11:3–4

KR: 3. *Uskon kautta* me ymmärrämme, että maailma on rakennettu Jumalan sanalla, niin että se, mikä nähdään, ei ole syntynyt näkyvästä.

4. *Uskon kautta* uhrasi Aabel Jumalalle paremman uhrin kuin Kain, ja *uskon kautta* hän sai todistuksen, että hän oli vanhurskas, kun Jumala antoi todistuksen hänen uhrilahjoistaan; ja *uskonsa kautta* hän vielä kuoltuaankin puhuu.

EU: ³*Koska uskomme Jumalan sanan*, tiedämme, että koko maailmankaikkeus syntyi Jumalan käskystä eikä mistään näkyvästä.

⁴*Uskon varassa* Aabel totteli Jumalaa ja toi hänelle uhrin, josta Jumala piti enemmän kuin Kainin uhrista. Jumala ilmaisi hyväksyvänsä Aabelin hyväksyessään tämän lahjan. Vaikka Aabel on kuollut kauan sitten, *hänen uskostaan voidaan vieläkin oppia luottamusta* Jumalaan.

5. Kuvallisuus

5.1. Kuvailmaukset

Raamatun kielikuvat ovat useimmiten **metaforia** ja **vertauksia**, paikoin myös **symboleja**. Metafora on kuvallisuuden lajeista tavallaan perustapaus, josta muut ovat täsmennyksiä.

Metaforan semanttinen kaava on esitetty seuraavasti: X on ikään kuin Y, suhteessa Z. X edustaa puhujan tarkoittamaa oliota, Y sitä, johon X:ää verrataan ja Z sitä, missä suhteessa, millaisten ominaisuuksien tai piirteiden perusteella näin verrataan.

X ja Y edustavat kielenulkoisia ilmiöitä (entiteettejä, toimintoja, ominaisuuksia tms.), ja tekstissä on Y:tä merkitsevä sana X:ään viittaamassa. Prototyypissä Y:ssä on sellaisia stereotyyppisiä piirteitä (jokin ominaisuus, hahmo, funktio tms.), joita myös X:ssä on tai joita puhuja haluaa sanoa siinä olevan. Tavallisesti Y ja X kuuluvat eri käsitteentiini. (Koski 1992) Kela (1999: 19–20) arvostelee kyseistä metaforan määritelmää mm. siitä syystä, ettei se erottele lainkaan metaforaa ja vertausta. Usein *metafora*-sanaa käytetäänkin tarkoittamassa yleensä kuvallista ilmausta. Kuitenkin metafora on kokonaisvaltaisempi ilmaus kuin vertaus – se samastaa kuvattavan ja kuvan.

Kielikuvia käytetään erityisesti runollisessa kielessä. Niiden voima on siinä, että ne voivat välittää lähes rajattoman joukon implikatuureja. Yleensä kielikuva kuulostaa sitä runollisemmalta, mitä useampia tulkintamahdollisuuksia se tarjoaa ja mitä enemmän valittu tulkinta riippuu lukijasta. Se, minkä kuvan tulkinnan lukija valitsee, riippuu sekä tekstiyhteydestä että lukijan taustatiedoista. (Kuningas-Autio 1998: 16-18.) Muun muassa tässä kohdin parafrasikäännös joutuu kauas lähtötekstistä. Kun kielikuva eksplikoidaan (poistetaan kuvallisuus, ts. eksplikoidaan ensisijainen tulkinta), menetetään kaikki muut sen mahdollisista tulkinnoista.

En käytä tässä ilmausta *kuva* aivan kirjallisuustieteen mukaisessa merkityksessä, vaan tarkoitan sanalla yleensä kuvallista ilmausta, esimerkiksi metaforaa ja vertausta.

Kuvailmausten vaikeus johtuu paikoin itse kuvan monitulkintaisuudesta, paikoin kuvan kulttuurisidonnaisuudesta. Tietyt Raamatun kielikuvat eivät ole kaikille ymmärrettäviä siksi, että kuvan tarkoite on outo meidän kulttuurissamme. Esimerkiksi leipää leivotaan kotona nykyään enää harvoin, joten taikinametaforaa (taikinan *hapatus* ‘hapate’) ei ymmärretä.

Metaforalla on merkitys vain tietyssä kulttuurikontekstissa. Siksi kielikuvat on idiomaattisen käännösperiaatteen mukaan käännettävä lähes aina muuten kuin kirjaimellisella vastineella. Mahdollisuuksia on kolme: suorasanaisten vastine (tässä tutkimuksessa kuvan poisto), merkityksen lisääminen kuvan lisäksi (selittäminen) sekä kuvan muuttaminen kohdekieliseksi (vaihtaminen). (Kela 1999: 59–60.) Näitä kaikkia Elävä uutinen on käyttänyt. Lisäksi kuvan tai kuvallisuuden huomaamisen helpottamista voidaan pitää vielä erillisenä menetelmänä.

Vaikka kuvallisuuden määrä onkin jatkumo, olen jaotellut seuraaviin lukuihin erikseen kuvan täydellisen poiston – Kelan (1999: 60) mukaan *suorasanaiset vastineet* – ja kuvan helpottamisen.

5.2. Kuvan poisto

Elävässä uutisessa on Kirkkoraamatun kuvailmauksen tilalla usein konkreettisempi ja yksiselitteisempi vastine. Kuvallisuutta on vähennetty huomattavasti, joissain tapauksissa sitä ei ole havaittavissa enää lainkaan. Toisaalta kohdat, joissa Kirkkoraamattu käyttää kuvailmausta, puhuvat usein varsin abstrakteista aiheista, joten ymmärrettävyys ei välttämättä aina kovin paljon parane kuvan poistolla.

Seuraavassa esimerkissä kuitenkin metafora Paavalista ja Apolloksesta on korvattu henkilönnimillä, mikä on ymmärrettävyyttä selvästi helpottava tekijä.

1. Kor.3:8

KR: 8. Mutta *istuttaja ja kastelija* ovat yhtä; kuitenkin on kumpikin saava oman palkkansa oman työnsä mukaan.

EU: ⁸*Apollos ja minä* pyrimme yhteisellä työlämmme samaan päämäärään, vaikka tietysti saamme kumpikin palkan omasta työstämme.

Hapatus (nyk. *hapate*) kuvaa Raamatussa mm. ulkokultaisuutta, väärää oppia, pahuutta, ilkeyttä, saastaisuutta, valhetta ja lain orjuutta (IRT). Kuvan ydin on taikinan juuren, hapatteen kyky levitä suureenkin taikinaan, kuten synti tms. helposti leviää koko yhteisöön. Itse sana *hapatus* on kerran vaihdettu nykyaikaisempaan (Matt. 13:33 *hapatus* > *taikinan juuri*), mutta useimmiten kuva on poistettu ja sen sijasta on kerrottu kuvan merkitys kyseisessä raamatunkohdassa.

1. Kor. 5:6

KR: 6. Ei ole hyvä, että kerskaatte. Ettekö tiedä, että vähäinen *hapatus hapattaa koko taikinan*?

EU: ⁶On surkeaa, että ylpeillette puhtaudestanne, kun kuitenkin tapahtuu tällaista. Ettekö tajua, että jos yhdenkin ihmisen annetaan jatkaa tietoisista synnin tekemistä, sen vaikutus tarttuu pian kaikkiin?

1. Kor. 5:8

KR: 8. Viettäkäämme siis juhlaa, ei vanhassa *hapatuksessa* eikä ilkeyden ja pahuuden *hapatuksessa*, vaan puhtauden ja totuuden *happamattomuudessa*.

EU: ⁸Saamme voimaa tästä uhrista. Entisen *elämän* on väistytävä syrjään ja annettava tilaa *totuudelle ja puhtaudelle*.

LB: ⁸ So let us feast upon him and grow strong in the Christian life, leaving entirely behind us the *cancerous* old life with all its hatreds and wickedness. Let us feast instead upon *the pure bread of honour and sincerity and truth*.

Elävässä uutisessa kuvallisuus on poistettu kokonaan, vaikka The Living Bible on säilyttänyt viittauksen leipään (*the pure bread of – –*). Lisäksi The Living Bible jatkaa edellisen jakeen kuvaa (*the cancerous old life*), jota käsitellään luvussa 5.4.

Hapatus-sana on kuitenkin säilytetty kohdassa Matt. 16:6–12.

Matt. 16:6

KR: 6. Ja Jeesus sanoi heille: ”Varokaa ja kavahtakaa fariseusten ja saddukeusten *hapatusta*”.

7. Niin he puhuivat keskenään sanoen ”Emme ottaneet leipää mukaamme”.

12. Silloin he ymmärsivät, ettei hän käskenyt kavahtamaan leivän *hapatusta*, vaan fariseusten ja saddukeusten oppia.

EU: ⁶Jeesus varoitti heitä: ”Pysykää erossa fariseusten ja saddukeusten *hapatuksesta*.”
⁷Oppilaat luulivat, että Jeesus sanoi näin, koska he olivat unohtaneet eväät. – – ¹²Lopultakin he käsittivät, että Jeesus oli tarkoittanut *hapatuksella* fariseusten ja saddukeusten väärää oppia.

Kyseisessä kohdassa opetuslapset eivät heti ymmärrä *fariseusten ja saddukeusten hapatuksen* merkitystä, ja Elävän uutisen lukija saa ikään kuin pohtia sitä yhdessä heidän kanssaan.

Hepr. 12:11

KR: 11. Mikään kuritus ei tosin sillä kertaa näytä olevan iloksi, vaan murheeksi, mutta jälkepäin se antaa *vanhurskauden rauhanhedelmän* niille, jotka sen kautta ovat harjoitetut.

EU: ¹¹Ei ole hauskaa olla kuritettavana. Se koskee. Mutta jälkepäin näemme tuloksen: *elämän ja rauhan Jumalan yhteydessä*.

LB: ¹¹Being punished isn't enjoyable while it is happening—it hurts! But afterwards we can see the result, *a quiet growth in grace and character*.

Hedelmä on Raamatussa paljon käytetty kuva. Silti edelläolevan esimerkin *vanhurskauden rauhanhedelmä* on vaikea tulkita. Elävä uutinen onkin poikennut Living Biblen tulkinnasta: Living Biblen sanoma on vapaasti suomennettuna ‘kuritus kasvattaa luonnetta’, Elävä uutinen sen sijaan tulkitsee kurituksen lähentävän ihmistä Jumalaan.

Seuraavan esimerkin *parempi naida kuin palaa* on lentävä lause, mutta ei ole itsestäänselvää, että kaikki ymmärtävät sen merkityksen. Kuva on muutettu muotoon *antaa himon polttaa itseään*. Sekin on eräänlainen kuva, mutta kuitenkin varsin konventionaalistunut. Siksi sen ymmärtäminen ei vaadi suurta kuvallisuuden tuntemista.

1. Kor. 7:9

KR: 9. mutta jos eivät voi itseään hillitä, niin menköt naimisiin; sillä parempi on naida kuin palaa.

EU: ⁹Mutta jos ette voi hillitä itseänne, menkää toki naimisiin. On parempi solmia avioliitto kuin antaa himon polttaa itseään.

Vaikka Elävä uutinen sisältää huomattavasti vähemmän kuvallisia ilmauksia kuin KR, ja selvästi pyrkii ei-kuvallisuuteen, aineistossa on yksi kuvailmaus, jota Kirkkoraamatussa ei ole.

Hepr. 6:9

KR: 9. Mutta teistä, rakkaat, uskomme sitä, mikä on parempaa ja mikä koituu teille pelastukseksi – vaikka puhummekin näin.

EU: ⁹Rakkaat ystävät! Vaikka puhunkin näin, en usko sanojeni koskevan teitä. Olen varma siitä, että teissä kasvavat pelastuksen hyvät hedelmät.

Kuvan lisäämistä tässä kohdin on vaikea perustella – Kirkkoraamatun kohta on varsin ymmärrettävä eikä muutoksen tarvetta siten ole. *Hedelmä* on kyllä Raamatussa usein esiintyvä kuvailmaus, vaikkei sitä tässä kohdassa alun perin esiinnykään. Kuva on suoraan suomennettu The Living Biblesta (*you are producing the good fruit that comes with your salvation*).

5.3. Kuvan helpottaminen ja selittäminen

Kahden asian yhtäläisyyden osoittaminen eli vertaus on tehokkaimpia havainnollistamiskeinoja. Vertauksessa verrattava ja vertailukohde pysyvät yhtäläisyyksistään huolimatta erillisinä olioina, niitä ei samasteta, esim. "Hän on (kaunis) kuin kukka". Jos raja verrattavan ja vertailukohteen väliltä häivytetään ja ne sulautuvat yhdeksi kokonaisuudeksi, kyseessä on ns. lyhennetty vertaus eli metafora, esim. "Hän on kukka". Vertauksen ja metaforan ero on kuitenkin pikemmin muodollinen kuin periaatteellinen, ja aina ei näitä kuvailmauksia voida ollenkaan erottaa toisistaan. (Ikola 1986: 222–223.) Kela

(1999: 19) tosin huomauttaa, että metaforan muuttaminen vertaukseksi *kuin*-sanalla muuttaa merkityksen toiseksi – metaforan ja vertauksen välillä on laadullinen ero. Metaforassa on kyse samastamisesta, vertauksessa vertailusta.

Kuvallisuuden määrä on jatkumo: kieli on täynnä konventionaalistuneita kuvia, ja osa kuvista konventionaalistuu parhaillaan. Siksi kuvallisuuden ja ei-kuvallisuuden rajaa on mahdoton vetää tarkasti. Kuitenkin aste-eroja voidaan tehdä: metaforaa voidaan esimerkiksi pitää kuvallisempänä kuin vertausta siksi, että vertauksen kuvallisuus on näkyvämpää: *kuin*-sana eksplikoi kuvallisuuden.

Mitä kuvallisempi ilmaus, sitä monitulkintaisempi ja vaikeampi se on. Jos metafora on kuvallisempi kuin vertaus, se on myös vaikeampi tulkita. (ks. Kuningas-Autio 1998) Elävässä uutisessa pyritään tulkitsemisen helppouteen käyttämällä usein vertausta Kirkkoraamatun metaforan tilalla. Joissain tapauksissa kuvaa myös selitetään (kaltaisuuden laatu kerrotaan) tai helpotetaan muutoin.

Hepr. 1:7

KR: 7. Ja enkeleistä hän sanoo: ”Hän tekee enkelinsä *tuuliksi* ja palvelijansa *tulen liekiksi*”;

EU: ⁷Jumala nimittää enkeleitään läheteiksi, jotka ovat *nopeita kuin tuuli*, ja palvelijoiksi, jotka ovat *kuin tulenliekit*.

Matt. 28:3

KR: 3. Hän oli näöltään *niinkuin salama*, ja hänen vaatteensa olivat *valkeat kuin lumi*.

EU: ³Hänen kasvonsa olivat *kirkaat kuin salama* ja vaatteensa *lumivalkoiset*.

Edellisissä esimerkeissä näkyy kuvien helpottaminen selkeästi. Ensimmäisessä metaforat *tuuli* ja *tulenliekki* on muutettu vertauksiksi *kuin tuuli*, *kuin tulenliekit*. Samankaltaisuus *tuulen* kanssa täsmennetään myös *nopeudeksi* – tuulihan voi olla myös kylmä, tuhoisa tms. Samoin toisessa esimerkissä *salamannäköisyys* täsmennetään *kasvojen kirkaudeksi* – nykylukijan mielessä *salama* ehkä muuten assosioituisi ensimmäisenä sähköön. Sen sijaan toisen esimerkin lopussa vertaus *valkeat kuin lumi* on vaihdettu adjektiivileksikaalistumaan *lumivalkoiset*, joka tuskin vaikeuttaa ymmärtämistä. Samantapaisia kuvien helpottamistapauksia on myös jakeessa Ilm. 2:18 (*silmät niinkuin tulen liekki* – *jalat niinkuin kiiltävä vaski* > *silmät hehkuvat kuin tulenliekit ja jalat loistavat kuin kiiltävä kupari*).

Vertausten ja metaforien lisäksi symbolit ovat Raamatulle varsin tyypillinen kuvallisuuden muoto. *Kointähti* (l. *aamutähti*) vallan symbolina selitetään Elävän uutisen alaviitteessä.

Ilm. 2:28

KR: 28. ja minä annan hänelle kointähden.

EU: ²⁸Annan voittajille myös aamutähden^h.
^{2h} *Aamutähti Venus oli Rooman maailmanherruuden vertauskuva. Maailmanherruus on Kristuksen, ja kerran myös hänen seuraajansa hallitsevat hänen kanssaan.*

On huomionarvoista, että kyseistä selitystä ei ole lainkaan The Living Biblessa, vaikka siinä muuten on enemmän alaviitteitä kuin Elävässä uutisessa.

5.4. Kuvallisuuden korostaminen

Kuvallisten ilmausten tulkinnassa ja ymmärtämisessä on ensimmäinen askel ilmauksen ymmärtäminen kuvalliseksi. Raamattua tuntemattomalle ei välttämättä ole itsestään selvää Raamatun tapa käyttää paljon kuvia. Elävä uutinen merkitsee monin eri tavoin kuvalliset kohdat, jotta niitä ei luettaisi kirjaimellisesti. Tapoja ovat kuvan eksplikoiminen kuvaksi (*toista kuvaa käyttääkseni*), selventävien attribuuttien käyttö (*kirves > Jumalan tuomion kirves*) ja lainausmerkkien lisääminen (*ruumis > ”ruumis”*).

1. Kor. 3:9

KR: 9. Sillä me olemme Jumalan työtovereita; te olette Jumalan viljelysmaa, olette Jumalan rakennus.

EU: ⁹Olemme vain Jumalan työtovereita. Te olette *Jumalan pelto*, ette meidän. Tai *toista kuvaa käyttääkseni*: te olette *Jumalan rakennus*. (Jumala-sanana kursivoimmit EU)

Tässä Elävä uutinen sanoo suoraan, että sen kyseisessä kohdassa käyttämät ilmaukset *Jumalan pelto* ja *Jumalan rakennus* ovat kuvallisia. Kuvallisuuden korostaminen on suomentajien ansiota: The Living Biblessa käytetään kyseisiä kuvia selittelemättä: *We are only God's co-workers. You are **God's** garden, not ours; you are **God's** building.*

Matt. 3:10

KR: 10. Jo on *kirves* pantu puitten juurelle; jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, siis hakataan pois ja heitetään tuleen.

EU: ¹⁰*Jumalan tuomion kirves* on valmiina kaatamaan jokaisen hedelmättömän puun. Kaadetut puut poltetaan.

Kirveen kuvallisuutta toisessa esimerkissä korostetaan nimeämällä se *Jumalan tuomion* välineeksi.

1. Kor. 12:12

KR: 12. Sillä niinkuin ruumis on yksi ja siinä on monta jäsentä, mutta kaikki ruumiin jäsenet, vaikka niitä on monta, ovat yksi *ruumis*, niin on Kristuskin;

EU: ¹²Meillä on monta ruumiinjäsentä, jotka yhdessä muodostavat kokonaisuuden. Sama koskee myös Kristuksen "*ruumista*".

Lainausmerkit *ruumis*-sanassa painottavat lukijalle, ettei kohtaa saa lukea kirjaimellisesti, vaan että *Kristuksen ruumis* on käsitettävä metaforaksi kaikkien kristittyjen yhteydestä.

5.5. Kuvan vaihtaminen

Elävä uutinen on myös voinut vaihtaa kuvan kokonaan uuteen – Living Bible selittää uuden kuvan (*cancer – this wicked person*), mutta Elävä uutinen ei:

1.Kor.5:7

KR: 7. *Peratkaa pois vanha hapatus, että teistä tulisi uusi taikina, niinkuin te olettekin happamattomat*; sillä onhan meidän pääsiäislampaamme, Kristus, teurastettu.

EU: ⁷*Pahanlaatuinen kasvain voi tuhota koko ruumiin*. Mutta Kristus, Jumalan uhrikaritsa, on teurastettu meidän puolestamme.

LB: ⁷Remove this *evil cancer – this wicked person* – from among you, so that you can stay pure. Christ, God's Lamb, has been slain for us.

Kasvaimen kuvallinen voima on kieltämättä voimakas, mutta assosiaatiot voivat tehdä kuvasta varsin erityylisten kuin alkuperäinen: *Taikina* ja *pääsiäislamma* ovat molemmat ruokaa, mutta *kasvain* kumoaa tämän yhteyden, tai, jos assosiaatio edelleen pysyy voimassa, tekee siitä vastenmielisen. Elävä uutinen käyttää toista, ennestään tuttua kuvaa *ruumis* (Kristuksen ruumis 'kristittyjen yhteisyys'). *Pääsiäislamma* on myös korvattu *Jumalan uhrikaritsalla*, joka Living Biblessa on muodossa *God's Lamb* 'Jumalan Karitsa'. Elävä uutinen on ehkä halunnut korostaa Kristuksen uhriluonnetta: Alkuperäisen

tekstin lukijalle se, että pääsiäislammas uhrataan Jumalalle, oli itsestäänselvyys. Nykyihmiselle sen sijaan uhraaminen ei ole enää tuttua. Lisäksi Kirkkoraamatun kaksinkertainen viittaus pääsiäiseen (*happamattomuus* ja *pääsiäislammas*) jää Elävästä uutisesta kokonaan pois.

Kuvan täydellinen vaihtaminen on Elävässä uutisessa varsin marginaalinen muutosmenetelmä. Kuvan vaihtamisen vivahteita on kuitenkin jonkin verran, kuten seuraavassa esimerkissä:

Hepr. 1:8

KR: 8. mutta Pojasta: "Jumala, sinun *valtaistui-mesi* pysyy aina ja iankaikkisesti, ja sinun *valtakuntasi* *valtikka on oikeuden valtikka*."

EU: ⁸Mutta Pojastaan hän sanoo: "Jumala, sinun *valtakuntasi* kestää ikuisesti. Sinä *hallitset aina oikeudenmukaisesti*."

Valtaistuin ja *valtikka* vallan symboleina on muutettu hieman vähemmän kuvallisiksi *valtakunnaksi* ja *hallitsemiseksi*, jotka kuitenkin nekin ovat kuvia; mitään konkreettista Jumalan hallitsemää valtakuntaahan ei ole, vaan *Jumalan valtakunta* on metafora.

6. MUITA PIIRTEITÄ

6.1. Alaviitteet

Elävässä uutisessa on alaviitteitä vähemmän kuin Living Biblessa ja ne ovat yleensä lyhyempiä. Tyypillisin alaviitetyyppi on sanatarkan muodon antaminen Elävän uutisen tulkinnan lisäksi. Alaviitteet alkavat näissä tapauksissa useimmiten sanalla *sananmukaisesti*, joskus myös *tai* tai *sanatarkasti*. Näiden jälkeen tulee ns. sanatarkka muoto, joka yleensä on Kirkkoraamatun mukainen kuten jakeessa Matt. 13:37: *Minä^e olen maanviljelijä. 13e Sananmukaisesti: "Ihmisen Poika"*.

Elävän uutisen "sananmukaiset" tulkinnat eivät ole kuitenkaan aivan suoraan Kirkkoraamatusta, vaan sanamuodoissa ja lauserakenteissa on pieniä eroja. Alaviitteet eivät ole aivan suoraan peräisin myöskään The Living Biblesta, vaan suomentajat eivät ole ottaneet suomennokseen kaikkia The Living Biblen alaviitteitä, mutta ovat tehneet uusia ja muokanneet joitakin kohtia sopivan pituisiksi ja muotoisiksi.

Elävä uutinen kertoo alaviitteissä joidenkin kulttuurisidonnaisten sanojen merkityksen (esim. Matt. 3:7 *fariseus^d* ja *saddukeus^e*, Matt. 4:23 *synagooga^d*).

3d Juutalaisten uskonnollisia johtajia, jotka olivat hyvin tarkkoja lain muodollisesta noudattamisesta, mutta loukkasivat usein sen henkeä.

3e Juutalaisten poliittisia johtajia.

4d Juutalaisten jumalanpalvelus- ja kokoushuone.

Kohdissa, joissa Elävän uutisen tekstissä on jotain, mitä Kirkkoraamattu ei sisällä, lisäystä on usein ikään kuin puolusteltu alaviitteellä *sisältyy ajatukseen*. Lisäksi kyseisissä kohdissa on paikoin esitetty raamatunkohta, johon tulkinta perustuu. Usein alaviite sisältää vain raamatunkohdan, jonka sisältö liittyy kyseiseen kohtaan. Usein nämä kohdat ovat profeettojen kirjoja.

Osa alaviitteistä sisältää tietoa, joka alkutekstin lukijoilla oli, mutta joka ei käy ilmi itse tekstistä. Tällaiset tiedot ovat peräisin suhteellisen varmoista lähteistä.

Matt. 4:25

-- Kymmenen kaupungin alueelta^e --

4e *Kreikaksi Dekapolis, kymmenen kaupungin liitto.*

Matt. 24:20

Rukoilkaa, että pako ei tapahtuisi talvella eikä sapattina^b.

24b *Kaupungin portit olivat sapattina kiinni.*

Edellisen esimerkin Novum selittää vain sapattirajoitusten tuomaksi ongelmaksi: sapatina sai kävellä vain n. kilometrin, 2000 kyynärää.

Matt. 14:1

Kun kuningas^a Herodes kuuli Jeesuksesta,

14a *Sananmukaisesti "tetrarkki", yksi alueen neljästä hallitsijasta.*

Matt. 8: 20

-- Ihmisen Pojalla,^f ei ole omaa kotia."

8f *Ihmisen Poika -nimitys on Danielin kirjasta (7: 13). Toisaalta se osoittaa Jeesuksen korkeaa asemaa ja toisaalta siihen kätkeytyy Jesajan kirjan (esim. Jes. 53) kuva Jeesuksesta Herran kärsivänä palvelijana. Varsinkin Markuksen evankeliumissa Jeesus käyttää Ihmisen Poika -nimitystä puhuessaan tulevasta kärsimisestään ja kuolemastaan.*

Matt. 23:10

Älkää antako sanoa itseänne 'Mestariksi', sillä vain Kristus on Mestarinne^c.

23c *"Mestari", "opettaja" ja "isä" olivat korkeaa asemaa osoittavia puhuttelusanoja.*

Hepr. 9:13

-- härkien ja kauriiden veri ja vasikoiden tuhka puhdistivat ihmiset ulkonaisesti synnistä.^a

9a *Tässä on kysymys juutalaisten lain vaatimasta jumalanpalveluselämään liittyvästä kultillisesta puhtaudesta.*

Alaviitteissä on myös itse Raamatusta, joko Vanhasta tai Uudesta testamentista löytyvää tietoa, joka helpottaa kohdan tulkintaa.

Matt.11:23

Mutta Kapernaumin, joka sai suuren kunnian,^c on mentävä helvetin syvyyksiin.
11e *Koska Jeesus toimi siellä.*

Matt. 11:22, 24

Uskotteko, Tyyron ja Siidonin^d käy tuomiopäivänä paremmin kuin teidän! -- Jos olisin tehnyt Sodomassa^d kaiken sen, mitä tein teidän kaduillanne, se olisi yhä pystyssä. --
11d *Jumala tuhosi nämä kaupungit niiden pahuuden tähden.*

1. Kor. 14:34

Naisten pitäisi olla teidänkin kokouksissanne vain kuuntelijoina, sillä he ovat miestensä alaisia.^c
14c *Naiset saivat rukoilla ja profetoida (1 Kor.11: 5) ilmeisesti julkisissa kokouksissakin, mutta eivät opettaa miehiä (1 Tim.2: 12).*

Ilm. 17:3

Enkeli vei minut hengessä erämaahan. Näin siellä naisen, joka istui tulipunaisen eläimen selässä. Sillä oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea,^a ja se oli kirjoitettu täyteen Jumalaa pilkkaavia sanoja.
17a *Samoin kuvataan lohikäärmettä – saatanaa – ja merestä nousutta petoa, Ilm.12: 3, 9 ja 13: 1.*

Viimeisissä esimerkeissä alaviite kertoo myös, mistä kohdista kyseinen tieto löytyy sen lisäksi, että selittää kyseisen kohdan merkitystä.

Edellisten alaviitteiden sisältämät tulkinnat ovat perusteltavissa ulkopuolisten lähteiden avulla. Elävän uutisen alaviitteissä on kuitenkin myös sellaisia selityksiä ja tulkintoja, joille ei ole varmaa perustetta.

Matt. 19:4: Kamelikin^b menee helpommin neulansilmän läpi.”

19b *Voi tarkoittaa myös laivaköyttä.*

Tätä tulkintaa ei ole The Living Biblessa. Vallalla olevan käsityksen mukaan kamelin meneminen neulansilmän läpi merkitsee täysin mahdotonta tehtävää. On ehdotettu myös, että neulansilmäksi olisi kutsuttu vaikeakulkuista porttia, jossa kamelin oli lähes polvistuttava päästäkseen läpi, mutta tätä tulkintaa ei laajemmin hyväksytä. Novumissa mainitaan kuitenkin myös Elävän uutisen ehdottama tulkinta: sana *kameli* merkitsisikin paksua köyttä. (Novum ja IRT.)

Seuraavista ensimmäinen alaviite on samansisältöinen myös The Living Biblessa (*Possibly his step-mother*). Sen sijaan jälkimmäisessä esimerkissä (1. Kor. 5:5) The Living Bible tarttuu aivan eri asiaan kuin Elävä uutinen:

1. Kor. 5:1: -- Eivät edes pakanat tee sellaista kuin eräs seurakuntaanne kuuluva mies, joka elää isänsä vaimon kanssa. --

5a *Mahdollisesti äitipuoli.*

1. Kor. 5:5:

EU: Erottakaa tuo mies seurakunnasta. Jättäkää hänet rangaistukseksi saatana käsiin.^b

5b *Kysymys on ilmaisesti seurakuntayhteyden ulkopuolelle jättämisestä: seurakunnan ulkopuolella, maailmassa, hallitsee saatana.*

LB: and cast out this man from the fellowship of the church and into Satan's hands, to punish him,^b in the hope that his soul will be saved when our Lord Jesus Christ returns.

5b *Literally, "for the destruction of the flesh."*

Eri kirjoissa on erityyppisiä viitteitä. Viitteiden tyyli ja määrä on sidoksissa muuhun tekstin tyyliin. Matteuksen evankeliumissa tekstin tyyliä on muokattu paljon, ehkä eniten neljästä tutkimastani kirjasta, mutta tekstin muuttamista on lievennetty lisäämällä usein sananmukainen versio tai selitys tulkinnalle. Myöhemmin, Korinttolais- ja Heprealaiskirjeessä on saavutettu tasapaino: vain suurimmat tulkinnalliset eroavaisuudet on selitetty tai annettu niille vaihtoehtoiset tulkinnat. Johanneksen ilmestys taas on erityisasemassa profetallisen luonteensa vuoksi. Siinä tulkintoja on tehty varsin varovaisesti, ja suhteellisen pieniinkin muutoksiin lisätty tarkentava tai toisen tulkinnan sisältävä alaviite, kuten jakeessa Ilm. 19:9: *Ja hän sanoi minulle > Enkeli^b saneli minulle 19b Sananmukaisesti: "hän".* Profetia onkin niin täynnä kuvallisuutta, että sen tulkinta yksiselitteiseksi menisi liiallisuuksiin jopa parafrasissa.

Ilmestyskirjassa on useita samansisältöisiä alaviitteitä, kun esimerkiksi tietty sana on vaihdettu aina samaan sanaan ja alaviitteeseen on lisätty sanatarkka muoto. *Enkeli* on muutettu *johtajaksi* ja lisätty alaviite *sananmukaisesti: "enkeli"* jakeissa Ilm. 1:20, 2:1, 2:8, 2:12, 2:18, 3:1, 3:7 ja 3:14.

Elävän uutisen valinta muuttaa *enkeli johtajaksi* on aivan oikea. Kreikan *angelos* vastaa heprean sanaa *malak* 'lähetti, sanansaattaja', jota käytetään profetoista ja papeista. Tässä sillä tarkoitetaan seurakunnan esimiestä. (Novum.)

6.2. Lisäykset

Monet Kirkkoraamatun kohdat ovat hyvin vaikeasti tulkittavia: jopa teologit kiistelevät joidenkin kohtien tulkinnasta. Erityisesti uskontoa tuntemattomien voi olla monin paikoin vaikea ymmärtää, mistä tekstissä on kyse. Elävän uutisen kääntäjät ovat katsoneet aiheelliseksi lisätä helpottavia selityksiä tekstin sisälle. Alaviitteitä on käytetty hieman

enemmän kulttuuristen piirteiden selittämiseen, kun taas tekstin sisäisissä selityksissä helpotetaan enemmän tekstin rakenteesta johtuvaa epäselvyyttä sekä annetaan teologisia selityksiä.

1. Kor. 1:25

KR: 25. Sillä Jumalan *hulluus* on viisaampi kuin *ihmiset*, ja Jumalan heikkous on väkevämpi kuin ihmiset.

EU: ²⁵Jumalan "*mieletön*" *suunnitelma* on viisaampi kuin *viisaimpien ihmisten hienoimmat suunnitelmat*, ja Jumalan "*heikkous*" – *Kristus ristillä* – on kaikkia ihmisiä vahvempi.

Täysin ylimääräisenä on Elävään uutiseen lisätty *Jumalan heikkouden selitys Kristus ristillä*. *Jumalan hulluus* on muutettu *Jumalan mielettömäksi suunnitelmaksi* ja siihen samoin kuin *heikkouteen* on lisätty lainausmerkit, joilla ilmeisesti halutaan korostaa tekstin ironisuutta – Jumalahan ei oikeasti voi olla hullu tai heikko.

Hepr. 8:10

KR: 10. Sillä tämä on se liitto, jonka minä teen Israelin heimon kanssa näiden päivien jälkeen, sanoo Herra: Minä panen lakini heidän mieleensä, ja kirjoitan ne heidän sydämiinsä, ja niin minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani.

EU: ¹⁰Uusi liitto, jonka nyt teen Israelin kanssa, on tällainen: kirjoitan lakini heidän mieleensä, *että he tietävät käskemättäni, mitä haluan heidän tekevän*. Lait ovat heidän sydämessään ja *he tottelevat niitä mielellään*. Minä olen heidän Jumalansa ja he ovat minun kansani.

Kohta on lähes samanmuotoisena myös jakeessa Hepr. 10:16. Lisäykset voivat olla myös selvennyksiä siihen, mistä on kyse. Koska joitain Kirkkoraamatun ilmauksia jää myös pois, jae ei välttämättä aina pitene lisäyksistä.

Matt. 5:38

KR: Te olette kuulleet sanotuksi: 'Silmä silmää ja hampaasta'.

EU: Mooseksen lain mukaan pahoinpitely on kostettava samalla mitalla: 'Silmä silmästä, hampaasta'.

Paitsi että *sanotuksi kuultu* on täsmennetty *Mooseksen laiksi* (alkutekstin lukijalle lainauksen alkuperä oli tunnettu), itse lainauksen merkitys selitetään myös (*pahoinpitely on kostettava samalla mitalla*).

Hepr. 9:20

KR: 20. sanoen: "Tämä on sen liiton veri, jonka Jumala on teille säätänyt".

EU: ²⁰Sitten hän sanoi: "Tämä veri on teille merkinä siitä, että Jumalan ja teidän välillenne on solmittu liitto. *Jumala on käskenyt minun toimia välittäjänä*."

Edellisen esimerkin lisätty kohta ei ehkä varsinaisesti helpota kohdan ymmärtämistä, mutta vuorovaikutuksen kannalta tuntuu luontevalta, että Mooses selittää oman valtuutuksensa asiassa. The Living Bible ilmaisee saman asian, mutta hieman monimutkaisemmalla lauserakenteella.

Paikoin selittävät lisäykset voivat johdattaa uuteen käsiteltävään asiaan. Seuraavassa esimerkissä on Elävään uutiseen lisätty ylimääräinen johdanto, jolle ei siis ole lainkaan vastinetta Kirkkoraamatussa. Myös väliotsikko *Suurinta maailmassa* kertoo, mitä on odotettavissa:

1. Kor. 13:1

KR: Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielillä, mutta minulla ei olisi rakkautta, olisin minä vain helisevä vaski tai kilisevä kulkunen.

EU: *Suurinta maailmassa*

Haluaisin nyt ensin kuitenkin puhua asiasta, joka on kaikkein tärkein.

Vaikka osaisin puhua kaikilla kielillä, joita on taivaassa ja maan päällä, mutta en rakastaisi muita ihmisiä, puheeni olisi vain merkityksetöntä sanahelinää.

Samalla tavoin johdatellaan uuteen asiaan myös jakeessa Matt. 6:5 (*Puhun teille nyt rukoilemisesta*). The Living Biblessä ei ole lainkaan väliotsikoita eikä kyseistä johdatus- ta Ensimmäisen korinttilaiskirjeen kohtaan. Sen sijaan kyseinen Matteuksen evan- geliumin johdatus on myös The Living Biblessä.

Kirjeissä Elävä uutinen selkeyttää tekstin rakennetta: Kirjeet alkavat hie- man kömpelösti, mutta hyvin ymmärrettävästi merkinnöillä *lähettäjä* ja *vastaanottaja* (nykyään yleensä kirjekuoren päällä tms.). Näistä lukija huomaa heti kirjan alussa, että teksti on tarkoitettu kirjeeksi. Kirkkoraamatustakin asia käy kyllä ilmi, mutta lausera- kenteiden mutkikkuus vaikeuttaa tiedon hahmottamista.

1. Kor. 1:1-3

KR: Paavali, Kristuksen Jeesuksen kutsuttu apostoli Jumalan tahdosta, ja veli Soostenes

2. Korintossa olevalle Jumalan seurakunnalle, Kristuksessa Jeesuksessa pyhitetyille, jotka ovat kutsutut ja pyhät, ynnä kaikille, jotka avuksi huutavat meidän Herramme Jeesuksen Kristuk- sen nimeä kaikissa paikkakunnissa, niin omis- saan kuin meidänkin.

3. Armo teille ja rauha Jumalalta, meidän Isäl- tämme, ja Herralta Jeesukselta Kristukselta!

EU: *Lähettäjä*: Paavali, jonka Jumala on valin- nut levittämään tietoa Jeesuksesta Kristuksesta, sekä hänen uskonveljensä Soostenes.

²*Vastaanottajat*: Korinton kristityt, jotka Jumala on kutsunut omikseen ja hyväksynyt Jeesuksen tähden. Kaikki muutkin kristityt, jotka eri paik- kakunnilla rukoilevat Herraamme Jeesusta.

³Jumala, Isämme, ja Herra Jeesus Kristus anta- koon teille runsaan siunauksen ja kestävän rau- han.

Myös loppuun lisätty hyvästely lisää kirjan kirjelmäisyyden vaikutelmaa:

1. Kor. 16:24

KR: 24. Minun rakkauteni on teidän kaikkien kanssa Kristuksessa Jeesuksessa

EU: ²⁴Jokainen teistä on minulle rakas – olemehan kaikki Kristuksen omia. *Näkemiin!*

Veri lienee Living Biblen kirjoittajille ollut vielä tärkeämpi symboli kuin Kirkkoraamatun suomentajille: Elävässä uutisessa (samoin kuin Living Biblessa) on mainittu *veri* useita kertoja eri jakeissa Heprealaiskirjeen uhraamista käsittelevässä kohdassa, jossa Kirkkoraamattu (tai UT92) ei verta mainitse:

Hepr. 7:25

KR: 25. jonka tähden hän myös voi täydellisesti pelastaa ne, jotka hänen kauttaan Jumalan tykö tulevat, koska hän aina elää rukoillakseen heidän puolestansa.

EU: ²⁵Jeesus voi pelastaa kokonaan jokaisen, joka tulee hänen välityksellään Jumalan luo. Koska hän elää ikuisesti, hän on aina muistuttamassa Jumalaa siitä, että hän on *verellään* maksanut ihmisten synnit.

Samankaltaisia ovat myös kohdat Hepr 5:1–2 ja Hepr. 7:27. Missään näistä kohdista ei ole viittausta vereen, niissä puhutaan vain yleisesti uhraamisesta ja Jeesuksen uhrautumisesta.

Vaikkei Elävä uutinen olekaan niin pitkä kuin parafrasitekstilä voisi odottaa (mm. toiston vähentämisen ja sanonnan yksinkertaisuuden vuoksi), jotkin kohdat selitetään varsin pitkästi.

1. Kor. 6:13 (Lisätyt kohdat kursivoitu)

KR: 13. Ruoka on vatsaa varten ja vatsa ruokaa varten; ja Jumala on tekevä lopun niin toisesta kuin toisestakin. Mutta ruumis ei ole haureutta varten, vaan Herraa varten, ja Herra ruumista varten;

EU: ¹³*Ajatellaan esimerkiksi syömistä. Jumala on antanut meille ruokahalun ja vatsan, mutta se ei oikeuta meitä syömään yli tarpeen. Älkää kiinnittäkö syömiseen kohtuutonta huomiota, sillä jonakin päivänä Jumala tekee lopun sekä vatsasta että ruuasta.*

Meillä ei ole *oikeutta* tehdä syntiä sukupuolielämän alueella: siihen Herra ei ruumistamme tarkoittanut. Hän *loi meidät* itseään varten, ja hän itse haluaa myös *hallita* ruumistamme.

Kyseinen kohta ei ole erityisen vaikeaselkoinen Kirkkoraamatun muodossakaan, mutta sitä on silti selitetty varsin pitkästi. Kyseisenlaiset pitkät selitykset tuovat voimakkaan ylitulkinna vaaran: mitä enemmän tulkitaan ja selitetään, sitä vaikeampaa on osua tul-

kinnassa oikeaan – etenkin, jos yhtä ainoaa oikeaa tulkintaa ei ole. Tulkinta on tehty yleensä jo englanninkielistä alkuteosta kirjoitettaessa. Väärän tulkinnan vaara on vielä suurempi, kun virheitä tulee vielä suomennosvaiheessa, kuten seuraavassa esimerkissä:

1. Kor. 16:11

KR: 11. Älköön siis kukaan häntä halveksiko, vaan auttaa häntä lähtemään rauhassa matkalle, että hän tulisi minun tyköni; sillä *minä ja veljet odotamme häntä.*

EU: ¹¹Kenenkään ei pidä väheksyä tai halveksia häntä hänen nuoruutensa vuoksi. Toivon hänen palaavan tänne matkaansa tyytyväisenä. Odotan kovasti hänen ja toisten tuloa.

LB: ¹¹Don't let anyone despise or ignore him [because he is young] but send him back to me happy with his time among you; I am looking forward to seeing him soon, along with the others who are returning.

Edellisessä esimerkissä tulkintavirhe ('Paavali toisten kanssa odottaa Timoteusta' > 'Paavali odottaa Timoteusta ja toisia') on tullut suomennettaessa Living Biblea. Englanninkielisen sanamuodon merkitys on joko 'Paavali toisten, vielä matkalla olevien kanssa odottaa Timoteuksen saapumista' tai 'Paavali odottaa Timoteusta ja muita matkalla olevia'. Merkitystä ei selvästikään ole tarkistettu toisista lähteistä. Kohta sinänsä ei ole kovin keskeinen, mutta osoittaa käännosten ja tulkinnan ongelmat.

Juutalaista kulttuuria ja historiaa selvennetään useissa kohdin. Elävä uutinen sisältää vain Uuden testamentin, joten Vanhan testamentin tapahtumia ei voida olettaa tiedetyksi. Vaikka Elävässä uutisessa on alaviitteissä viittauksia Vanhaan testamenttiin, lukijalta ei voida odottaa jatkuvaa Vanhan testamentin käyttöä, vaan kaikki kohdat on pyritty saamaan ymmärrettäviksi Elävän uutisen perustekstin perusteella. Toisaalta seuraava kohta on The Living Biblessä (jossa on mukana myös Vanha testamentti) melko tarkasti samoin kuin Elävässä uutisessa.

1. Kor. 10:1

KR: Sillä minä en tahdo, veljet, pitää teitä tietämättöminä siitä, että *isämme olivat kaikki pilven alla ja kulkivat kaikki meren läpi*

EU: Hyvät ystävät, emme saa koskaan unohtaa, millaista kansallamme oli kauan sitten *autiomaassa*. Jumala antoi pilven kulkea israelilaisten yläpuolella ja auttoi heidät turvallisesti Punaisenmeren halki.

Esimerkin lisäykset kertovat israelilaisten vaelluksesta olennaisen: he olivat *autiomaassa*; Jumala suojeli heitä pilven hahmossa ja ohjasi heidät *Punaisenmeren halki*.

6.3. Tulkinta

Kaikkien raamatunkohtien perimmäistä merkitystä ei ole mahdollistakaan enää saada selville: alkuperäisen kontekstin rekonstruoiminen ei enää onnistu. Vaikeasti tulkittavien kohtien moniselitteisyys ei välttämättä johdu kuvallisuudesta. Elävässä uutisessa Raamatun moniselitteisiä ilmauksia on tulkittu ja vaihdettu niiden tilalle yksiselitteinen vastine. Osa vaikeasti ymmärrettävistä kohdista johtunee formaalisesta käännöksestä: vaikka kohdat suomennettuna onkin vaikea ymmärtää, ne saattavat alkukielessä sisältää esimerkiksi fraaseja, joita käytettiin lähtökielessä jokapäiväisessä puheessa ilman väärinymmärtämisen vaaraa. Muutenkin ymmärtämisen vaikeus johtuu osin kielten erilaisuudesta, esim. erilaisista tavoista käyttää sanaluokkia lauseenjäseninä. Kuitenkin suuri osa epäselvistä tapauksista voidaan tulkita hyväksyttävästi itse tekstiympäristön vihjeiden perusteella.

Hepr. 11:1–2

KR: Mutta usko on luja luottamus siihen, mitä toivotaan, ojentautuminen sen mukaan, mikä ei näy.

2. *Sillä sen kautta saivat vanhat todistuksen.*

EU: Usko – luottamus Jumalaan ja hänen lupauksiinsa – antaa toivollemme varmuuden ja vakuuttaa meidät näkymättömien todellisuudesta. ²*Entisaikoina eläneet Jumalan ihmiset olivat kuuluisia usko- taan.*

LB: What is faith? It is the confident assurance that something we want is going to happen. It is the certainty that what we hope for is waiting for us, even though we cannot see it ahead. ²*Men of God in days of old were famous for their faith.*

Edellisen esimerkin toisen jakeen muoto ja merkitys ovat hyvin lähellä The Living Biblen tekemää tulkintaa. Sen sijaan ensimmäinen jae on Elävässä uutisessa selvästi enemmän Kirkkoraamatun kuin The Living Biblen mukainen – eikä kovinkaan selväsä-nainen verrattuna The Living Bibleen.

Hepr. 11:13–14

KR: 13. Uskossa nämä kaikki kuolivat eivätkä luvattua saavuttaneet, vaan kaukaa he olivat sen nähneet ja sitä tervehtineet ja tunnustaneet olevansa vieraita ja muukalaisia maan päällä.

14. *Sillä jotka näin puhuvat, ilmaisevat etsivänsä isänmaata.*

EU: ¹³Nämä uskon ihmiset, joista olen kertonut, kuolivat ennen kuin olivat saaneet kaiken, mikä Jumala oli heille luvannut. Mutta uskon silmin he näkivät sen olevan odottamassa heitä ja olivat siitä iloisia. He näet tiesivät, ettei heidän oikea kotinsa ollutkaan maan päällä: he olivat täällä vieraita. ¹⁴*He odottivat pääsyä oikeaan kotiinsa, taivaaseen.*

Elävän uutisen suomentajat ovat Johanneksen ilmestyksen tulkinnassa olleet varovaisempia kuin muiden kirjojen tulkinnassa. Niissäkin kohdissa, joissa muutoksia on tehty, sananmukainen vastine on useimmiten lisätty alaviitteeseen, kuten seuraavissa tapauksissa:

Ilm. 6:6

EU: Neljän olennon joukosta kuului ääni: ”Päiväpalkalla yksi vehnäleipä tai kolme ohraleipää! Öljyä ja viiniä ei ole.”^a

6a Sananmukaisesti: ”koiniks-mitta vehnää denarilla ja kolme koiniks-mittaa ohraa denarilla, mutta älä turmele öljyä aläkä viiniä”.

Ilm. 13:10

EU: Ne Jumalan lapset, joiden osana on joutua vankilaan, pidätetään ja viedään vankeuteen. Ne, joiden on kuoltava, surmataan.^a – –

13a Tai: ”jos joku vangitsee sinut, hän joutuu vankeuteen, jos joku tappaa sinut, hänet tapetaan”.

Nämä alaviitteet ovat muuten Kirkkoraamatun mukaisia, mutta niiden kieltä on uudistettu, muun muassa Kirkkoraamatun *nisu* on muutettu *vehnäksi*. Alaviitteet ovat myös samansisältöisiä kuin The Living Biblessa.

7. ELÄVÄN UUTISEN LUETTAVUUS

Mielikuva tekstin luettavuudesta on usein hyvin subjektiivinen. Objektivisia luettavuuden mittareita on pyritty kehittämään erityisesti englannin kielessä. Suomen kielessä uranuurtajana on toiminut Osmo A. Wiio, joka on väitöskirjassaan esitellyt useita luettavuuskaavoja. Kaavoja on arvosteltu voimakkaasti niiden julkaisemisesta lähtien. Useimmat arvostelijat pitävät niitä liian yksipuolisina ja jäykkinä kuvaamaan niin monimutkaista ilmiötä kuin kielen luettavuus. Kritiikistä huolimatta luettavuuskaavat tuovat kiinnostavan lisän Elävän uutisen ymmärrettävyyden tutkimiseen. Luettavuusarvot kertovat, onko Elävää uutista kirjoitettaessa kiinnitetty huomiota nimen omaan niihin piirteisiin, joita kaavat mittavat, vai onko ymmärrettävyyteen pyritty muilla keinoin. Sovellan seuraavassa joitakin Wiion kaavioita Elävän uutisen ja Kirkkoraamatun teksteihin. Wiio itse huomauttaa, että testit on tarkoitettu ns. normaalikieltä varten – erikoiskieliin sovellettuna ne voivat antaa harhaanjohtavia tuloksia (Wiio 1968: 140.) Elävä uutinen kuitenkin pyrkii yleiskieleen, joten tulokset ainakin sen osalta (Kirkkoraamattuun vertailematta) lienevät oikean suuntaiset.

Wiion kaavoja käytettäessä tutkittavasta tekstistä otetaan sadan sanan näyte. Tästä näytteestä lasketaan kyseisessä kaavassa tarvittavat muuttujat. Muuttujat vaihtelevat kaavasta toiseen, ja tulokset tietysti vaihtelevat vastaavasti. Kukin kaava mittaa siis vain yhtä tai kahta tekstin ominaisuutta, ei niinkään yleistä luettavuutta.

Kaava 9:

$$LT=2,7+0,3X_1$$

LT=luokkataso peruskoulun luokkina 1–12.

X_1 =pitkät sanat (4 tai enemmän tavuja perusmuodossa) 100 sanaa kohden.

Wiion itsensä mukaan kaavan 9 ennustavuus ei ole kovin hyvä, se selittää varianssista vain 52%. Sitä paitsi luokkatasojen alaraja on 2,7, joten kaavan ennustavuus on parempi vaikean kuin helpon aineiston kohdalla.

Taulukko 1. Luettavuusarvot kaavan 9 perusteella.

	Matt. 5	1. Kor. 5	Hepr. 5	Ilm. 5	Keskiarvo
EU	8,4	6,0	5,7	4,2	6,075
KR	5,4	3,6	4,2	5,4	4,650

Aineistoni neljän kirjan viidensien lukujen alusta ottamani näyte antoi kaavan 9 perusteella Kirkkoraamatun luokkatason keskiarvoksi 4,650, kun Elävän uutisen keskiarvo oli 6,075. Kirkkoraamatun kieli on kaavan mukaan siis lähes 1,5 luokkatasoa helpompi.

Elävässä uutisessa on selvästi enemmän yli nelitavuisia sanoja kuin Kirkkoraamatussa. Vain Ilmestyskirjassa pitkiä sanoja oli Kirkkoraamatussa enemmän kuin Elävässä uutisessa. Kirkkoraamatun pitkissä sanoissa oli sitä paitsi useita sellaisia, joita ei nykykielessä käytettäisi lainkaan ainakaan kyseisessä muodossa, kuten *valtaistuimella-istuva*, *jalopeura* ja *juurivesa*. Lyhyiden sanojen suosimista ei tuloksen mukaan siis ainakaan ole käytetty Elävän uutisen luettavuuden lisäämiseksi.

Sanojen pituuden käyttö luettavuuden yksinomaisena kriteerinä voi toimia suuntaa-antavasti englannin kielessä, jossa pitkät sanat ovat enimmäkseen latinalais- ja kreikkalaisperäisiä sivistyssanoja, mutta suomen kieli käyttää paljon yhdyssanoja, joiden merkitys useimmiten selviää osiensa kautta, vaikkei lukija olisi kyseistä yhdyssanaa koskaan aiemmin kuullutkaan. Myös sanan perusmuodon käyttäminen pitkän sanan

kriteerinä ei välttämättä ole perusteltua: Kysymyksessä ”Mitä tapahtui?” *tapahtua*-verbi ei varmasti vaikeuta lukemista pituutensa vuoksi, vaikka perusmuodossa onkin neljä tavua. Myös Arffman ja Brunell (1992: 45) ovat esittäneet, että pitkä sana vaikeuttaisi luettavuutta vain, jos se on lisäksi morfologisesti monimutkainen. He laskivat kuitenkin ruotsinkielisen sanan pituuden kirjain- eikä tavumäärän mukaan.

Kaava 12:

$$LT=0,33X_1 + 7X_2 - 0,68$$

LT=luokkataso peruskoulun luokkina 1–12

X_1 =pitkät sanat 100 sanaa kohden

X_2 =määräsuhde eli (adjektiivit+adverbit):(substantiivit+verbit)

Kaavassa 12 sanan **käyttö** on ratkaiseva sanaluokkaa määrittäessä. Siksi esimerkiksi substantiivisesti käytetyt adjektiivit lasketaan substantiiveiksi. Verbejä las-
kiessa perfektin ja pluskvamperfektin apuverbi on laskettu erilliseksi sanaksi (esim. *olette paisuneet* on laskettu kahdeksi verbiksi), mutta kieltosanaa ei ole laskettu verbiksi (esim. ilmaus *ei ole* on laskettu yhdeksi verbiksi).

Taulukko 2: Luettavuusarvot kaavan 12 perusteella

	Matt. 5	1. Kor. 5	Hepr. 5	Ilm. 5	Keskiarvo
EU	7,88	5,15	3,39	2,08	4,62
KR	3,88	3,60	1,91	3,71	3,27

Kuten taulukosta näkyy, Elävän uutisen luettavuusarvot ovat korkeammat kaikissa muissa kirjoissa paitsi Ilmestyskirjassa.

Tulokseen vaikuttavista tekijöistä on mm. Vatanen (1987: 29–30) esittänyt mielipiteensä. On kärjistävä väittää, että adjektiivien ja adverbi-
en suuri määrä vaikeuttaa ja verbien ja substantiivien paljous helpottaa lukemista. Matteuksen evankeliumin viidennen luvun alussa on Kirkkoraamatusta esimerkiksi kohta *autuaita ovat laupiaat*. Elävä uutinen ilmaisee asian *onnellisia ovat hyväsydämiset ja ystävälliset ihmiset*. Koska sanan käyttö on ratkaisevaa sanaluokkaa määrittäessä, Kirkkoraamatun *laupiaat* on substantiivi (laskee luokkatasoa), Elävän uutisen *hyväsydämiset* ja *ystävälliset* ovat substantiivina *ihmiset* attribuutteina määrittäviä adjektiiveja (nostavat luokkatasoa). Li-

säksi Elävän uutisen kyseisessä luvussa usein toistuva *onnellinen* (vs. Kirkkoraamatun *autuas*) on pitkä sana (yli neljä tavua perusmuodossa), joka osaltaan vielä nostaa luokkatasoa.

Myös sanojen perusmuodon käyttäminen pitkän sanan kriteerinä tuntuu paikoin kummalliselta. Wiio itse (1974: 185) antaa esimerkin päätteiden pidentämisestä sanasta *äidillensäkäänhän*, joka kuitenkin hänen mielestään ei ole pitkä sana siinä mielessä, että se vaikeuttaisi luettavuutta. Ainakaan heikon lukijan ei kuitenkaan liene helppo tunnistaa kyseisestä muodosta sanaa *äiti*.

Kahden edellä käytetyn luettavuuskaavion antamat tulokset eivät anna välttämättä oikeaa kuvaa EU:n ja KR:n kielen luettavuudesta. Ymmärrettävyyteen vaikuttavat ainakin myös Wiion kaaviosta puuttuvat lauserakenteet ja joidenkin sanojen harvinaisuus nykykielessä (esim. edellisen kohdan *laupias* ja *autuas*). Edelliset kaavat han huomioivat ainoastaan sanojen pituuden ja sanaluokat. Wiio itsekin huomauttaa, etteivät luettavuuskaavat ennusta kovin hyvin erikoistekstejä (mitä Raamatun kieli eittämättä on).

Kaavan 12 mukaan substantiivien suuri määrä parantaa luettavuutta. Suihkonen kuitenkin huomauttaa, että runsaasti substantiiveja sisältävä teksti on luonteeltaan abstraktia, staattista ja epähavainnollista. Substantiivipitoinen teksti on tiivistä ja sisältää paljon informaatiota. (Suihkonen 1998: 83.)

Kaava 11 sisältää muuttujina sanojen yleisyyden sekä virkkeiden pituuden. Kyseistä kaavaa Wiio itse ehdottaa lähinnä lapsille tarkoitettujen tekstien, kuten oppikirjojen, luettavuuden testaamiseen. Sovellan kaavaa Raamatun kieleen, koska Kirkkoraamatun kielen vaikeus johtuu suurelta osin arkikielessä harvinaisista uskonnollisen kielen erityissanoista sekä vaikeista lauserakenteista ja ylipitkistä virkkeistä. Lisäksi The Living Bible suunnattiin nimenomaan lapsille, joten sen suomalainenkin versio lienee lapsille soveltuva.

Kaava 11:

$$LT=16 - 0,15(X_1 + X_2)$$

$$X_1=KTRY600-sanat/100 sanaa$$

$$X_2=virkkeiden lukumäärä/100 sanaa$$

KTRY-sanat ovat Karvonen–Takala–Röman–Ylimentalon Opettajan sanastokirjassa 600 yleisimmän sanan listassa olevat sanat. Kaikissa Wiion kaavioissa on osittain tutkijan harkinnassa, mitkä sanat laskee mihinkin kategoriaan. Kaavassa 11 suurin harkinnanvarainen päätös on, mitkä muodot ja johdokset lasketaan samaksi sanaksi. Tässä tutkimuksessa samaksi sanaksi on laskettu selkeästi produktiivisella johtimella tuotetut johdokset ja partisiippimuodot: esimerkiksi *tietämätön* = *tietää*. Myös adverbien eri sijamuodot (esim. *alla*, *alle*, *alta*) on laskettu samaksi sanaksi, vaikka ne KTRY-sanastossa ovatkin erillään. Sen sijaan leksikaalistuneet johdokset tai selvästi eri merkityksessä käytetty sane on laskettava eri sanaksi: esimerkiksi *jonkun puolesta* ≠ *puoli*, *kuulua johonkin* ≠ *kuulua jostakin*. Samoin samakantaiset substantiivit ja verbit (esim. *tahtoa* ja *tahto*) on laskettu eri sanoiksi.

Taulukko 3: Luettavuusarvot kaavan 11 perusteella

	Matt. 5	1. Kor. 5	Hepr. 5	Ilm. 5	Keskiarvo
EU	4,075	4,375	5,275	4,375	4,525
KR	4,675	6,850	6,850	3,925	5,575

Kaavan 11 perusteella Elävä uutinen on keskimäärin yhden luokkatason Kirkkoraamattua luettavampi. Ainoastaan Ilmestyskirjassa Elävän uutisen luettavuusarvo on korkeampi kuin Kirkkoraamatun. Ilmestyskirjan KTRY-sanoihin kuulumattomat sanat ovat molemmissa aika lailla samoja (mm. *valtaistuini*, *sinetti*, *enkeli*, *avata* ja *murtaa*).

Voimme näiden kokeilujen perusteella päätellä, että Elävän uutisen luettavuus perustuu enemmän sanojen tuttuuteen ja lyhyisiin virkkeisiin kuin lyhyisiin sanoihin tai verbien ja substantiivien suosimiseen adjektiivien ja adverbien kustannuksella.

Wiion kaavojen mukaan lasketuissa luettavuuskertoimissa ei näy sanajärjestyksen tai kielikuvien merkitys ymmärrettävyyteen. Täysin kattavaa luettavuuskaaviota lienee mahdoton muodostaa, mutta eri tekijöiden yhteisvaikutusta on pohdittava luettavuusarvojen lisäksi. Heiskanen (1991: 107) huomauttaa, että luettavuuden arviointi on edelleen varsin subjektiivista.

8. PÄÄTÄNTÖ

Olen pro gradu -työssäni tutkinut kielen yksinkertaistamisen keinoja Uuden testamentin parafrasisuomennoksessa Elävä uutinen: Uusi testamentti vapaasti kerrottuna. Vertailin Elävän uutisen neljää kirjaa Kirkkoraamatun vastaaviin kirjoihin, sekä paikoin Elävän uutisen englanninkieliseen esikuvaan The Living Bible ja nykyiseen kirkkoraamattuun.

Tutkimuksessani kävi ilmi, että Elävä uutinen poikkeaa kielellisesti Kirkkoraamatusta useilla tasoilla. Eroavaisuuksia on tekstin nykykielisyydessä, asettelussa, sanaston ja syntaksin tasolla sekä kuvallisuudessa.

Olisi ollut kiinnostavaa vertailla myös muunkielisiä parafrasiraamatunkäännöksiä virallisiin käännöksiin sekä toisiinsa: Onko kaikkialla käytetty lähtötekstinä sekä The Living Biblea että virallista käännöstä? Ovatko tehdyt käännösratkaisut samansuuntaisia erikielisissä parafraaseissa?

8.1. Muutosten syyt ja keinot

Jo ennen tutkimuksen aloittamista tiedossa oli, että Elävä uutinen pyrkii Uuden testamentin sisällön esittämiseen ymmärrettävästi. Kirkkoraamatusta poikkeavat kohdat on siis nähty vaikeiksi ymmärtää. Ymmärrettävyyttä heikentäviä seikkoja on monentasoisia. Niihin ja niiden vastineisiin olen syventynyt kohta kerrallaan.

Asettelussa Elävä uutinen on ottanut huomioon luettavuuden sijoittamalla tekstin yhdelle palstalle, jättämällä hieman tilaa lukujen ja kirjojen välille sekä jakamalla tekstin alaluvuiksi ja kappaleiksi asiasisällön mukaan. Myös sisältöä kuvaavat alaotsikot helpottavat tekstin kokonaisuuksien hahmottamista.

Ymmärrettävyyttä vaikeuttavia **syntaktisia** seikkoja Kirkkoraamatussa ovat ainakin pitkät virkkeet ja substantiivirakenteet. Elävän uutisen periaate on ollut luoda selkeitä ja helppolukuisia lauserakenteita katkomalla Kirkkoraamatun ylipitkiä virkeitä lyhyemmiksi päälauseiksi ja sivulauseiksi. Erityisesti vaikeaselkoisia substantiivirakenteita on poistettu (sama tavoite oli myös UT92:ssa). Syntaksia selkeyttäessä myös lausemaisuuksien aste väistämättä useimmiten nousee. Elävä uutinen on myös vähentänyt Kirkkoraamatun toistoa, mikä on parantanut kerronnallisuutta, mutta vähentänyt runollisuutta. Luettavuuden kannalta syntaksin muutokset ovat onnistuneita.

Sanaston tasolla uskonnollinen kieli sisältää monia ymmärtämiseen vaikuttavia seikkoja. Uskonnollinen terminologia (esim. *vanhurskas*) ja kulttuurisesti leimallinen sanasto (esim. *käsikivet*, *synagooga*) vaikeuttavat tekstin ymmärtämistä. Myös Kirkkoraamatun arkaistiset sanat on muutettu vakiintuneiksi nykyaikaisiksi sanoiksi (esim. *jalopeura* > *leijona*; *iankaikkinen* > *ikuinen*; *anoa* > *pyytää*) Näiden lisäksi on muuta sanastoa, jota kaikki lukijat eivät luultavasti tunne (jalokivien nimet *jaspis-* ja *sardionkivi* > *jalokivi*). Myös ihmisten ja kansojen useat rinnakkaiset nimet voivat tuottaa sekaannuksia.

Sanaston muutoksen keinoina on käytetty useimmiten sanan vaihtamista toiseen (usein hyperonyymiin). Hyperonyymiin vaihtaminen tekee sanastosta yleisempää ja siksi ymmärrettävämpää, mutta toisaalta se myös tekee tekstistä abstraktimpaa. Yhdestä tarkoitteesta käytetään Elävässä uutisessa vain yhtä nimeä (*Keefas* > *Pietari*; *tytär Siion* > *Jerusalem*).

Osa sanoista on yksinkertaisesti poistettu, jos ne eivät ole olleet asiasisälön kannalta välttämättömiä (esim. *viinikuurna*). Rakennetta muuttamalla tai selittämällä toisin sanoin on myös voitu poistaa joidenkin harvoin toistuvien ilmausten tarve (esim. *happamattoman leivän päivä*). Uuden testamentin kielessä keskeisimmät substantiivit on ollut helpointa selittää alaviitteessä niiden esiintyessä ensi kertaa, jolloin ne on voitu jättää ennalleen sen jälkeen (esim. *synagooga*, *fariseus* ja *saddukeus*). Sanaston muutoksissa selkeitä periaatteita ei ilmeisesti ole ollut: tietyn sanan käyttämättä jättämisestä ei liene sovittu etukäteen: tekstissä nimittäin sama sana on paikoin poistettu, paikoin jätetty ennalleen. On jopa sanoja, jotka yleensä on poistettu, mutta jotka on toisiin kohtiin lisätty (esim. *pyhittää*).

Kuvallisuutta Elävä uutinen on vähentänyt selvästi. Kuvallisuus vaikeuttaa ymmärrettävyyttä paitsi monitulkintaisuuden vuoksi, myös siksi, että kuvat ovat aina syntyneet tiettyssä kulttuurikontekstissa ja kielessä.

Tärkein kuvan muuttamisen keino on kertoa Kirkkoraamatussa kuvallisesti ilmaistu asia täsmällisesti ja yksiselitteisesti. Niissä kohdin, mihin kuvailmaus on jätetty, sitä on usein helpotettu tai sen kuvallisuutta korostettu, ettei lukija erehtyisi lukemaan kohtaa kirjaimellisesti. Kuvan vaihtaminen toiseen on myös mahdollinen, vaikkakin marginaalinen keino. Kuvallisuuden poistaminen kertomalla kuvan ensisijainen tulkinta on ymmärrettävyyden kannalta olennaista, mutta samalla se köyhdyttää tekstiä: suuri määrä muita mahdollisia tulkintoja jää lukijalta löytämättä.

Kuvallisuuden poistossakaan Elävä uutinen ei ole täysin johdonmukainen: ainakin yhteen kohtaan on lisätty kuva, jota Kirkkoraamatusta ei esiinny (*pelastuksen hyvät hedelmät*).

8.2. Kirjojen vertailua

Aineistoni neljä kirjaa ovat hyvin erilaisia luonteeltaan. Matteuksen evankeliumi on kertovaa (narratiivista) tekstiä, jota pidetään yleisesti tekstilajeista helppolukuisimpana. Kirjeet (Paavalin ensimmäinen kirje korinttolaisille ja Kirje heprealaisille) ovat osin ohjeita-antavaa eli instruktiivista tekstiä, osin teologista pohdintaa. Johanneksen ilmestys on narratiivista tekstiä, mutta koska se on profetia ja hyvin kuvallista ja runollista kieltä, sitä ei voida pitää helppolukuisena. Tekstilajien erilaisuus vaikuttaa kääntämiin: tyypillisessä narratiivisessa tekstissä asiasisältö on varsin yksiselitteinen ja siksi suhteellisen helppo, kun taas profetian luonteeseen kuuluu symbolisuus ja monitulkintaisuus. Kirjeiden sisältö taas on pitkälti aika- ja kulttuurisidonnaisia; parafrasoin kirjoittajan on päätettävä, missä määrin sitoutua alkutekstiin, miltä osin turvautua adaptaatioon, nivoa parafrasi omaan kulttuuriinsa.

Matteuksen evankeliumi on Uuden testamentin ensimmäinen kirja. Elävän uutisen implisiittinen lukija aloittaa siitä ensimmäisen koskaan lukemansa uskonnollis-sisältöisen tekstin. Kirjoittajat ovat lisänneet Matteuksen evankeliumiin paljon tietoa alaviitteisiin lukemista helpottamaan. Alaviitteissä kerrotaan suhteellisen sanatarkka suomennos useille kohdille, viitataan Vanhan testamentin vastaaviin kohtiin ja selitetään joitakin suomalaiselle outoja sanoja. Lisäksi alaviitteet sisältävät sellaista tietoa, joka alkutekstin lukijalle oli tuttua Vanhasta testamentista.

Ensimmäisen korinttolaiskirjeen ja Heprealaiskirjeen kielimuoto poikkeaa enemmän Kirkkoraamatusta kuin Matteuksen evankeliumin. Toisaalta evankeliumi on tekstilajina helpompi, joten sitä ei tarvitsekaan muokata paljoa. Kirjeiden tyyli on myös Kirkkoraamatun luontevampaa. Jos Elävä uutinen on kirjoitettu järjestyksessä Matteuksesta alkaen, on odotettavaakin, että kieli on parempaa myöhemmissä kirjoissa; idiomattisuuden vaatimus on opittu vähitellen. Lisäksi Ensimmäisessä korinttilaiskirjeessä kontekstuaalista tietoa on lisätty enemmän tekstin sisälle kuin alaviitteisiin. Teksti vaikuttaa näiden seikkojen takia ehjemmältä ja ymmärrettävämältä.

Johanneksen ilmestys on Uuden testamentin kirjoista kaikkein kuvallisin. Kuvallisuus johtuu kirjan profetiaalisesta luonteesta; evankeliumithan ovat kertovia eli narratiivisia ja kirjeet lähinnä ohjeita antavia eli instruktiivisia tekstejä. Profetioille tyypillistä on voimakas symbolisuus. Johanneksen ilmestys onkin Elävän uutisen kirjoista sanastoltaan ja asiasisällöltään lähimpänä Kirkkoraamattua. Nekin tulkinnat, joita on tehty, loivennetaan usein antamalla toinen tulkinta alaviitteessä. Paikoin tulkintaa loiventavien alaviitteiden käyttö on jopa ylenpalttista muuhun Elävän uutisen tekstiin verrattuna (ks. luvut 6.1 ja 6.3). Alkutekstin säilytys on nähtävissä jo Living Biblessa: Ilmeisesti kääntäjät eivät ole uskaltaneet tehdä omia tulkintoja näin voimakkaassa ja arvovaltaisessa maailmanlopun kuvauksessa. Johanneksen ilmestyksessä Elävä uutinen on seurannut Living Biblea tarkemmin kuin muissa kirjoissa.

8.3. Lähtötekstien suhde

Parafraasin kirjoittaminen, samoin kuin selkokielelle kääntäminen, on aina uuden tekstin luomista. Parafraasin tehtävänä on yleensä selventää pohjatekstin sisältöä. Kirjoittaja käyttää kuitenkin omaa harkintaansa siinä, millaista kieltä hän pitää riittävän selkeänä ja ymmärrettävänä. Joitakin ymmärrettävän tekstin periaatteita on esitelty selkokielen yhteydessä, mutta suuresta osasta ei olla yksimielisiä. Suhde pohjatekstiin – tavalliseen kääntämiseen verrattuna – on väljä, koska monia siihen implisiittisesti sisältyviä asioita on parafraasissa eksplikoitava.

The Living Bible Elävän uutisen lähtötekstinä on avainasemassa, mutta koska suomentajat ovat joka tapauksessa käyttäneet Kirkkoraamattua suomennostyön apuna, sitä voidaan pitää toisena lähtötekstinä. Kuitenkaan kaikkea Elävän uutisen sisällöstä ei voida johtaa kumpaankaan varsinaisista lähtöteksteistä. Osa tekstistä on siis suomentajien omaa tuotosta. Kyseisenlaista parafraasia kirjoitettaessa on mahdollisuus ottaa vaikutteita useista lähteistä, koska kulttuurimme on Raamatun läpitunkema ja raamatunkäännöksiä on valtava määrä, suomennoksiakin useita. Kääntäjien subjektiivinen kokemus ja ymmärrys raamatunkohtien teologisesta tulkinnasta on tärkeässä asemassa, vaikka suomentaessa pyrittäisiinkin objektiivisuuteen.

Elävä uutinen on kielellisesti hyvin samantasoinen The Living Biblen kanssa. Sanaston poistamisessa, korvaamisessa ja selittämisessä Elävä uutinen seurailee

The Living Biblea paikoin yllättävänkin tarkasti. Myös Kirkkoraamatusta poikkeavissa tulkinnoissa ja kuvallisten ilmausten muuttamisessa ymmärrettävämmiksi Elävä uutinen on usein ottanut The Living Biblen kannan.

Alaviitteitä Elävässä uutisessa on vähemmän kuin The Living Biblessa, ja osin ne keskittyvät täysin eri asioihinkin. Kulttuuripiirteiden kääntämisessä Elävä uutinen on ollut varovaisempi kuin The Living Bible: suuteleminen tervehdystapana jakeessa Matt. 26:48–49 on The Living Biblessa mainittu vain alaviitteessä, Elävässä uutisessa jätetty itse tekstiin (ks. luku 4.2).

8.4. Elävän uutisen ymmärrettävyys

Elävän uutisen ensisijainen pyrkimys on **ymmärrettävyys**. Kirkkoraamatun tekstistä poikkeavat kohdat on muutettu siis ennen kaikkea siksi, että ne on arvioitu vaikeiksi ymmärtää.

Rajalan ja Virtasen (1986: 32–33) määritelmän puitteissa Elävää uutista voisi pitää **selkokielisenä** Uutena testamenttina. Johdannossa selkokieltä käsitelleessä osassa (luku 1.7) esitetyistä vaatimuksista Elävä uutinen täyttää kaikki vähintään osittain: sen sanat ja virkkeet ovat lyhyehköjä (virkkeet selvästi lyhyempiä kuin KR:ssa) erikoissanasto on mahdollisuuksien mukaan korvattu yleissanastolla jne.

Selkokieli voidaan määritellä jatkumoksi. Rajala ja Virtanen ehdottavat jakoa viiteen tasoon tai asteeseen, joista viides on yksinkertaistetuin. Elävän uutisen kieltä voi mielestäni luonnehtia toisen tason selkokieleksi, josta Rajala ja Virtanen käyttävät termiä *puhekieli*. Puhekielisen tekstin kohderyhmää luonnehditaan näin:

Kielen ymmärtämisessä on jonkin verran puutteita esim. puutteellisista yleistiedoista johtuen. Ryhmä ymmärtää kieltä kuitenkin niin hyvin, että olennaisin esimerkiksi sanomalehdistä ja TV-uutisista tulee ymmärretyksi. Esitystapaan on kuitenkin tarpeellista kiinnittää huomiota. Kielen rakennetta ei tarvitse yksinkertaistaa. (Rajala ja Virtanen 1986: 36.)

Määritelmässä mainitut puutteelliset yleistiedot voidaan tässä tapauksessa käsittää puutteellisiksi tiedoiksi muun muassa kristinuskosta ja Raamatun kulttuurista.

Rajalan ja Virtasen selkokielen määritelmät ovat yksiselitteiset ja selkeät. Kielen luettavuus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen eikä selkeä asia. Kuten jo johdannossa oli puhe, virkkeiden lyhyys ei välttämättä helpota sanoman ymmärtämistä, koska

lyhyet, pelkistä päälauseista koostuvat virkkeet eivät sisällä informaatiota propositioiden suhteista.

Tutkimuksessani olen todennut, että Elävässä uutisessa Kirkkoraamatun harvinaisen sanan tilalla Elävässä uutisessa on usein sen hyperonyymi. Hyperonyymien esiintymisfrekvenssi on useimmiten niiden hyponyymeja korkeampi. Esimerkiksi KTRY-sanastosta löytyvät frekvenssit *ihminen* 170 ‰, *mies* 84 ‰ ja *nainen* 21 ‰. Hyperonyymien käytön vuoksi sanasto on Elävässä uutisessa yleisempää, vaikkakin abstraktimpaa. Yleisempää sanastosta tekee myös arkaistisen, uskonnollisen ja kulttuurisidonnaisen sanaston korvaaminen nykyisemmillä ja kulttuurisesti tutummilla sanoilla.

Elävä uutinen ei selvästikään ole varsinainen selkokieline kirjja: sen kieli on kohtalaisen helppolukuista yleiskieltä. Termi **helppolukuinen** lienee Elävää uutiseta luonnehdittaessa osuvampi nimitys. Sen ulkoasu muistuttaa tyypillistä taskukirjaa. Tekstin asettelussa on kuitenkin Kirkkoraamattuun verrattuna se lukemista helpottava seikka, että teksti on yhdellä palstalla toisin kuin useimmissa raamatuissa. Kuten Selkokieli-projektin loppuraporttissakin (Virtanen 1989: 13) mainitaan, helppolukuisen ja selkokielineen tekstin raja on liukuva. Vielä liukuvammaksi määrittelyn tekevät selkokielineen eri asteet (ks. Rajala ja Virtanen 1986: 36–37). Asiasisällöltään Elävä uutinen on hyvin lähellä Kirkkoraamatua, joskin se sisältää varsin paljon tulkintaa, mikä on väistämätöntä helppolukuisuuteen, ymmärrettävyyteen ja yksiselitteisyyteen pyrkiessä.

AINEISTO:

- EU = Elävä uutinen: Uusi testamentti vapaasti kerrottuna 1977: Karas-sana, Juva
 KR = Uusi testamentti. Kahdennentoista, vuonna 1938 pidetyn Yleisen Kirkolliskokouksen käytäntöön ottama suomennos. Sisälähetysseura, Pieksämäki.
 LB = The Living Bible. British edition 1974. Tyndale House Publishers, Wheaton, Illinois.
 UT92 = Uusi testamentti. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käytöön ottama suomennos.

LÄHTEET:

- Arffman, Inga – Brunell, Viking** 1989: Tekstin ymmärtäminen ja ymmärrettävyys peruskoulussa. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden julkaisusarja A. Tutkimuksia 25
Bruhn, Susanne 1994: Onko mitään luettavaa? –Selkoa selkokielestä s. 91–107.
Heiskanen, Kirsi 1991: Selkokielen tekstilingvistinen analyysi ja luettavuus. Soveltavan kielitieteen pro gradu -työ. Viestintätieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto.
Ikola, Osmo 1986: Nykysuomen käsikirja. Toinen uudistettu laitos. Weilin+Göös, Espoo.
Ingo, Rune 1980: Kääntämisen teoriaa ja sen sovellutusta. Turun yliopiston suomen kielen laitos.
 ——— 1990: Lähtökielestä kohdekieleen. Johdatusta käännöstieteeseen. WSOY, Porvoo.
 IRT = Iso Raamatun tietosanakirja. Raamatun tietokirja. Uudistettu laitos 1989.
Itkonen-Kaila Marja 1997: Mikael Agricolan Uusi testamentti ja sen erikieliset lähtötekstit. Suomi 184. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
Jussila, Raimo 1998: Vanhat sanat. Vanhan kirjasuomen ensiesiintymiä. SKS 696, KKTJ 101.
Karlsson, Fred 1998: Yleinen kielitiede. Uudistettu painos. Yliopistopaino, Helsinki.
 Kielikuvia. Nykysuomen seuran tiedotuslehti.
 KKTJ = Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja.
Koski, Mauno 1992: Erilaisia metaforia. – Metafora: ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin. Suomi 162, SKS, Helsinki
 KTRY-sanasto = Karvonen, Juhani: Opettajan sanastokirja (Karvonen, Takala, Röman, Ylinentalo). Gummerus, Jyväskylä 1970.
Kuningas-Autio Johanna 1998: Intentio ja implikaatio: Raamatun kielikuvat ja kääntäminen. – Tutkielmia Raamatun kielestä s. 7–34.
Laurinen, Leena 1994: Selko- vai sekokieltä – selkokielisten tekstien ymmärrettävyydestä. – Selkoa selkokielestä.
 Metafora: ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin. Toimittaneet Lauri Harvilahti, Jyrki Kalliokoski, Urpo Nikanne ja Tiina Onikki. Suomi 162. SKS, Helsinki.
Mielikäinen, Aila 1998: Muuttumaton sisältö, muuttuva kieli. – Kielikuvia 1/1998 s. 14–17
 ——— 2000: Miten kieli hengellistyy. – Piipakielestä kirjakieleksi, s. 237–253. KKTJ 105.
Nida, Eugene A. 1982: The theory and practice of translation. Helps for translators; vol. 8. Leiden: Brill. 2. repr. 1. publ. in 1969.
Nikolainen, Aimo T. 1993: Rikas rakas Raamattu. Kirjapaja, Helsinki.
 Novum 1980, 1983. Uusi testamentti selityksin. Osa 1: Matt. – Mark. Osa 4: Gal. – Ilm. Raamatun tietokirja, Vantaa.
 PS = Suomen kielen perussanakirja 1990. KKTJ 55. VAPK-kustannus, Helsinki.
Pyysiäinen, Ilkka 1997: Jumalan selitys: ”jumala” kognitiivisena kategoriana. Otava, Helsinki.
Rajala, Pertti ja Virtanen, Hannu 1986: Selkokieli: Miten sanoma perille? Kirjastopalvelu Oy, Helsinki.
Rintala, Esko 1969: Heprean sanat sikseen: Raamatunkäännöstyön vaiheita, vaikeuksia ja menetelmiä. Sisälähetysseura, Helsinki.
Sainio, Ari 1994: Selkokielen nykytilanne. – Selkoa selkokielestä s. 11–19.
Salomäki, Jukka 1990: Jumalan todellisuuden luonne D. Z. Phillipsin uskonnollista kieltä koskevissa tutkimuksissa. Teologinen Aikakauskirja 5/1990. Teologinen julkaisuseura, Helsinki.
 Selkoa selkokielestä 1994. Toimittanut Ari Sainio. Kirjastopalvelu Oy, Helsinki.
 SKST=Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia.
Suihkonen, Paavo 1998: Nominaalistukset vuosien 1938 ja 1992 Uuden testamentin suomennoksissa. – Tutkielmia Raamatun kielestä.
Suojanen, Päivikki 1975: Uskonnollinen kieli. – Uskonnollinen liike. Suomalaisia tapaustutkimuksia. Toimittanut Juha Pentikäinen. Tietolipas 74 SKS.

- Teksti, joka rakastaa lukijaansa. Kirjoituksia selkokielestä 2000, toim. Ari Sainio. Kirjastopalvelu, Helsinki.
- Toivanen, Aarne** 1985: Ajankohtainen raamatunsuomennos. Kirjaneliö, Helsinki.
- 1989: Sanotaan se suomeksi. Uudistuva Raamatunkäännös: UT. Kirjapaja, Helsinki.
- Turunen Minna** 1994: Selkokielen määrittelystä. – Selkoa selkokielestä s. 21–32.
- Tutkielmia Raamatun kielestä 1998. Toimittaneet Aila Mielikäinen ja Paavo Suihkonen. Suomen kielen laitoksen julkaisuja 39, Jyväskylän yliopisto.
- USS=Uusi sivistyssanakirja 1981. Toimittaneet Annukka Aikio ja Rauni Vornanen. Otava, Helsinki.
- Vatanen, Pirjo-Liisa** 1987: Keskiasteen oppilaat oppimateriaalinsa lukijoina. Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 17.
- 1990: Oppilailla on oikeus oppikirjojensa ymmärtämiseen – vai onko? – Lukutaidon uudet ulottuvuudet. Toimittaneet Pirjo Linnakylä ja Sauli Takala. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B 61, Jyväskylän yliopisto.
- Virtanen Hannu** 1989: Selkosovellusten tarve. Selkokieliprojektin loppuraportti. Sosiaalihuoltokunnan julkaisuja 1/1989, Helsinki.
- Wiio, Osmo A.** 1968: Readability, comprehension and readership. Acta Universitatis Tamperensis. Sarja A 22.
- 1974: Ymmärretäänkö sanomasi? Viestintä – tiedonvälitys. 6. painos. 1. painos 1968. Weilin+Göös, Espoo.
- 1989: Viestinnän perusteet. 5., uudistettu painos. 1. painos 1973. Weilin+Göös, Espoo.
- Vinni, Irja ja Sainio, Ari** 2000: Selkokielisten ja yleiskielisten tekstien ymmärtäminen kehitysvammaisilla. s. 66–75. – Teksti joka rakastaa lukijaansa.

JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET:

Käyhty: Kaija Käyhdyän kanssa käyty kirjeenvaihto heinä- ja joulukuussa 2000 sekä maaliskuussa 2001.

HEPREALAISILLE 12, 13

472

maata. Hän on sanonut, että seuraavalla kerralla hän ei järisytä vain maata, vaan myös taivasta. ²⁷Tällä hän tarkoittaa, että hän seuloa pois sellaisen, millä ei ole kestäväää perustusta. Vain se, mikä on järkkymätöntä, jää siis jäljelle.

²⁸Koska meillä on järkkymätön valtakunta, jota mikään ei voi kukistaa, meidän on syytä palvella Jumalaa kiitollisin mielin, pyhää pelkoa tuntien, ²⁹sillä meidän Jumalamme on kuluttava tuli.

Ohjeita ja tervehdyksiä

13 Rakastakaa toisianne kuin saman perheen lapset. ²Osoittakaa vieraanvaraisuutta, sillä muutamat ovat tietämättään saaneet pitää enkeleitä vierinaan. ³Älkää unohtako vankeja! Kärsikää heidän kanssaan niin kuin olisitte itse vankilassa. Surkaa yhdessä niiden kanssa, jotka saavat osakseen huonoa kohtelua — tiedättehän miltä se heistä tuntuu.

* * *

⁴Pitäkää kunnialla avioliittonne ja sitä solmittaessa tekemänne lupaukset ja eläkää puhtaasti. Jumala tuomitsee kaikki avionrikkojat ja muut moraalittomat ihmiset.

* * *

⁵Älkää olko rahanahneita — tyytykää siihen, mitä teillä on. Onhan Jumala sanonut: »Minä en koskaan hylkää enkä jätä sinua.» ⁶Siksi voimme sanoa turvallisina: »Minun auttajani on Herra. En pelkää mitään, mitä ihminen voi minulle tehdä.»

⁷Muistakaa johtajianne, jotka ovat opettaneet teille Jumalan sanaa. Ajatelkaa, miten paljon hyvää he ovat saaneet elämässään aikaan, ja luottakaa tekin Herraan samalla tavoin kuin he.

* * *

⁸Jeesus Kristus on sama eilen, tänään ja ikuisesti. ⁹Älkää siksi antautuko uusien, outojen oppien lumoihin. Tehän saatte hengellisen voimanne lahjana Jumalalta, eikä teidän tarvitse etsiä sitä noudattamalla tiettyjä ruokamääräyksiä. Tällaisesta ei ole ollut mitään hyötyä niille, jotka ovat sitä yrittäneet.

* * *

¹⁰Risti, jolla Kristus uhrattiin, on meidän alttarimme. Tästä uhrista ei ole apua niille, jotka yhä yrittävät pelastua lakeja

HEBREWS 13

13 CONTINUE TO LOVE each other with true brotherly love. ² Don't forget to be kind to strangers, for some who have done this have entertained angels without realizing it! ³ Don't forget about those in jail. Suffer with them as though you were there yourself. Share the sorrow of those being ill-treated, for you know what they are going through.

⁴ Honour your marriage and its vows, and be pure; for God will surely punish all those who are immoral or commit adultery.

⁵ Stay away from the love of money; be satisfied with what you have. For God has said, "I will never, never fail you nor forsake you." ⁶ That is why we can say without any doubt or fear, "The Lord is my helper and I am not afraid of anything that mere man can do to me."

⁷ Remember your leaders who have taught you the Word of God. Think of all the good that has come from their lives, and try to trust the Lord as they do.

⁸ Jesus Christ is the same yesterday, today and forever. ⁹ So do not be attracted by strange, new ideas. Your spiritual strength comes as a gift from God, not from ceremonial rules about eating certain foods—a method which, by the way, hasn't helped those who have tried it.

¹⁰ We have an altar—the cross where Christ was sacrificed—where those who continue to seek salvation by obeying Jewish laws can never be helped. ¹¹ Under the system of Jewish laws the high priest brought the blood of the slain animals into the sanctuary as a sacrifice for sin, and then the bodies of the animals were burned outside the city. ¹² That is why Jesus suffered and died outside the city, where his blood washed our sins away.

¹³ So let us go out to him beyond

Obey your spiritual leaders

the city walls [that is, outside the interests of this world, being willing to be despised^a] to suffer with him there, bearing his shame. ¹⁴ For this world is not our home; we are looking forward to our everlasting home in heaven.

¹⁵ With Jesus' help we will continually offer our sacrifice of praise to God by telling others of the glory of his name. ¹⁶ Don't forget to do good and to share what you have with those in need, for such sacrifices are very pleasing to him.

¹⁷ Obey your spiritual leaders and be willing to do what they say. For their work is to watch over your souls, and God will judge them on how well they do this. Give them reason to report joyfully about you to the Lord and not with sorrow, for then you will suffer for it too. ¹⁸ Pray for us, for our conscience is clear and we want to keep it that way. ¹⁹ I especially need your prayers at this moment so that I can come back to you sooner.

^{20,21} And now may the God of peace who brought again from the dead our Lord Jesus, the great Shepherd of the sheep, equip you with all you need for doing his will, through the blood of the everlasting agreement between God and you. And may he produce in you through the power of Christ all that is pleasing to him, to whom be glory for ever and ever. Amen.

²² Brethren, please listen patiently to what I have said in this letter, for it is a short one. ²³ I want you to know that brother Timothy is now out of jail; if he comes here soon, I will come with him to see you. ^{24,25} Give my greetings to all your leaders and to the other believers there. The Christians from Italy who are here with me send you their love. God's grace be with you all. Good-bye.

^{13a} Implied.

LIITE 3: Kirkkoraamattu, Hepr. 13

314

Kirje hebrealaisille 13.

2. Älkää unhottako vieraanvaraisuutta; sillä sitä osoittamalla muutamat ovat tietämättään saaneet pitää enkeleitä vierinaan.
1Moos.18:1-3. Room.12:13. 1Piet.4:9.
3. Muistakaa vankeja, niinkuin o!sitte itsekin heidän kanssaan vangittuina; muistakaa pahoinpideltyjä, sillä onhan teillä itsellännekin ruumis.
Matt.25:36. Room.12:15. Kol.4:18.
4. Avioliitto pidettäköön kunniaassa kaikkien kesken, ja aviovuode saastutamatonna; sillä haureelliset ja aviorikkojat Jumala tuomitsee. 1Kor.6:9,10.
5. Älkää olko vaelluksessanne ahneita; tyytykää siihen, mitä teillä on; sillä hän itse on sanonut: »En minä sinua hykkää enkä sinua jätä»; 5Moos.31:6,8. Joos.1:5. Matt.6:25,34. Fil.4:11. 1Tim.6:6.
6. niin että me turvallisin mielin sanomme:
»Herra on minun auttajani, en minä pelkää; mitä voi ihminen minulle tehdä?»
Ps.56:5,12. 118:6.
7. Muistakaa johtajianne, jotka ovat puhuneet teille Jumalan sanaa; katsokaa, kuinka heidän vaelluksensa on päätynyt, ja seurakaa heidän uskoansa.
1Kor.4:16.
8. Jeesus Kristus on sama eilen ja tänään ja iankaikkisesti.
Ilm.1:17.
9. Älkää antako monenlaisten ja vieraiden oppien itseänne vietellä; sillä on hyvä, että sydän saa vahvistusta armonsta eikä ruuista, joista ne, jotka niitä menoja ovat noudattaneet, eivät ole mitään hyötynet.
Jer.29:8. Matt.24:4. Joh.6:28. Room.14:17. 16:17. 2Kor.1:21. Ef.4:14. 5:6. Kol.2:16.
10. Meillä on uhrialttari, josta majassa palvelevilla ei ole valta syödä.
11. Sillä niiden eläinten ruumiit, joiden veren ylimmäinen pappi syntien sovituksesi kantaa kaikkeinpyhimpään, poltetaan ulkopuolella leirin.
2Moos.29:14. 3Moos.4:12,21. 16:27.
12. Sentähden myös Jeesus, pyhitäkseen omalla verellensä kansan, kärsi portin ulkopuolella.
Joh.19:17.
13. Niin menkäämme siis hänen tykönsä »ulkopuolelle leirin», hänen pilkkaansa kantaen;
14. sillä ei meillä ole täällä pysyväistä kaupunkia, vaan tulevaista me etsimme.
Fil.3:20. Hebr.11:10,13,16. 1Piet.2:11.
15. Uhratkaamme siis hänen kauttansa Jumalalle joka aika kiitosuhria, se on: niiden huulten hedelmää, jotka hänen nimeänsä ylistävät.
3Moos.7:12. Ps.50:23. 51:19. Hoos.14:3. Ef.5:20. 1Piet.2:5.
16. Mutta älkää unhottako tehdä hyvää ja jakaa omastanne, sillä senkaltaisiin uhreihin Jumala mielistyy.
Room.12:13. 2Kor.9:12. Fil.4:18.
17. Olkaa kuuliaisat johtajillenne ja tottelevaiset, sillä he valvovat teidän sielujanne niinkuin ne, joiden on tehtävä tili, että he voisivat tehdä sitä ilolla eikä huokailten; sillä se ei ole teille hyödyllistä. Hes.3:18. 33:2. Fil.2:29. 1Tess.5:12. 1Tim.5:17.
18. Rukoilkaa meidän edestämme; sillä me tiedämme, että meillä on hyvä omatunto, koska tahdomme kaikessa hyvin vaeltaa.
Ap.t.24:16. 2Kor.1:12. Ef.6:18.
19. Vielä hartaammin kehoitan teitä näin tekemään, että minut sitä pikemmin annettaisiin teille takaisin.
20. Mutta rauhan Jumala, joka on kuoleista nostanut hänet, joka iankaikkisen liiton veren kautta on se suuri lammas-paimen, meidän Herramme Jeesuksen, Jes.40:11. 63:11. Jer.32:40. Hes.34:23. Sak.9:11. Joh.10:11. 1Piet.2:25. 5:4.
21. hän tehköön teidät kykeneviksi kaikkeen hyvään, voidaksenne toteuttaa hänen tahtonsa, ja vaikuttakoon teissä sen, mikä on hänelle otollista, Jeesuksen Kristuksen kautta; hänelle kunnia aina ja iankaikkisesti! Amen.
2Kor.3:5. Fil.2:13.
22. Minä pyydän teitä, veljet: kestäkää tämä kehoituksen sana; sillä lyhykäisesti minä olen teille kirjoittanut.
23. Tietäkää, että veljemme Timoteus on päästetty vapaaksi; ja jos hän pian

den henget. Luuk. 10:20
 24. ja siellä on uuden liiton välimies Jeesus ja vihmontaveri, joka huutaa, mutta ei kosta niin kuin Abelin veri. 1. Tim. 2:5, Hepr. 11:4

25. Varokaa torjumasta häntä, joka puhuu! Kun isät Siinailla torjuivat hänet, joka ilmoitti tahtonsa maan päällä, he eivät päässeet rangaistuksetta. Vielä huonommin käy meidän, jos käännämme selkämme hänelle, jonka sanat tulevat taivaasta. Hepr. 2:3

26. Hänen äänensä pani silloin maan järjestykseen; ja nyt hän on luvannut
 - Vielä viimeisen kerran minä panen maan järkkymään,

enkä vain sitä, vaan myös taivaan. Hagg. 2:6

27. Sanat vielä viimeisen kerran tarkoittavat sitä, että kaikki luotu järkkyy ja siirtyy sijoiltaan, jotta se, mikä ei järky, pysyisi paikallaan. Ps. 102:26-28; Matt. 24:35; 2. Piet. 3:10

28. Me saamme valtakunnan, joka ei järky. Olkaamme sen vuoksi kiitollisia, kiittäkäämme Jumalaa ja palvelkaamme häntä hänen tahtonsa mukaisesti, kunnioituksen ja pyhän pelon tuntein,

29. sillä meidän Jumalamme on tunkaksi poittava tuli. 5. Moos. 4:24

Jumalan tahdon mukainen elämä

13 Pysyköön veljesrakkautenne elävänä. Joh. 13:34

2. Älkää unohtako osoittaa vieraanvaraisuutta, sillä jotkut ovat yösijan antaessaan tulleet majoittaneeksi enkeleitä. 1. Moos. 18:3; Room. 12:13; 1. Piet. 4:9

3. Muistakaa vankeja, niin kuin olisitte itse kahleissa heidän kanssaan, muistakaa kidutettuja, tunteehan teidänkin ruumiinne kivun. Matt. 25:36; Room. 12:15; Kol. 4:18

4. Pitäkää avioliitto kaikin tavoin kunniasa, älkääkä häpäiskö aviovuodettanne, sillä Jumala tuomitsee siveettömät ja aviorikkojat. 2. Kor. 6:9

5. Älkää juosko rahan perässä, vaan tyytykää siihen, mitä teillä on. Jumala on itse sanonut:

- Minä en sinua jätä,
 en koskaan sinua hylkää.

1. Tim. 4:11; 1. Tim. 6:6-15; Moos. 31:6; Jboos. 1:5

6. Sen tähden me voimme turvallisin mielin sanoa:

- Herra on minun auttajani,
 siksi en pelkää.

Mitä voisi ihminen minulle tehdä?

Ps. 56:5; 12

Jumalalle mieluisat uhrit

7. Muistakaa johtajianne, niitä, jotka julistivat teille Jumalan sanaa. Pitäkää mielessänne, miten he elämänsä elivät, ja ottakaa heidän uskonsa esikuvaksenne. Kor. 4:16

8. Jeesus Kristus on sama eilen, tänään ja ikuisesti. 1. Tim. 1:17

9. Älkää antako kaikenlaisten vieraiden oppien johtaa itseänne harhaan. Meidän sydämemme tulee vahvistua armosta, ei ruoista, jotka eivät ole ketään hyödyttäneet. Room. 14:17, 16:17; Ef. 4:14; Kol. 2:16

10. Meillä on alttari, jonka uhria ei liiton teitassa palvelevien ole lupa syödä.

11. Tehän tiedätte, että kun ylipappi syntien sovittamiseksi vie kaikkeinpyhimpään eläinten verta, näiden eläinten ruhot poltetaan leirin ulkopuolella.

12. Siksi myös Jeesus kärsi ja kuoli kaupunginportin ulkopuolella pyhittääkseen kansan omalla verellään. Joh. 19:17

13. Lähtekäämme siis hänen luokseen leirin ulkopuolelle, hänen häväistystään kantaen.

14. Eihän meillä täällä ole pysyvää kaupunkia, vaan me odotamme ikävöiden sitä kaupunkia, joka tulee. Hepr. 11:10, 13, 16

15. Olkaamme sen tähden hänen välityksellään alati uhraamassa Jumalalle kiitosuhria, niiden huulten hedelmää, jotka tunnustavat hänen nimeään. Ps. 50:23; Moos. 14:3; Ef. 5:20

16. Älkää myöskään unohtako tehdä hyvää ja antaa omastanne, sillä sellaiset uhrit ovat Jumalalle mieleen. 2. Kor. 9:8, 9; Fil. 4:18

17. Olkaa johtajillemme kuuliaiset, totelkaa heitä. He valvovat öitä, teidän vuoksenne, koska joutuvat kerran tekemään teistä jokaisesta tilla. Saakoot he tehdä työnsä iloiten, ei huokaillen, sillä se olisi teille paha asia. Kor. 16:16; 1. Tess. 5:12, 13; 1. Tim. 5:17